UNDERDÅNIGT BETÄNKANDE

AFGIFVET AF

DEN AF KUNGL. MAJ:T DEN 3 OKTOBER 1902
TILLSATTA KOMMITTÉ

RÖRANDE

REGLERING AF STATENS ÄMBETSVERKS OCH MYNDIGHETERS LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

II.

REGLERING AF LÖNEFÖRHÅLLANDEN M. M.

VID

KAMMARKOLLEGIUM.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1903

INNEHÅLL.

Sid.

Historisk öfversikt . . . . . 1.

Begränsning af kammarkollegii ämbetsverksamhet i följd af ändringar i beskattningsväsendet och den kamerala lagstiftningen i öfrigt m. m. 7.

Kommitténs förslag till ytterligare begränsning af kammarkollegii ämbetsverksamhet.

A. *Upphörande af kammarkollegii befattning, såsom mellaninstans, med vissa besvärsmål* . . . . . 15.

B. *Öfverflyttning till de allmänna domstolarna af vissa mål* . . . . 31.

C. *Öfverflyttning till andra förvaltningsmyndigheter af vissa kammarkollegii mål och ärenden* . . . . . 37.

Kammarkollegii kvarstående ämbetsåligganden enligt kommitténs förslag . . . . . 44.

Kommitténs förslag till förenklingar m. m. inom kammarkollegii arbetsområde.

A. *Förenkling i formerna för besvärsmåls förberedande behandling* . 58.

B. *Förenkling genom besvärsmåls afgörande af kammarkollegium såsom sista instans* . . . . . 63.

C. *Förenklingar i formerna för ärendenas registrering, skrifsättet m. m.* . . . . . 65.

D. *Förenklingar i formerna för ärendenas föredragning och afgörande* 81.

E. *Utsträckning af arbetstiden* . . . . . 93.

Sid.

Kommitténs förslag till villkor för åtnjutande af de med ordinarie befattning inom kammarkollegium förenade aflöningsförmåner . . . . 95.

Kommitténs förslag till organisation af kammarkollegium . . . . . 101.

Aflöningar och pensionsbelopp m. m. . . . . 124.

Öfvergångsförhållanden . . . . . 137.

Sammanfattning . . . . . 139.

Nuvarande stat för kammarkollegium . . . . . 147.

Kommitténs förslag till stat för kammarkollegium . . . . . 149.

Särskildt yttrande af kammarrådet K. H. A. Nehrman . . . . . 151.

Reglering af löneförhållanden m. m.

vid

kammarkollegium.

Historisk öfversikt.

Kammarkollegii inrättande och tidigare organisation.

Kammarkollegium är det äldsta af de centrala ämbetsverken och dess historia går tillbaka ända till konung Gustaf Vasas dagar. Grunden till detta ämbetsverk lades, då denna konung, troligen år 1540 eller möjligen året därförut, för den allmänna finansförvaltningens ordnande anställde fyra »cammerråd», hvilkas hufvudsakliga uppgift skulle vara att med biträde af »cammermesteren» eller, som han äfvenledes kallades, »öffwerste recknemesteren» öfvervaka, att fogdarnas redovisningar i rätt tid afgåfvos, granska desamma samt upplägga och förvara jordeböcker och »register» öfver kronans inkomster m. m. Ärendena i räknekammaren eller kammaren, under hvilka benämningar detta ämbetsverk började sin verksamhet, afgjordes kollegialt.

Med tiden utvidgades verksamhetsfältet och det största flertalet frågor inom finans- och näringslifvets olika områden anförtroddes detta ämbetsverk till utredning och afgörande. Så skulle, enligt konung Sigismunds ordning och undervisning för kammarråden den 29 juli 1594, dessa, förutom de uppdrag de redan förut erhållit, äfven behandla frågor rörande handel, bergsbruk, tullar och kronans mynt samt hafva tillsyn öfver kronans jordagods och regalier.

Uti kammarordningen den 14 oktober 1618 föreskrefs, att rikets räknekammare eller räkningekammare skulle bestå af rikets skattmästare och fem kammarråd och att dessa »sampteligen vthi Collegij wijs skole hafwa Inspection och disposition öfwer alle Cronones Inkompster och räntor, wisse och owisse, ordinari och extraordinari, det ware sigh penningeräntor, Tuller, accijser, Spannemåhl, Fetalie, Koppar, Jern, Sölfwer, så och

öfwer alt annat Cronones Indöme ehwadh nampn det hafwer». I samma kammarordning heter det ock, bland annat, att »CammerRådet» skulle »medh högste flijt betrachta och öfwerwäga Riksens Stat och förmögenheet; Så och idkeligen öfwerslå huadh som wil vpgå på Hofwet, Krigzfolket, Skepzflottan, Artolleriet och andre vthgifter; granneligen och noga öfwerwägandes, om alle vthgifter äre nyttige och nödige, eller om de medh gagn äre till att föröka eller förminska; Såsom och flitigt betrachta de fehl och brister, som vthi detta alt finnes, och på det bästa sättet boota och bättra». Alla offentliga räkenskaper skulle ingifvas till kammaren för att där undergå granskning. För ärendenas afgörande skulle skattmästaren och kammarrådet tillkalla de fyra förnämsta af de i ämbetsverket anställda kamrerarna att med dem öfverväga och rådslå. Därest emellertid vid granskning af räkenskaperna framställdes anmärkningar, som voro »så grofwe att the angå lijf och lefwerne, eller twijfwelachtige eller disputeras af Fougden», hade skattmästaren och kammarråden att med sex af kamrerarna sätta sig till doms, därvid dem var tillerkänd lika makt som någon annan domare att döma öfver lif, ära och gods.

Enligt 1634 års regeringsform utgjorde räkningekammaren ett af de fem rikskollegierna med riksskattmästaren såsom president samt med sex bisittare, nämligen två af rikets råd, två af adel och två af de äldsta kamrerarna; och dessa skulle alla, som hade att beställa med konungens och kronans uppbörder och utgifter, vara underkastade att »anamma order och göra besked».

Sedan den 3 juli 1655 gifvits en interimsinstruktion för kammarkollegium, såsom verket dåmera benämndes, utfärdades den 25 maj 1694 en kungl. förordning om fördelning af göromålen kollegii ledamöter emellan. Enligt denna förordning skulle kammarkollegium bestå af ett kungligt råd, såsom president, samt ytterligare ett kungligt råd och fyra kammarråd såsom ledamöter. Genom instruktion den 16 oktober 1723 föreskrefs, att kollegiet skulle bestå af en president och fyra kammarråd. I denna kollegiets sammansättning vidtogs sedan vid 1812 års riksdag den ändring, att kammarrådens antal ökades till sex; och med detta antal finnas de ock upptagna i den för kollegium den 16 februari 1838 utfärdade instruktion.

Helt naturligt var, att en arbetsbörda af den omfattning, som vid slutet af 1500-talet samt början af 1600-talet hvilade å räkningekammaren, skulle, i mån af samhällsutvecklingens fortgång, komma att öfverstiga ett enda verks tid och krafter.

Successiv inskränkning af ämbetsverkets arbetsområde.

Såsom ett centrum för vården om både drätsel och näringar arbetade verket ock blott intill 1630-talet. Då begynte den utskiftning af större och mindre arbetsområden, som fortsatts ända in i senare tider. 1637 befriades verket från vården om bergs- och handelsnäringarna, för hvilka då inrättades två nya ämbetsverk, *generalbergsamtet* eller, såsom det sedermera kallades, *bergskollegium* äfvensom *kommerskollegium*. Visserligen blef kommerskollegium 1680 återförenadt med kammarkollegium, men afskildes ånyo 1711.

Från kammarkollegium afsöndrades vidare 1680 *statskontoret*, åt hvilket uppdrogs dispositionen och assignerandet af alla rikets medel, samt 1695 *kammarrevisionen* eller, såsom den sedermera benämndes, *kammarrätten*, hvilken hade befattning med räkenskapernas granskning. Såsom en utbrytning från kammarkollegium är äfven att beteckna inrättandet 1824 af *generaltullstyrelsen*, därvid emellertid är att märka, att de åt denna styrelse uppdragna göromål första gången långt tidigare frånskilts kammarkollegium och därefter vid olika tider handhafts af skilda myndigheter eller korporationer, men tidvis åter lagts under kollegium. År 1827 ställdes omedelbart under Kungl. Maj:t det dittills under kammarkollegium lydande *generallandtmäterikontoret*; och åren 1828 och 1829 öfverflyttades från kammarkollegium till andra ämbetsverk *kartasigillatakontoret* och *myntverket*.

Enligt kungl. förordningen den 25 maj 1847 upphörde kammarkollegii åliggande att behandla fattigvårdsärenden. År 1849 öfverflyttades till *öfverintendentsämbetet* befattningen med vård och underhåll af kronans hus och byggnader i landsorterna jämte dispositionen och redovisningen af därtill anslagna medel. Och 1866 förlades till den några år tidigare inrättade *skogsstyrelsen* hufvudparten af de ärenden beträffande skogarna och skogshushållningen, hvilkas handläggning dittills tillhört kammarkollegium. Slutligen öfverflyttades 1882 å den då inrättade *domänstyrelsen* den förvaltning af vissa statens jordbruksegendomar, hvilken kammarkollegium haft sig anförtrodd.

Härutöfver är att märka, att genom tid efter annan utfärdade författningar ändringar skett i afseende å ärendens fördelning emellan särskilda statsmyndigheter, hvilka ändringar jämväl i vissa hänseenden berört kammarkollegium. Särskildt må i sådant afseende nämnas kungl. förordningarna den 17 april 1828 och den 10 augusti 1877, genom hvilka å de allmänna domstolarna öfverflyttades en del af den domsrätt i administrativa tvistemål, som kammarkollegium dittills utöfvat.

1874 års löne-reglerings-kommittés förslag.

1874 års kommitté för reglering af de förvaltande ämbetsverkens och myndigheternas löneförhållanden föreslog i sitt den 9 juni 1875 afgifna betänkande angående lönereglering m. m. för kammarkollegium, att åtskilliga detsamma då tillhörande ärenden skulle därifrån afskiljas, och hemställde — under förutsättning af bifall såväl härtill som till förslag om utbytande af ledamöternas ferier mot semester — att kammarrådens antal måtte inskränkas till fem; hvarjämte kommittén äfven i öfrigt föreslog ändringar uti kollegii organisation.

Då nämnda betänkande den 7 december 1877 föredrogs inför Kungl. Maj:t, fann Kungl. Maj:t kommitténs förslag rörande afskiljande från kammarkollegii ämbetsbefattning af vissa ärenden icke kunna, åtminstone för det dåvarande, vinna godkännande. Och i det förslag till ny lönestat för kollegium, som Kungl. Maj:t framlade vid 1879 års riksdag, bibehöllos kammarråden vid ett antal af sex; men i afseende å den underlydande personalen föreslogos, delvis med anslutning till hvad kommittén ifrågasatt, ganska genomgripande förändringar.

Kungl. Maj:ts förslag blef med vissa ändringar, som dock ej berörde kammarrådens antal, af Riksdagen godkändt enligt skrifvelse den 19 maj 1879 (n:r 46). Och därefter utfärdades, i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut, *den 14 november 1879* ny lönestat och instruktion för kammarkollegium, uti hvilken instruktion sedermera *den 4 juni 1886* och *den 20 maj 1887* vidtagits vissa förändringar.

Kammarkollegii organisation och ämbetsbefattning i allmänhet enligt gällande instruktion.

Enligt gällande instruktion och lönestat består kammarkollegium af president och sex kammarråd, hvilka sistnämnda tillhöra den tredje allmänna lönegraden inom de centrala ämbetsverken. Hos kollegium äro anställda i andra lönegraden en advokatfiskal och en arkivarie samt i första

lönegraden tio notarier, en registrator och en aktuarie; hvartill komma amanuenser, för närvarande till ett antal af tio.

Jämlikt § 1 i instruktionen hör i allmänhet till kollegii ämbetsbefattning:

att handlägga frågor om skattläggning å jord och därmed sammanhängande ämnen samt angående jorden åliggande extra ordinarie skyldigheter och besvär;

att i öfrigt handhafva ärenden af kameral natur eller som angå den allmänna hushållningen;

att hafva inseende och vård öfver den statens fasta egendom, i afseende hvarå icke är annorlunda stadgadt, så ock, med vissa undantag, öfver den till civila och kyrkliga behof anslagna jord;

samt att, i den ordning författningarna stadga eller Kungl. Maj:t för särskilda fall föreskrifver, ombesörja ärenden, som angå förvärfvande åt eller afhändande från staten eller allmän inrättning af äganderätt till fastighet.

Till kollegium inkommande eller detsamma eljest tillhörande mål och ärenden fördelas enligt nedannämnda grunder å sex rotlar, hvardera tillhörande ett kammarråd. Vissa angifna grupper af mål och ärenden tilldelas vissa rotlar, hvarvid, då någon grupp af mål ansetts alltför betungande för en rotel, en del af dem, enligt fastställd fördelning, för längre eller kortare tid lämnas till någon annan rotel. Mål, hvilka ej innefattas i nyssnämnda grupper, tilldelas efter de län, från hvilka de inkomma, därför bestämda rotlar; dessa sistnämnda mål benämnas *länsmål*.

Enligt kommittén tillhandakommen uppgift rörande nu gällande fördelning, tillhöra:

första roteln: länsmål från Malmöhus, Kristianstads, Hallands, Blekinge samt Göteborgs och Bohus län; mål angående jordeboksförändringsextrakt och skattläggningar samt angående upprättande och granskning af nya jordeböcker;

andra roteln: länsmål från Stockholms, Uppsala, Södermanlands, Västmanlands, Örebro, Värmlands, Östergötlands och Kopparbergs län samt mål angående markegångstaxor;

tredje roteln: länsmål från Skaraborgs, Älfsborgs, Jönköpings, Kronobergs, Kalmar och Gottlands län; frågor om syner och ekonomiska besiktningar å domare-, landsstats- och militieboställen, som icke till statsverket indragits; mål angående soldaters och båtsmäns löningsrättigheter samt rörande den till städerna och Arvika köping af kronan donerade jord; äfvensom från de till denna rotel hörande län sådana kommunikationsväsendet rörande mål, som eljest tilldelats fjärde roteln;

fjärde roteln: väg- och skjutsmål, samt ärenden rörande grindar, gästgifvargårdar, broar samt bro- och färjtaxor, i den mån dessa mål och ärenden ej tillhöra tredje roteln; äfvensom mål angående danaarf;

femte roteln: länsmål från Gäfleborgs, Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt flottningsmål;

sjätte roteln: mål angående folkskolelärares, fjärdingsmans och barnmorskas aflöning, prästrättigheter, kyrkobetjänings lönerättigheter samt kyrko-, prästgårds- och skolhusbyggnad äfvensom mål angående prästlöneregleringar och landsstatstjänster; kollegii ekonomimål och dess befordringsmål, såvidt de röra de till tjänstgöring på kollegii ledamöter indelade tjänstemän; samt mål angående ordnande af kyrkliga förhållanden.

Till första roteln hör dessutom tillsynen öfver arkiv- och aktuariekontoren, till fjärde roteln öfverinseendet öfver advokatfiskalskontoret samt till sjätte roteln inseendet öfver registratorskontoret. Därjämte handhafva två af kammarråden vården om den s. k. skattkammaren och hvad där förvaras.

Af de tio notarierna äro två anställda å enhvar af första, andra, tredje och femte rotlarna samt en å hvardera af fjärde och sjätte rotlarna. Å de rotlar, där två notarier finnas, har den ena i regel sig anförtrodt att besörja erforderliga kamerala utredningar.

Begränsning af kammarkollegii ämbetsverksamhet i följd af ändringar i beskattningsväsendet och den kamerala lagstiftningen i öfrigt m. m.

Inom det arbetsområde, som blifvit kammarkollegium anvisadt enligt § 1 i gällande instruktion och i §§ 2—9 närmare bestämts, hafva sedermera tid efter annan utfärdats lagbestämmelser, hvilka föranledt, att vissa kollegium enligt instruktionen tillhörande grupper af mål och ärenden antingen öfver hufvud icke vidare förekomma eller ock endast förekomma i väsentligt mindre omfattning än tillförne; och torde äfven af de sistnämnda flera komma att efter hand helt och hållet upphöra. Kommittén tillåter sig att i detta afseende erinra om följande.

Grundskatternas afskrifning.

Instr. § 2: 1—3.

Enligt § 2 mom. 1—3 uti instruktionen har, i fråga om skattläggning af jord och därmed sammanhang ägande ämnen, kollegium:

att hålla hand däröfver, att redan fastställd grundskatt icke i annan än stadgad ordning förändras eller upphör, samt tillse, att sådan skatt, där den bör äga rum, varder åsatt;

att afgöra frågor om förmedling såväl till mantal som ränta samt andra väckta frågor om grundskatts förändring eller upphörande; samt

att pröfva och fastställa skattläggningar samt bestämma kronotionde med undantag för de fall, då sådant äger rum i sammanhang med afvittring.

Genom lagen *den 2 december 1892* angående afskrifning af de å viss jord hvilande grundskatter och hvad därmed äger sammanhang, förordnades, att de skatter och utlagor, som, med tillämpning af bestämmelserna i kungl. kungörelsen den 5 juni 1885 angående nedsättning i de på viss jord hvilande grundskatter samt § 4 i förordningen den 11 september samma år angående inlösen af skattefrälseräntor, kronotionde, som innehafves under enskild äganderätt m. m., blifvit nedsatta med trettio pro-

cent, skulle afskrifvas under loppet af tolf år, räknadt från och med år 1893. Afskrifningen skulle äga rum i sådan ordning, att, under iakttagande i tillämpliga delar af föreskrifterna i berörda kungörelse, dessa skatter och utlagor nedsattes från och med år 1893 med tio procent af det belopp, hvarå nedsättningen enligt kungörelsen den 5 juni 1885 beräknats, samt därefter från och med hvart och ett af åren 1894, 1896, 1898, 1900 och 1902 med ytterligare tio procent af nämnda belopp, hvarefter återstoden af skatterna och utlagorna skulle från och med år 1904 eftergifvas.

Uti statskontorets underdåniga skrifvelse *den 11 december 1902* angående statsverkets inkomster under år 1901 och deras beräknande vid nästföljande statsreglering, hvilken skrifvelse finnes i aftryck fogad vid Kungl. Maj:ts till 1903 års riksdag framlagda proposition om statsverkets tillstånd och behof, nämner emellertid statskontoret, att åtskilliga grundskattebelopp icke på grund af ofvanberörda bestämmelser varit underkastade afskrifning. Sådana grundskattebelopp äro i främsta rummet de, hvilka såsom »anordnad grundskatt» i form af »friheter» åtnjutas, och hvilka i 1903 års riksstat beräknats till sammanlagdt 10,665 kronor samt enligt 1901 års räkenskaper uppgått till 9,343 kronor 86 öre. Dit äro vidare att hänföra hospitalens med ingången af år 1877 till statsverket indragna frälseräntor och andra afgälder af fast egendom, grundskatt å vissa statens utarrenderade egendomar, grundskatt, i vissa fall, af civila boställen äfvensom skogsräntor, som utgöras för områden, hvilka i ersättning för privilegierad stockfångst blifvit åtskilliga sågverk i de norra länen upplåtna. Enligt en vid statskontorets skrifvelse fogad förteckning å egendomar, för hvilka, på grund af hvad sålunda nämnts eller af annan i förteckningen angifven orsak, grundskatt bör utgå äfven efter 1904 års ingång, uppgick sistberörda grundskattebelopp till sammanlagdt 6,492 kronor 80 öre. De grundskatter, som efter 1904 års ingång kunna beräknas fortfarande komma statsverket till godo, uppgå alltså tillhopa till omkring 15,800 kronor årligen.

En naturlig följd af den ändrade lagstiftningen å ifrågavarande område har blifvit, att de kammarkollegii ämbetsgöromål, hvilka i § 2 mom. 1—3 uti instruktionen omförmälas, betydligt minskats i mängd och omfattning. Och ehuru, såsom ofvan framhållits, äfven efter år 1903 grundskatt

kommer att i en del fall utgå, äro dessa fall uppenbarligen sådana, att de däraf möjligen föranledda frågor icke kunna äga någon betydelse vid bedömandet af kollegii arbetsbörda för framtiden.

Den inskränkning, som sålunda redan ägt rum och än ytterligare är att förvänta i antalet ämbetsärenden af ifrågavarande slag, medför äfven en motsvarande inskränkning i omfattningen af de uppgifter å inträffade förändringar med grundskatter å jord, som, enligt § 9 mom. 2 c) och d), skola af kammarkollegium årligen tillställas statskontoret och kammarrätten. *Instr. § 9: 2 c, d.*

Indelningsverkets upphörande.

Uti § 3 mom. 1 a)—c) i instruktionen har åt kammarkollegium uppdragits att pröfva och afgöra ärenden: *Instr. § 3: 1 a—c.*

om skyldigheten till rustning eller rotering samt om indelning därtill;

om åsättande af rotering, då fråga endast är om spridda hemman och lägenheter; börande dock kollegii beslut härom underställas Kungl. Maj:ts pröfning;

om rotejämkning och roteutbyten vid soldat- och båtsmanshållet samt om ryttare-, soldat- och båtsmanstorps anläggning eller flyttning från ett till annat hemman i rusthållet eller roten.

I skrifvelse till Kungl. Maj:t *den 2 juni 1901* (n:r 120) anmälde Riksdagen, att densamma för sin del antagit ny härordning och beträffande öfvergången till denna härordning beslutat, bland annat, att den rust- och rotehållarna vid de indelta truppförbanden åliggande skyldighet att hålla karl samt den rusthållarna vid de indelta kavalleriregementena åliggande skyldighet att hålla häst skulle i mån af dåvarande manskaps och rusthållshästars afgång upphöra från och med år 1902, äfvensom att från och med år 1904 indelningsverket i sin helhet skulle, så fort ske kan, upphöra.

Detta Riksdagens beslut blef den 14 juni 1901 af Kungl. Maj:t godkändt; hvarefter *den 29 november 1901* utfärdades kungl. kungörelse med föreskrifter i fråga om indelningsverkets upphörande m. m. I denna kungörelse stadgas, bland annat, att rusthåll och rotar, som vid början af år 1904 äro eller därefter blifva helt eller delvis vakanta och till statsverket erlägga vakansafgift, skola, de den 1 januari 1904 vakanta genast och de, hvilka sedermera blifva vakanta, från och med månaden näst därefter vara befriade från de af rustnings- och roteringsbesväret, i den del vakansen

omfattar, sig härledande förpliktelser, samt att åtgärder för åsättande af rotering efter kungörelsens utfärdande icke skola vidtagas.

Sådana ärenden, som i § 3 mom. 1 b) i kammarkollegii instruktion upptagas, kunna således ej vidare förekomma. Och jämväl de ärenden, hvilkas pröfning och afgörande enligt nämnda mom. a) och c) uppdragits åt kollegium, kunna, genom Kungl. Maj:ts och Riksdagens här ofvan åberopade beslut rörande indelningsverkets upphörande, i det hela anses tillhöra det förgångna. Visserligen kommer, i följd däraf att rustnings- och roteringsskyldigheten upphör först i mån af inträffande vakans, sådan skyldighet att ännu någon tid för en del rusthåll och rotar kvarstå. Men, äfven om på grund häraf skulle framdeles i enstaka fall förekomma någon fråga i nu omhandlade stycke, som det tillhör kollegium att handlägga, kan sådant dock icke vara af någon betydelse för bedömandet af dess framtida behof af arbetskrafter.

Instr. § 3: 4 d. e. I följd af ofvan omförmälda beslut om indelningsverkets upphörande hafva de i § 3 mom. 4 d) och e) meddelade föreskrifter om åliggande för kammarkollegium att till Kungl. Maj:t afgifva utlåtanden, gemensamt med *arméförvaltningen* i allmänna frågor rörande indelnings- och roteringsverket för armén, i tvister om ryttare- och soldattorps byggande, underhållande och skötsel samt syner därå äfvensom om ryttares och soldaters lön eller annan rättighet, samt gemensamt med *marinförvaltningen* om enahanda frågor, hvad båtsmanshållet angår, redan till väsentlig del förlorat sin betydelse för att, i den mån återstoderna af indelningsverket försvinna, komma att helt och hållet sakna tillämplighet. Visserligen skall för bestämmande af värdet, från början af år 1910, af då ännu kvarstående rustnings- och roteringsbesvär ny uppskattning äga rum; men i den mån denna uppskattning kan komma att föranleda något arbete för kammarkollegium, bör detta i allt fall blifva af alltför obetydlig och tillfällig beskaffenhet för att här behöfva tagas i beräkning.

Instr. § 9: 2 a, b. I mån af indelningsverkets upphörande kommer ock hvad i § 9 mom. 2 a) och b) stadgas om skyldighet för kammarkollegium att årligen för det föregående året meddela uppgift, till arméförvaltningen å de af kollegium beslutade förändringar i roteringsverket för knektehållet och till marinförvaltningen i enahanda afseende för båtsmanshållet, att förlora sin betydelse.

Den kammarkollegium enligt § 2 mom. 5 åliggande skyldighet att gemensamt med arméförvaltningen bestämma årliga riksmarkegångspriset å den indelta soldatens munderingspersedlar har redan från och med år 1889 upphört, på grund af kungl. bref den 25 januari samma år (arméförvaltningens å intendentsdepartementet kungörelse den 22 februari 1889). *Instr. § 2: 5.*

Genom mom. 2 af § 5 i instruktionen, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 20 maj 1887, är åt kammarkollegium uppdraget att hålla hand däröfver, att enligt gifna föreskrifter syner och besiktningar å militie- samt domare- och landsstatsboställen förrättas och föreskrifna uppgifter däröfver till kollegium insändas, samt vidtaga de åtgärder till bevakande af kronans rätt, som i anledning af verkställd syn eller besiktning må erfordras. *Indragning af militie- samt domare- och landsstatsboställen.* *Instr. § 5: 2.*

Redan *den 9 oktober 1849* hade emellertid förordnats om indragning till statsverket af de åt lagmän anvisade boställen, i mån af dåvarande boställsinnehafvares afgång från tjänsten. Och *den 5 juni 1874* förordnade Kungl. Maj:t, med biträdande af Riksdagens beslut, i sammanhang med fastställande af ny reglering utaf häradshöfdingarnas löneförmåner, att alla till häradshöfdingar anslagna boställen skulle till statsverket indragas den 14 mars 1876, dock med iakttagande af vissa bestämmelser rörande rätt för dåvarande indelningshafvare att fortfarande innehafva sina boställen. Enligt meddelad upplysning äro samtliga domareboställen numera till statsverket indragna.

Hvad angår militieboställena, hafva dessa jämväl numera blifvit indragna. I anledning af Riksdagens år 1875 fattade beslut om öfverlämnande till statsverket af indelta arméns aflöningstillgångar, förordnade nämligen Kungl. Maj:t *den 15 december 1876*, att samtliga dessa aflöningstillgångar, med undantag af då ännu disponerade bostadsboställen och vakanta rotar, skulle år 1878 öfverlämnas till statsverket, samt att vården och tillsynen äfven af de boställen, som tills vidare för armébefälets aflöning disponerades, skulle öfvertagas af de myndigheter, hvilka hade sig anförtrodd vården om statsverkets fasta egendom i allmänhet. Enligt hvad kommittén inhämtat, är numera militieboställenas indragning till statsverket i det allra närmaste genomförd, så att allenast tre lära återstå.

Beträffande landsstatsboställen har, i fråga om de tidigare åt landshöfdingarna anslagna boställen, genom kungl. brefvet *den 28 november 1871* förordnats, bland annat, att, i den mån sådant lämpligen, utan förnärmande af någons lagliga rätt, kunde ske, alla till landshöfdingeindelningarna hörande boställsjordar och andra lägenheter, med undantag endast af de till länsresidensen hörande trädgårdar och parkanläggningar, skulle, där sådant icke redan skett, utarrenderas samt arrendeafgifterna slutligen redovisas och ingå till landshöfdingelöneregleringsfonden. Denna fond indrogs sedermera med ingången af år 1885 till statsverket, hvarmed ock nämnda boställsjordar och lägenheter återgingo till statsverkets disposition. Hvad beträffar landshöfdingeresidensen med därtill hörande trädgårdar och parkanläggningar, stå dessa under öfverintendentsämbetets tillsyn.

I samband med fastställande *den 31 maj 1878* af ny stat för vissa tjänstemän och betjänte vid landsstaten, förordnade Kungl. Maj:t att, till följd af nämnda löneregler ing, alla till landssekreterare, landskamrerare och kronofogdar anslagna boställen eller löningsjordar skulle, efter tillgodonjuten fardagsrätt, den 14 mars 1881 till statsverket indragas, med förbehåll dock för dåvarande indelningshafvare, som sådant önskade, att på vissa villkor fortfarande åtnjuta boställe eller löningsjord.

Hvad beträffar häradsskrifvare, föreskref Kungl. Maj:t *den 28 maj 1880*, i sammanhang med fastställande för dem af ny lönestat, att alla till häradsskrifvare anslagna boställen eller löningsjordar skulle till statsverket indragas den 14 mars 1883, dock med enahanda rätt för indelningshafvare till fortsatt åtnjutande af boställe eller löningsjord, som, enligt hvad ofvan nämnts, medgifvits landssekreterare, m. fl.

Vidare förordnade Kungl. Maj:t *den 22 juni 1883*, i sammanhang med fastställande af stat för landträntmästare, att de vissa af dessa tjänstemän tilldelade löningsjordar skulle i och med löneregleringen, efter tillgodonjuten fardagsrätt, till statsverket indragas den 14 mars 1886, med liknande förbehåll emellertid om rätt för dåvarande indelningshafvare att fortfarande såsom löneförmån åtnjuta dylik lägenhet.

I enlighet med dessa bestämmelser hafva de ofvan omnämnda landsstatstjänstemän förut tillagda boställen och löningsjordar numera, med undantag för några få kronofogdeboställen, återfallit till statsverket.

Hvad slutligen angår de tidigare åt fjärdingsmän anslagna boställen, meddelades redan genom kungl. bref *den 11 oktober 1843* föreskrift därom, att dessa boställen skulle, i den mån de blefvo lediga och icke användes för andra behof, förvaltas i likhet med annan under kronans omedelbara disposition stående jordegendom; och äro äfven samtliga dessa boställen till statsverket indragna.

Jämväl efter indragningen bibehöll kammarkollegium ännu till och med år 1882 vården om boställena, och för den centralstyrelse öfver kronans domäner, som var åt kollegium uppdragen, inrättades, jämlikt Kungl. Maj:ts skrifvelse den 9 november 1877, en särskild »afdelning för domänförvaltningen» inom kollegium; men, efter det domänstyrelsen med 1883 års ingång trädt i verksamhet, har kammarkollegii befattning med de indragna boställena upphört.

Af samtliga de boställen, om hvilka i § 5 mom. 2 i instruktionen förmäles, lyda numera under kollegii vård och inseende allenast några få militie- och kronofogdeboställen samt de åt kronolänsmän anslagna boställen. De kollegium enligt nämnda moment tillhörande åligganden hafva sålunda sedan tiden för utfärdandet af kollegii nu gällande instruktion till omfattningen väsentligen inskränkts, likasom af minskningen i antalet under kollegii vård stående boställen naturligen jämväl följt en inskränkning i de kollegium enligt åtskilliga andra moment i § 5 tillkommande ämbetsgöromål.

Frågor angående skyldigheten eller sättet att utgöra kronan förbehållna räntor m. m.

Enligt § 2 mom. 6 i instruktionen är åt kammarkollegium uppdraget att afgöra frågor angående skyldigheten eller sättet att utgöra kronan förbehållna, indelta eller eljest till allmänt behof anslagna räntor och tionde.

Instr. § 2: 6.

Redan före nämnda instruktions utfärdande hade afgörandet af ärenden rörande skyldigheten och sättet att utgöra indelta hemmansräntor och tionde, i följd af räntornas och kronotiondens omsättning och indragning till statsverket enligt kungl. förordningen *den 23 juli 1869*, upphört. Och om än kan tänkas, att af de frågor i öfrigt, hvilka i nämnda moment omförmälas, några kunna framdeles förekomma, lärer sådant ej annat än undantagsvis komma att äga rum.

Besvärsmål angående stadgadt arbete till kungsgård m. m.

Instr. § 2: 7 c.

Uti § 2 mom. 7 c) är föreskrifvet, att kollegium har att pröfva och afgöra besvär angående stadgadt arbete till kungsgård och dess behöriga utgörande, då arbetsskyldigheten icke på köpe- eller arrendekontrakt beror; börande frågor om sådan skyldighets upphörande mot ersättning underställas Kungl. Maj:ts pröfning.

Genom kungl. förordningen *den 15 juni 1883* har föreskrifvits, att arbets- eller hofveriskyldighet, som från vissa hemman och lägenheter, hvilka voro af skattenatur eller innehades med stadgad åborätt, ännu utgjordes in natura till vissa kronans egendomar i Skåne, skulle upphöra mot åläggande af viss afgäld. *Den 11 september 1885* har därefter förordnats, bland annat, att den rätt till arbete eller hofveri, som på grund af skattebref ännu utgjordes till ägare af skattesåld kronoegendom från hemman och lägenheter, hvilka ej hörde till egendomen, skulle, i mån som vederbörande ägare därom framställde anbud, på vissa villkor för statsverkets räkning inlösas, äfvensom att sålunda inlöst arbets- eller hofveriskyldighet skulle upphöra och afgäld i stället åsättas. I följd af dessa bestämmelser torde ifrågavarande stadgande i kollegii instruktion icke numera hafva någon vidare tillämpning.

Begränsning i öfrigt.

Instr. § 2: 4.

§ 4: 3 a.

Jämväl åtskilliga andra kollegium enligt dess instruktion tillhörande åligganden hafva, i följd af ändrade förhållanden, helt eller till det väsentligaste förlorat sin betydelse. Så torde stadgandet i § 2 mom. 4 om åliggande för kammarkollegium att, gemensamt med kommerskollegium, bestämma rekognitionsafgiften för grufveskogar ej vidare komma i tillämpning. Och likaså lärer stadgandet i § 4 mom. 3 a), enligt hvilket det tillhör kammarkollegium att till Kungl. Maj:t afgifva underdåniga utlåtanden angående säteri-, rå och rörs-, insockne- samt öfriga frälsefriheters flyttning äfvensom om återvinning af indragna eller bortmistade säteri-, rå och rörs- samt insockne-frälsefriheter, numera icke äga någon praktisk betydelse. Under åren 1900—1902 har något utlåtande i sådant ämne ej af kollegium afgifvits.

Kommitténs förslag till ytterligare begränsning af kammarkollegii ämbetsverksamhet.

A. Upphörande af kammarkollegii befattning, såsom mellaninstans, med vissa besvärsmål.

Redan den år 1819 tillsatta kommittén för styrelseverkens omorganisation yttrade i sitt den 29 juni 1822 afgifna betänkande, bland annat, att all befattning med näringarna helt och hållet borde från kollegierna skiljas, samt följaktligen alla sådana till näringarna, allmänna hushållningen och inre ordningen hörande frågor, hvilka i förvaltningsväg pröfvades och afgjordes, antingen de skulle Konungen underställas eller från dess befallningshafvande genom besvär fullföljas, direkt borde hos Konungen genom vederbörande departement få anmälas; och kommittén föreslog i enlighet härmed särskildt upphörande af kammarkollegii befattning såsom andra instans med åtskilliga slag af besvärsmål, ibland hvilka voro mål om allmänna skyldigheters åläggande, såsom skjuts- och vägmål m. fl. Det vid 1823 års riksdag för behandling af frågan om styrelseverkens reglering tillsatta särskilda utskottet gillade också denna uppfattning samt uteslöt i sitt förslag till styrelseverkens organisation dessa mål från dem, som borde af kammarkollegium handläggas.

Förslagen i detta hänseende ledde emellertid icke till någon påföljd. Men frågan upptogs ånyo af den år 1858 tillsatta kommittén för förändrad organisation af rikets styrelseverk och förvaltningsmyndigheter, hvilken kommitté tillstyrkte, att mål, som hörde till den inre ordningen och hus-

hållningen i landet, måtte genom besvär öfver länsstyrelsernas utslag fullföljas omedelbarligen hos Kungl. Maj:t, samt att, för den händelse detta vunne nådigt bifall, kammarkollegium måtte befrias från åliggandet att i besvärsväg pröfva och afgöra vissa i åtta särskilda punkter uppräknade ärenden, däribland frågor om anläggning, indragning eller förändring af allmänna vägar m. m. samt om gästgifverier och skjutsskyldighet, då dessa frågor rörde landet äfvensom städerna och landet gemensamt.

Då tjänstemännens löner, oberoende af frågan om styrelse- och förvaltningsverkens omorganisation, i allmänhet blefvo vid 1856—1858 årens riksdag provisoriskt samt vid 1859—1860 årens riksdag definitivt reglerade, kom icke heller 1858 års kommittés hemställan, hvaröfver emellertid kammarkollegii utlåtande inhämtats, att i förevarande afseende föranleda till någon åtgärd.

Än en gång upptogs frågan, nämligen af 1874 års löneregleringskommitté uti dess den 9 juni 1875 afgifna betänkande och förslag angående löneregleringen m. m. för kammarkollegium. Kommittén åberopade såsom skäl härför, hvad redan 1819 och 1858 årens kommittéer anfört därom, att ofvan antydda mål hufvudsakligen berodde på kännedom af lokala förhållanden och för sitt afgörande erfordrade sådana upplysningar och underrättelser om landets tillstånd, som svårligen annat än genom lokalauktoriteterna säkert kunde erhållas, samt att det föreskrifna sättet för behandlingen af ärenden, som hörde till inre ordningen och hushållningen i landet, stundom medförde betydliga kostnader för kommuner och enskilda, för hvilka det jämväl mången gång kunde vara af vikt, att dessa mål skyndsamt afgjordes. Och ansåg sig kommittén böra så mycket hellre förnya berörda förslag, som af väg- och skjutsmålen, hvilka betydligt ökade arbetet hos kammarkollegium, »flertalet i allt fall fullföljdes hos Kungl. Maj:t», samt det hinder, som förut mött för målens upptagande direkt i civildepartementet, dåmera torde blifvit i väsentlig mån undanröjdt genom inrättandet af byråer under departementet. Kommittén hemställde därför, att kammarkollegii befattning med följande ärenden måtte upphöra, nämligen:

frågor om anläggning, indragning eller förändring af lands-, härads- och sockne- eller andra allmänna vägar, såsom emellan segelleder, båtleder

och farleder m. m., af broar och färjor därå samt sättet och fördelningen till deras underhållande sommar- och vintertiden å landet, äfvensom å städernas ägor, då frågan äfven rörde landet;

frågor om gästgifvargårdars inrättning, indragning eller flyttning; om rättigheten och skyldigheten att gästgifveri emottaga; om skyldigheten till utgörande af håll- och reservskjuts, kungs- och kronoskjuts; samt om regleringen däraf och af skjutsningsskyldigheten i allmänhet å landet, äfvensom i städerna, då frågan äfven rörde landet;

frågor om flott- och farleder i sjöar och strömmar, sättet och villkoren för deras begagnande, med undantag af ersättningars bestämmande till vederbörande för däraf liden skada och förfång, hvilket på domstols pröfning berodde;

tvister om strömrensningar och vederbörandes skyldighet att därtill bidraga;

tvister och beslut rörande sättet för laxfiskets begagnande i strömmar för ynglets fredande, jämte hvad kollegium beträffande fisket i öfrigt ålåg på grund af fiskeristadgan den 29 juni 1852; samt

frågor om tillstånd till s. k. kyrkostugors uppförande och köps afslutande därom i Väster- och Norrbottens län, med hvad mera till ordningens befrämjande vid dem var förordnadt och i administrativ väg borde behandlas.

Öfver detta förslag afgaf kammarkollegium den 11 oktober 1875 infordradt underdånigt utlåtande, hvari bifall till förslaget afstyrktes i de flesta punkter. Därvid åberopade kollegium till en början hvad redan i dess yttrande öfver 1858 års kommittés enahanda förslag framhållits, å ena sidan, att, äfven om det vore säkert — hvilket likväl vore högst tvifvelaktigt — att målen genom det föreslagna nya behandlingssättet bragtes skyndsammare till slut, det likväl icke var skyndsamheten i ett ärendes afgörande, som i första rummet borde eftersträfvas, utan ett rättvist slut, grundadt på föregående fullständig utredning och mångsidigt skärskådande, hvilket ena och andra icke kunde i allmänhet förväntas hos en länsstyrelse med hänsikt till de förhållanden, hvarunder den arbetade, men väl hos kollegium, och, å den andra sidan, att, likasom det uti justitieärenden i allmänhet fanns en instans emellan underrätten och högsta domstolen, en

slik mellaninstans äfven borde finnas i administrativa ärenden, hvaraf fördelen vore uppenbar icke blott däruti, att mångfaldiga ärenden icke komme att till Kungl. Maj:t vidare fullföljas, utan ock däruti att, när sådan fullföljd ägde rum, målet förekomme till pröfning hos Kungl. Maj:t i ett vida fullständigare skick, än annars skulle i allmänhet vara förhållandet. Samma skäl till afstyrkande af detta förslag, yttrade kollegium vidare, förelågo allt fortfarande, åtminstone så länge civildepartementet var öfverhopadt af ärenden och ej en »regeringsrätt» eller annan myndighet fanns, som med Kungl. Maj:ts höga rätt afgjorde de under Kungl. Maj:ts pröfning dragna besvärsmålen.

Dessa erinringar gällde i främsta rummet kommitténs förslag beträffande väg- och skjutsmålen. Hvad angick mål rörande flott- och farleder samt tvister om strömrensningar, framhölls, att förslag till ny lagstiftning rörande dessa frågor då förelåg, i sammanhang hvarmed den af kommittén väckta frågan syntes böra blifva föremål för Kungl. Maj:ts pröfning. Fiskerimålens fullföljd direkt hos Kungl. Maj:t var redan i ett tidigare afgifvet utlåtande af kollegium tillstyrkt, och hvad beträffade målen angående tillstånd till s. k. kyrkostugors uppförande m. m. kunde dessa, hvilka voro jämförelsevis få, utan olägenhet från Konungens befallningshafvande fullföljas hos Kungl. Maj:t i ecklesiastikdepartementet.

T. f. presidenten, sedermera landshöfdingen P. A. Bergström var emellertid af delvis skiljaktig mening. Han ansåg nämligen giltiga teoretiska skäl icke vara att anföra mot väg- och skjutsmålens fullföljande omedelbart hos Kungl. Maj:t, helst redan förut likartade, af länsstyrelserna afgjorda mål, hvilka uteslutande rörde städerna, genom besvär drogos under Kungl. Maj:ts omedelbara pröfning. Men han afstyrkte äfven för sin del kommitténs förslag i detta stycke, med afseende förnämligast därå att förslaget gick i motsatt riktning mot det berättigade sträfvandet att, så vidt och så mycket sig göra lät, befria högsta regeringsmakten från befattning med s. k. administrativa besvärsmål. Så länge kammarkollegium kvarstod såsom mellaninstans, undgick regeringen pröfning af det icke obetydliga antal dylika mål, hvari parterna åtnöjdes med kollegii beslut. Därest, såsom antagligt var, kammarkollegii utlåtande ganska ofta komme att i dylika mål infordras, skulle i allt fall dess tid och arbetskrafter fortfarande komma att för dessa mål i hög grad tagas i anspråk.

En helt och hållet afvikande åsikt i denna del uttalades af kammarrådet S. Borgström, hvilken ansåg väg- och skjutsmålen böra frångå kammarkollegium och från lokalmyndigheterna fullföljas omedelbart hos Kungl. Maj:t. Så borde emellertid, enligt kammarrådet Borgströms åsikt, äfven ske med mål rörande deltagande i nybyggnad eller reparation af kyrka å landet samt i de städer, där bidrag därtill från landet erhölls, äfvensom af skolhus å landet, stället för dessa byggnaders uppförande och byggnadernas beskaffenhet m. m. Såsom skäl för sistberörda mening anförde han, att dylika ärenden, hvilka till största delen tillhörde kyrkostämmas handläggning, enligt § 2 i kungl. förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, stundom behandlades å kyrkostämma i sammanhang med andra, kyrka eller skola rörande angelägenheter, med hvilka kollegium icke tillkom eller borde tillkomma någon befattning. Besvär öfver kyrkostämmas beslut i ärenden af sådan blandad beskaffenhet ägde, enligt § 41 af sagda förordning, Konungens befallningshafvande och domkapitlet att gemensamt pröfva. Ingen kunde emellertid påstå, att det vore lämpligt, att sådana ärenden från dessa myndigheter fullföljdes, för så vidt de angingo kyrko- och skolhusbyggnad, hos kollegium, men i öfrigt, likasom kommunala mål i allmänhet, hos Kungl. Maj:t.

Vid föredragning inför Konungen i statsrådet den 7 december 1877 af kommitténs ifrågavarande betänkande och förslag framhöll chefen för finansdepartementet att, hvad angick det första af kommittén anförda skälet för den ifrågasatta öfverflyttningen eller att kammarkollegium i allmänhet hade svårt att ägna ifrågavarande mål en på verklig sakkännedom grundad pröfning, uppenbart var, att — hvilken sanning detta skäl än kunde innehålla, och hvad det än i öfrigt kunde bevisa — det icke kunde gälla såsom grund för nämnda ärendens hänvisande till ett statsdepartement. Ty detta, såsom självt en centralmyndighet, kunde ej åt målen gifva annan utredning, än som lämnades i kollegium.

Med bifogande af uppgift å det antal besvärsmål i ofvannämnda kommunikationsväsendet rörande frågor, som under året 1876 inkommit till kammarkollegium och till civildepartementet, och med framhållande att af denna uppgift framginge, att icke fullt tredjedelen af dessa besvärsmål syntes genom besvär anhängiggöras hos Kungl. Maj:t, erinrade de-

partementschefen därjämte, att de mål, som i besvärsväg inkommo till Kungl. Maj:t, redan i kollegium undergått en utredning, som betydligt underlättade deras handläggning i departementet. Det betydligt ökade arbete i kammarkollegium, som dessa mål där förorsakade, komme att genom deras öfverflyttning i stället falla på departementet. Förändringen skulle alltså i själfva verket icke innebära något annat, än att den kammarrådsbefattning, som hufvudsakligen var afsedd för dessa ärendens handläggning, blefve jämte nödig kanslibetjäning öfverflyttad till civildepartementet såsom byråchefstjänst. Minskningen i kostnad blefve därför på det hela icke nämnvärd.

Hvad vidare angick kommitténs förmenande, att den nya byråindelningen i departementen borde hafva undanröjt de hinder, som förut kunnat finnas för besvärsmålens hänvisning omedelbart till Kungl. Maj:t, hade, enligt departementschefens uppfattning, kommittén förbisett, att denna indelning icke ensamt för sig kunnat borttaga dessa hinder. Ty hinder låg icke i arbetsordningen inom vederbörande departement, utan i sättet och formen för regeringsärendenas handläggning i statsrådet och inför Konungen, i ty att hvarje till Kungl. Maj:t inkommande ärende skulle afgöras af Konungen i statsrådet under gemensam ansvarighet af samtliga närvarande statsråd. För en behandling under dessa tunga former var det dåvarande antalet regeringsmål redan allt för stort. Ett ändamålsenligt reformarbete måste därför syfta icke till ökande, utan till förminskande af de dåvarande regeringsärendenas antal. Departementschefen slutade med att tillstyrka Kungl. Maj:t att förklara kommitténs hemställan om upphörande af kammarkollegii befattning med de kommunikationsväsendet m. m. rörande besvärsmålen för det dåvarande icke böra läggas till grund för beräkningen af den inom detta ämbetsverk behöfliga tjänstemannapersonal. Och blef denna hemställan, i hvilken statsrådets öfriga ledamöter instämde, af Konungen bifallen.

Härigenom förföll frågan äfven denna gång och har sedermera icke i sin helhet varit föremål för behandling. Genom kungl. förordningen den 24 november 1876 hade emellertid förordnats, att besvär öfver Konungens befallningshafvandes utslag i frågor om fiskes utöfvande skulle fullföljas omedelbart hos Kungl. Maj:t, hvarest de numera handläggas i jordbruksdeparte-

mentet. I öfrigt tillhöra samtliga ofvan anförda besvärsmål, enligt ännu gällande instruktion för kammarkollegium, detta ämbetsverk att såsom andra instans pröfva och afgöra.

Kommittén har funnit nödigt att utförligt redogöra för denna frågas föregående behandling, emedan densamma, enligt kommitténs uppfattning, är af den stora betydelse med afseende å förenkling af förvaltningen och särskildt för kammarkollegii organisation, att den bör af kommittén ånyo upptagas till skärskådande.

Det är till en början uppenbart, att, med afseende å alla dem af dessa mål, hvilka från kollegium dragas under Kungl. Maj:ts pröfning, — och dessa torde i allmänhet vara de mera invecklade — härigenom föranledes en i viss mån dubbel behandling hos öfverinstanserna, samt till följd däraf också kräfves mera arbetskraft, än om de endast skulle genomlöpa en öfverinstans. Utom det att på båda hållen särskilda föredragande måste genomgå och studera sig in i samma mål, i hvilket afseende det arbete, som af den första nedlagts, endast till någon del kan bespara arbetet för den andra, måste en hel del mera mekaniskt arbete, registrering, kommunikation m. m. utföras två gånger, hvilket jämväl tager tjänstemäns, låt vara af lägre grad, tid och krafter i anspråk. En sådan anordning synes kunna försvaras, endast om ur målens egen beskaffenhet eller rättssäkerhetens kraf det befinnes angeläget att bereda tillgång till en dylik upprepad pröfning. Vidare bör ej heller förbises, att, i den mån dessa mål beröra de enskilda samhällsmedlemmarnas rätt och intressen, det för dessa måste vara af stor betydelse, att målen icke i afgörandet uppehållas. Borttagandet af mellaninstansen skulle äfven med hänsyn härtill vara önskvärdt såsom ledande till minskad tidsutdräkt och kostnad för de rättssökande.

De mål, om hvilkas afskiljande från kollegium såsom andra instans fråga varit väckt eller ytterligare kan väckas, äro emellertid af något olika beskaffenhet. Det synes därför nödigt att särskildt behandla de skilda grupperna af desamma.

Besvärsmål rörande kommunikationsväsendet.

Den största och viktigaste gruppen utgöres af de mål, som röra kommunikationsväsendet i vidsträckt bemärkelse, vägar, gästgifverier, skjutsning samt flott- och farleder. Med afseende å alla dessa mål har under *Instr. § 5: 2 d—f, § 4: 2 b, c, e.*

denna frågas föregående behandling framhållits, att desamma icke till följd af sin beskaffenhet mer än andra liknande mål — t. ex. sådana väg- och skjutsmål, som röra uteslutande städerna, — påkalla pröfning i en andra instans, innan de komma till den högsta.

Sedan förslaget om deras afskiljande från kammarkollegium sist förelåg, har detta förhållande blifvit än påtagligare genom den nya lagstiftning, som rörande dessa ärenden kommit till stånd. I sådant hänseende må erinras, att gästgifveri- och skjutsväsendet blifvit enligt nya grunder ordnade genom nådiga stadgan den 31 maj 1878 samt kungl. kungörelsen i fråga om kungs- och kronoskjutsen af samma dag; att rörande flott- och farleder nya fullständigare föreskrifter meddelats genom kungl. förordningarna af den 30 december 1880 äfvensom flottningsstadgan af samma dag; samt att väghållningsbesväret på landet ordnats genom lagen den 23 oktober 1891. Genom dessa lagstiftningsåtgärder hafva ifrågavarande besvärsmål i vida högre grad än förut kommit att i allmänhet allenast påkalla tolkning af gällande lagbestämmelser samt dessas tillämpning på gifna faktiska förhållanden, för hvilken slags pröfning ingalunda erfordras ett ämbetsverk med särskild kameral kompetens som kammarkollegium. I en stor del af dessa mål, såsom de ofta förekommande frågorna om anläggning eller omläggning af allmänna vägar samt om förändring af enskild väg till allmän, beror pröfningen på lokala förhållanden och nyttighetssynpunkter, i hvilket afseende kammarkollegium icke tillför pröfningen någon annan större sakkunskap utöfver den, som finnes hos lokalmyndigheten, än den, som ligger däri, att kollegium, såsom ett centralt ämbetsverk, har en samlad öfverblick och erfarenhet angående förhållandena i hela riket, en kompetens, som emellertid i lika, om ej i än högre grad, bör antagas finnas hos Kungl. Maj:t.

Kommittén kan därför icke undgå att finna, att, principiellt sedt, tre instanser i dessa mål icke betingas vare sig af målens beskaffenhet eller rättssäkerhetens kraf, samt att, därest man ser på *administrationen såsom ett helt*, det otvifvelaktigt bör lända till enkelhet och snabbhet i förvaltningen, om den nuvarande andra instansen i dessa mål får bortfalla.

Ovedersägligt är likväl, att en sådan åtgärd skulle öka arbetsbördan för Kungl. Maj:t. För att klargöra, i hvad mån en dylik ökning skulle

inträda, har kommittén införskaffat uppgifter rörande antalet dylika besvärsmål hos kammarkollegium åren 1900 och 1901, utvisande jämväl i hvilken omfattning desamma fullföljts hos Kungl. Maj:t. Dessa uppgifter meddelas här under erinran, att i desamma äfven upptagits mål angående byggande af allmänna hus, om hvilka nämnes mera här nedan, samt att, då det vid jämförelsen gäller antalet afgjorda och fullföljda *mål*, de siffror, hvilkas jämförande i förevarande afseende är af nöden, återfinnas i kol. 3 och 4.

1.	2.	3.	4.	5.
Målens beskaffenhet.	Antalet genom kammarkollegii utslag ur dess diarium afförda nummer.	Antalet hos kammarkollegium afgjorda mål.	Antalet mål, som dragits under Kungl. Maj:ts pröfning.	Antalet mål, däri Kungl. Maj:t ändrat kammarkollegii utslag.
I. *År 1900 hos kammarkollegium afgjorda:*				
angående byggande af allmänna hus	9	9	4	—
» vägar och broar	194	108	30	3
» gästgifverier och skjutsning	4	2	—	—
» grindar.	14	13	1	—
» flott- och farleder	17	15	10	2
Summa	**238**	**147**	**45**	**5**
II. *År 1901 hos kammarkollegium afgjorda:*				
angående byggande af allmänna hus	16	15	7	—
» vägar och broar.	156	115	37	4
» gästgifverier och skjutsning	1	1	—	—
» grindar.	25	22	1	—
» flott- och farleder	20	18	5	—
Summa	**218**	**171**	**50**	**4**
Totalsumma	**456**	**318**	**95**	**9**

Af dessa uppgifter framgår, att något mer än två tredjedelar af målen stannat hos kammarkollegium. Dock må bemärkas, dels att af dessa två tredjedelar ett jämförelsevis icke så ringa antal (resp. 12 och 21) utgöras af s. k. grindmål, hvilka i regel äro af enklare beskaffenhet, och

dels att det särskildt ofta torde varit de mer invecklade målen, som fullföljts. Å andra sidan bör emellertid äfven framhållas, att, beträffande de hos Kungl. Maj:t fullföljda målen, behandlingen hos kollegium väsentligt underlättat arbetet hos Kungl. Maj:t.

Att döma efter förhållandena åren 1900 och 1901 skulle antalet af dessa besvärsmål hos Kungl. Maj:t ökas med omkring ett hundratal årligen. Och om det än får antagas, att, i den mån den nya väglagens tillämpning blir mera stadgad och de af denna lag framkallade nya vägdelningarna hinna föras till slut, de nu så talrika vägmålen komma att både till antal och kvalitet minskas, är ju den arbetsbörda, som skulle tillföras Kungl. Maj:t, rätt afsevärd.

Dock är härvid att märka ännu en omständighet, som, efter det denna fråga på 1870-talet pröfvades, tillkommit och som måste tilläggas stor betydelse. Det är, att så godt som alla mål af ifrågavarande slag numera tillagts det år 1900 nyinrättade jordbruksdepartementet och således icke vidare hvila på det af en mångfald af mål och ärenden betungade civildepartementet. Visserligen är det uppenbart, att mottagandet af dessa mål direkt från länsstyrelserna måste inom jordbruksdepartementet nödvändiggöra inrättandet af en ny byrå till de tvenne förutvarande, helst dessa redan nu äro mycket betungade med arbete och därför torde vara i behof af förstärkning i arbetskrafter. Men den tillökning af tjänstemän, som således på detta håll skulle erfordras, komme med all säkerhet icke att blifva så stor som den minskning af arbetskrafterna i kammarkollegium, hvilken är afsedd att möjliggöras genom dessa måls afskiljande därifrån i förening med andra i sammanhang därmed stående åtgärder till förenkling i detta verks organisation, som kommittén kommer att föreslå.

Kommittén har emellertid ej förbisett, att dessa besvärsmåls fullföljd från länsstyrelserna omedelbart till Kungl. Maj:t icke drabbar allenast det departement, till hvars handläggning målen höra, utan, på sätt af chefen för finansdepartementet år 1877 med styrka framhölls, regeringen i dess helhet och särskildt statsrådsberedningen, likasom att en sådan åtgärd går i motsatt riktning till det behof, som under en senare tid gjort sig gällande, att befria regeringen från handläggningen af de administrativa besvärsmålen. Men då kommittén haft att öfverväga fördelarna och olägenheterna

häraf, har kommittén, med hänsyn till omfattningen af dess uppdrag, icke funnit tillräckliga skäl föreligga att lämna denna fråga å sido. Kungl. Maj:t har i allt fall redan att handlägga ett betydligt antal dylika mål. Och vid jämförelse med den mångfald af mål, som handläggas af regeringen och som man icke tvekar att genom nya lagar och författningar till regeringen öfverlämna, synes det antal ytterligare sådana, som nu, enligt kommitténs förslag, skulle tillkomma — om än visst icke betydelselöst — dock icke böra hafva den afgörande betydelse, att häri kan anses ligga ett oöfverstigligt hinder för den ifrågasatta åtgärden, därest den eljest pröfvas riktig och önskvärd. I alla händelser synes det antydda behofvet af befrielse för regeringen från tyngden af de administrativa besvärsmålens handläggning böra afhjälpas genom andra utvägar än genom att för nu ifrågavarande slag af dylika mål bibehålla en administrativ mellaninstans — med däraf föranledt ökadt behof af öfver- och underordnade tjänstemän — hvilken icke vidare betingas af dessa måls erforderliga och ändamålsenliga behandling. Såsom en sådan utväg, hvilken skulle medföra såväl förenkling i förvaltningen och ökad snabbhet i rättsskipningen som en betydande minskning af statsrådets arbetsbörda i afseende på besvärsmålen, må här allenast erinras om den tanke, som framkastats, att låta kammarrätten, hvilken redan nu har att under domstolsformer i högsta instans pröfva vissa mål, som förut gått till högsta domstolen, likaså i egenskap af domstol i sista instans afgöra en del mål, hvilka nu gå därifrån till Kungl. Maj:t i statsrådet.

I detta sammanhang har kommittén ansett det böra beaktas, att, efter det kommitténs arbete med förslag till organisation af kammarkollegium påbörjats, den af kollegium i dess ofvan åberopade yttrande af den 11 oktober 1875 antydda frågan om en s. k. regeringsrätt för pröfning af administrativa besvärsmål kommit i ett nytt skede. I skrifvelse den 28 april 1903 har nämligen Riksdagen anhållit, att Kungl. Maj:t ville, efter verkställd utredning och pröfning af frågan om inrättande af en särskild högsta domstol eller regeringsrätt för afdömande i sista instans af administrativa besvärsmål och för afgifvande af utlåtanden öfver förslag till ekonomiska och administrativa lagar och författningar, äfvensom af frågan om de förändringar i afseende å statsrådets och stats-

departementens organisation, hvilka i samband därmed funnes påkallade, till Riksdagen afgifva de förslag till grundlagsändringar, hvartill denna utredning och pröfning kunde föranleda; och Kungl. Maj:t har sedermera enligt beslut den 12 augusti 1903 vidtagit åtgärd för åstadkommande af en utredning af berörda ärende samt utarbetande af förslag till de ändringar i grundlag och till de författningar, som för ändamålet kunde anses erforderliga. Därest en dylik regeringsrätt skulle komma till stånd för behandling, bland annat, af administrativa besvärsmål, synes det uppenbart, hvad ock i Riksdagens skrifvelse antydes, att till densamma skulle komma att läggas de nu omhandlade besvärsmålen i frågor rörande kommunikationsväsendet, för hvilken händelse ock torde vara afsedt att den nuvarande mellaninstansen i dessa mål skulle bortfalla. Häri ligger enligt kommitténs mening ett ytterligare skäl att i förslaget till kammarkollegii organisation utgå därifrån, att ifrågavarande mål komma att afskiljas från dess handläggning.

Kommittén, som för sin del anser, att, till åstadkommande af snabbhet i handläggningen af förevarande slags mål samt af förenkling i förvaltningen, dessa mål böra från handläggning i kammarkollegium såsom andra instans afskiljas, hemställer alltså,

att kammarkollegium befrias från att pröfva och afgöra följande besvärsmål, nämligen:

om anläggning, indragning eller förändring af allmänna lands- och bygdevägar med broar och färjor samt om sättet och fördelningen till deras underhållande sommar- och vintertiden å landet, äfvensom å städernas ägor, då frågan äfven rörer landet;

om indragning, inrättande eller flyttning af gästgifvargårdar eller skjutsstationer samt om rättigheten och skyldigheten att gästgifveri emottaga, äfvensom villkoren därför;

om skyldigheten att utgöra håll- och reservskjuts, kungs- och kronoskjuts samt regleringen däraf och af

skjutsskyldigheten i allmänhet på landet, äfvensom i städerna, då frågan äfven rörer landet;

om flott- och farleder i sjöar och strömmar samt sättet och villkoren för deras begagnande, med undantag af de frågor om uppdämning eller skadeersättning, hvilka, enligt hvad särskildt är stadgadt, på domstols pröfning bero;

om strömrensningar och vederbörandes skyldighet att därtill bidraga; samt

om rätt att å allmän väg hafva grind och om tid för sådan grinds öppenhållande.

Besvärsmål rörande frågor om allmänna byggnader å landet m. fl.

Instr. § 3:2 b, c, § 4:2 d, f—k, § 5: 5 b.

En annan grupp af besvärsmål utgöres af dem, som omnämnas i § 3 mom. 2 c) i kammarkollegii instruktion, eller frågor om byggande af kyrkor och andra allmänna byggnader på landet m. m. Såsom framgår af ofvan lämnade redogörelse för utvecklingen af frågan om kollegii bibehållande som andra instans, framhöll kammarrådet Borgström i sin reservation till kollegii utlåtande öfver 1874 års kommittés förslag, att dylika mål borde fullföljas från lokalmyndigheterna direkt hos Kungl. Maj:t; men detta synes icke hafva af Kungl. Maj:t upptagits till pröfning. Sedan dess hafva genom lagar af den 1 maj och den 12 juni 1885 (nu ersatta genom lagar af den 29 juni 1900 och den 30 juni 1899) beträffande prästgård och kyrka, samt genom lagen af den 26 september 1884 (nu ersatt genom lag af den 30 juni 1899) angående tingshus och häradsfängelse ifrågavarande skyldigheter, i hvad angår nämnda slag af allmänna byggnader, öfvergått från att vara extra ordinarie, jorden åliggande besvär till kommunala åligganden, likasom redan förut var förhållandet med skolhusbyggnader. Det finnes numera intet skäl, hvarför dessa ärenden mer än andra kommunala frågor skola pröfvas i en kameral mellaninstans, helst så icke ens förut ansetts nödigt med liknande frågor rörande städerna enbart. För dessa måls afskiljande från kammarkollegium föreligger härutöfver äfven det synnerligen viktiga skälet, att af de nu gällande föreskrifterna kan blifva en följd, att besvär öfver en kyrkostämmas beslut i samma ärende skola fullföljas i en del hos kollegium och i en annan del omedelbart hos Kungl. Maj:t. Så har t. ex. inträffat,

att, efter det en församling beslutat uppföra byggnad för en ny småskola samt beslutet dragits under Konungens befallningshafvandes och domkapitlets pröfning, besvär öfver dessa myndigheters gemensamma utslag måst fullföljas, i fråga om det skulle blifva småskola eller folkskola hos Kungl. Maj:t, men i afseende å platsen för byggnaden och densammas inrättande i öfrigt hos kammarkollegium. Detta är en inkonsekvens, som icke synes böra kvarstå. Och, churu dessa mål icke till något afsevärdt antal betunga kammarkollegium samt alltså, med hänsyn till lättande af dess arbetsbörda, hafva ringa betydelse, torde öfvervägande skäl tala för, att de därifrån skiljas.

Af liknande beskaffenhet äro de i punkten b) af sistberörda moment i instruktionen omförmälda besvärsmål angående kronofjärdingsmansbesvärets utgörande. Genom lagen den 29 september 1899 har äfven detta besvär numera blifvit förändradt till ett kommunalt åliggande. Skälen för dessa besvärsmåls behandling af kollegium hafva alltså bortfallit. Denna uppfattning har ock af Kungl. Maj:t redan i visst fall blifvit godkänd, i det, enligt beslut den 8 mars 1901, Kungl. Maj:t till pröfning upptagit därstädes omedelbart anförda besvär i dylikt mål; därvid föredragande departementschefen just framhållit, att genom ofvan anförda lag, enligt hvilken fjärdingsmansbefattningen upphört att vara ett å jorden hvilande besvär, grunden för instruktionens föreskrift om dessa besvärsmåls upptagande af kammarkollegium bortfallit, och någon anledning till undantag i detta fall från den vanliga instansordningen för kommunala besvärsmål icke förefinnes.

Något skäl torde icke heller vara att hos kollegium bibehålla de i instruktionen § 4 mom. 2 d) och f) upptagna besvärsmål om tillstånd till s. k. kyrkostugors uppförande och köps afslutande därom i Västerbottens och Norrbottens län, likasom om ordningen och sättet för begagnande af samfälld tångtäkt å rikets hafsstränder. Sistberörda slags mål, hvilka behandlas enligt kungl. kungörelsen den 8 juni 1866, äro väsentligen af liknande beskaffenhet med de frågor, hvilka, enligt § 12 i gällande fiskeristadga, fullföljas hos Kungl. Maj:t i jordbruksdepartementet.

Ej heller synes skäl vara att bibehålla kammarkollegii ställning såsom andra instans med afseende å de i instruktionen § 4 mom. 2

g)—k) uppräknade mål dels om tillåtelse till svedjande, dels om rättighet för ägare till ett af nybygge uppkommet skattehemman med inskränkt dispositionsrätt till skogen att, för skogsmarks uppodling till åker eller äng, å hemmanet fälla skog utöfver husbehofvet och det utsynade årshygget, dels om förbud att å jordegendom på Gottland tills vidare anlita skogen annorlunda än för husbehof, samt dels huruvida, vid utsyning för försäljning af virke å öfverloppsmark eller oafvittrad skog, skogstjänsteman trädt ägarens eller innehafvarens af hemman eller nybygge rätt för nära. Någon speciell sakkunskap i dylika frågor lärer icke kunna anses finnas hos kammarkollegium, sedan vården om de allmänna skogarna samt skogsväsendet i allmänhet öfverlämnats till ett särskildt ämbetsverk. Såsom på annat ställe synes, har ock kommittén föreslagit, att kollegii befattning med kronans öfverloppsmarker och oafvittrade marker skulle upphöra samt vården och inseendet öfver dem i stället öfverflyttas till domänstyrelsen. Under förutsättning af en dylik öfverflyttning finnes ej något skäl, hvarför kammarkollegium ändock skulle behålla de i ofvan sist nämnda punkt omförmälda besvärsmål. Bemärkas bör ock, att, enligt särskilda författningar, besvär i andra liknande frågor icke handläggas af kammarkollegium. Så gå, enligt kungl. kungörelsen den 26 augusti 1870 samt kungl. stadgan den 30 maj 1873, besvär öfver Konungens befallningshafvandes utslag rörande afvittringsfrågor direkt till Kungl. Maj:t. Så är äfven, enligt kungl. kungörelsen den 25 november 1870, förhållandet med besvär öfver Konungens befallningshafvandes utslag i frågor rörande dels utbrytning af skogsmark åt sågverk i ersättning för åtnjuten stockfångst, äfven då sådan utbrytning ägt rum utan sammanhang med den allmänna afvittringen, och dels afsättande af mark till kronopark. Rörande Konungens befallningshafvandes utslag i sådant fall, som beröres i § 3 mom. 4 i kungl. förordningen angående åtgärder till förekommande af öfverdrifven afverkning å ungskog inom Västerbottens och Norrbottens län den 24 juli 1903, finnes icke heller någon föreskrift därom, att besvär i dylikt mål skall af kammarkollegium såsom andra instans upptagas. Ehuru, såsom framgår af nedan intagna redogörelse öfver antalet mål och ärenden i kollegium, dessa nu senast omförmälda besvärsmål äro högst få, har kommittén, på grund af ofvan angifna skäl, ansett, att kollegii befatt-

ning med dem borde upphöra. Hvad sålunda anförts synes ock böra i möjligen förekommande fall gälla för de i § 5 mom. 5 b) i instruktionen omnämnda besvärsmål om anläggning af och frihetsår för krononybyggen, då beslut därom icke meddelas i sammanhang med afvittring.

På grund häraf hemställer kommittén,

att kammarkollegii befattning med pröfning och afgörande af följande besvärsmål måtte upphöra, nämligen:

om deltagande i nybyggnad eller reparation af kyrka på landet och i de städer, där bidrag därtill från landet erhålles, äfvensom af andra allmänna byggnader därstädes, hvilka af menigheterna skola underhållas, stället för deras uppförande och byggnadernas beskaffenhet m. m.;

om kronofjärdingsmansbesvärets utgörande;

om tillstånd till s. k. kyrkostugors uppförande och köps afslutande därom i Västerbottens och Norrbottens län, med hvad mera till ordningens befrämjande vid dem är förordnadt och i administrativ väg bör behandlas;

om ordningen och sättet för begagnande af samfälld tångtäkt å rikets hafsstränder;

om tillåtelse till svedjande, där sådan erfordras och frågan därom ej tillhör annan myndighets pröfning;

om rättighet för ägare af sådant utaf nybygge uppkommet skattehemman, hvarå han endast innehar inskränkt dispositionsrätt till skogen, att, för skogsmarks uppodling till åker eller äng, å hemmanet, utöfver husbehofvet och det utsynade årshygget, fälla skog;

om förbud för ägare eller innehafvare af jordegendom på Gottland att tills vidare anlita skogen å egendomens till skog eller beteshage häfdade mark annorlunda än för husbehof;

huruvida, vid utsyning för försäljning af virke å öfverloppsmark eller oafvittrad skog, skogstjänsteman trädt

den ägare eller innehafvare af hemman eller nybygge tillkommande rätt för nära; samt

om anläggning af och frihetsår för krononybyggen, jämväl då beslut härom icke meddelas i sammanhang med afvittring.

B. Öfverflyttning till de allmänna domstolarna af vissa mål.

Bland de till förenkling i förvaltningen syftande åtgärder, hvilka, så att säga, stått på dagordningen, alltsedan frågan härom efter det nya statsskickets införande i början af det sist förflutna århundradet väcktes, är afskiljandet från förvaltningen af mål, hvilka kunna hänföras till egentliga rättsfrågor och därför lämpligare böra upptagas och behandlas af de allmänna domstolarna.

I stor omfattning verkställdes ett sådant afskiljande genom kungl. förordningarna den 17 april 1828, genom hvilka dels den kommers- och bergskollegierna dittills tillkommande domsrätten i vissa mål upphäfdes, och dels i allmänhet förordnades, att styrelseverkens domsrätt i åtskilliga mål skulle upphöra.

Kravet på reformer på detta område var emellertid härmed icke tillfredsställdt. Frågan upptogs sålunda ånyo af 1858 års ofvan omnämnda kommitté utan att dock dess förslag i denna del föranledde någon direkt påföljd, såvida ej såsom sådan får räknas kungl. kungörelsen den 16 november 1860, hvarigenom tvistefrågor, huruvida åbo- och besittningsrätt till kronohemman och lägenheter är förverkad eller eljest bör upphöra, förklarades skola tillkomma laga domstols handläggning och pröfning.

Sedan, i anledning af en enskild motionärs framställning, Riksdagen i skrifvelse den 15 maj 1868 anhållit, att Kungl. Maj:t täcktes taga under öfvervägande, bland annat, huruvida af de mål, hvilka afgjordes af administrativ ortmyndighet och genom besvär kunde fullföljas antingen hos rikets kollegier eller andra förvaltande centrala ämbetsverk eller ock omedelbart hos Kungl. Maj:t, sådana, som kunde till rättsfrågor hänföras,

skulle öfverlämnas till allmän domstol, föreslog Kungl. Maj:t i proposition till 1874 års riksdag, att vissa slag af mål, upptagna i 14 särskilda punkter, skulle, med upphörande af den beslutanderätt, som dittills tillkommit dels Konungens befallningshafvande och dels kammarkollegium eller kammarrätten, därefter upptagas och handläggas af de allmänna domstolarna. Riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag i hvad rörde 13 af dessa punkter, men, då Riksdagen icke bifallit vissa andra af Kungl. Maj:t i samma proposition framställda förslag, särskildt i fråga om vissa besvärsmåls fullföljande från administrativ myndighet till högsta domstolen, förklarade Kungl. Maj:t vid ärendets föredragning den 5 juni 1874, att, som det genom propositionen åsyftade ändamålet icke skulle ernås, Riksdagens beslut komme att förfalla. Det torde kunna antagas, att den omständigheten ej varit utan inflytande på frågans utgång, att posten som justitiestatsminister dåmera bekläddes af den man, som vid frågans behandling i riksdagen kraftigast motsatt sig antagandet af den kungl. propositionen äfven i den del, densamma af Riksdagen godkändes.

1874 års löneregleringskommitté upptog icke denna fråga, hvartill anledningen torde vara att söka däruti, att densamma då så nyligen varit föremål för statsmakternas pröfning. Men i den reservation till kammarkollegii underdåniga utlåtande den 11 oktober 1875 öfver kommitténs förslag till löneregler m. m. för kollegium, som afgafs af t. f. presidenten Bergström, yttrade han, efter att hafva erinrat om det genom den nådiga propositionen till 1874 års riksdag framlagda förslaget i de punkter, det angick kammarkollegium, att han för sin del ansåg högeligen önskligt, att dessa tvister öfverflyttades från de administrativa myndigheterna till de allmänna domstolarna. Sedermera har ock genom den på föredragning af chefen för finansdepartementet beslutade förordningen den 10 augusti 1877, angående vissa dittills i administrativ väg behandlade måls öfverlämnande till de allmänna domstolarna, den år 1874 föreslagna öfverflyttningen blifvit genomförd i fem särskilda, till sagda departements handläggning hörande punkter, af hvilka tre berörde kammarkollegium.

Bland de i nämnda kungl. proposition uppräknade tvistefrågor, hvilkas öfverflyttning till de allmänna domstolarna föreslogs men ej seder-

mera blifvit genomförd, voro tvister emellan församling eller enskilda hennes medlemmar samt församlingens prästerskap, kyrkobetjäning eller folkskolelärare om, huru och till hvad belopp de senares löningsrättigheter skola enligt lag, fastställda löneregleringar eller särskilda öfverenskommelser utgöras, äfvensom om tydning och tillämpning af gällande bestämmelser rörande barnmorskors och andra af kommuner aflönade personers löneförmåner. Dessa tvistefrågor, hvilka beröras i § 3 mom. 2 a) uti kammarkollegii instruktion, handläggas nu, för så vidt de äro föremål för administrativ behandling, i första instansen af Konungens befallningshafvande, hvarifrån de fullföljas genom besvär, då det gäller landet samt land och stad gemensamt, till kammarkollegium, men, då det rör stad enbart, direkt till Kungl. Maj:t.

Utan att vilja i allmänhet inlåta sig på den omtvistade frågan, huruvida och i hvad omfattning en administrativ domsrätt bör fortfarande bibehållas, eller på spörsmålet om gränserna för administrativa och judiciella mål, har kommittén af praktiska skäl ansett sig böra återupptaga frågan om nyss omförmälda måls öfverflyttande till de allmänna domstolarna. Otvifvelaktigt råder en viss, af förhållandena ingalunda betingad olikformighet i dessa måls behandling. Till en början torde numera tillfyllestgörande skäl icke föreligga, hvarför dessa mål, då de röra landet, skola genomgå en mellaninstans, kammarkollegium, men, då frågan gäller enbart stad, skola från underinstansen fullföljas direkt till Kungl. Maj:t. Men vidare förekommer, att vissa till den ifrågavarande gruppen hörande eller därmed likställda mål, enligt gällande föreskrifter, synas böra gå till domstol. Så föreskrifves i kungl. brefvet den 13 januari 1791, att, där fråga uppkommer mellan präst och åhörare, huruvida tionde eller annan fordrad rättighet bör till prästen utgifvas, sådant tillhör administrativ myndighet, men, där frågan beror därpå, om och huruvida prästen fordrat, hvad redan blifvit erlagdt, eller någon tredskas att gifva prästen sin rätt m. m., den bör förvisas till domaren. Och för öfrigt torde, såvidt kommittén har sig bekant, domstolarna icke anse sig obehöriga att i allmänhet upptaga och handlägga frågor rörande såväl prästs som öfriga här ifrågavarande befattningshafvandes löningsrättigheter, då sådana frågor hos domstol anhängiggöras. Det saknas icke ens exempel på, att sådant ägt rum i strid

mot kammarkollegii uttalade mening, att dylikt mål vore af beskaffenhet att tillhöra administrativ ämbetsmyndighets pröfning. Särskildt då mål af detta slag, såsom i fråga om prästlönerättigheter ej sällan är fallet, öppnas i form af klagan öfver utmätning, torde kunna antagas, att, i enlighet med den praxis, som i andra dylika mål blifvit följd, redan nu i många fall hinder icke skulle möta, att sådan klagan behandlas i samma ordning, som angående klagan öfver utmätning enligt utsökningslagen är gällande. Det vill alltså synas, som skulle en viss osäkerhet råda härutinnan, hvilken icke lärer undgå att medföra olägenheter.

Det skulle därför enligt kommitténs mening vara ägnadt att åstadkomma icke blott förenkling i förvaltningen utan äfven större enhet i lagskipningen, om dessa mål öfverlämnades till allmänna domstolarnas handläggning. Häremot borde ur målens egen beskaffenhet numera möta så mycket mindre betänkligheter, som, efter de under senare tider vidtagna lagstiftningsåtgärderna i dessa ämnen, sagda mål i de flesta fall icke äro af någon sådan invecklad kameral beskaffenhet, som ursprungligen torde utgjort grunden för deras behandling i administrativ väg och särskildt för besvärsmålens öfverlämnande, i vissa fall, till kammarkollegium såsom andra instans. I själfva verket torde numera de flesta af dem endast påkalla tolkning och tillämpning af gällande lagbestämmelser eller af uppgjorda konventioner eller öfverenskommelser; och, hvad särskildt folkskolelärares och barnmorskas löningsrättigheter angår, hafva de numera helt och hållet förlorat karaktären af jord eller lägenhet åliggande extra ordinarie skyldigheter och besvär. Den pröfning, som genom ifrågavarande måls afskiljande från de administrativa myndigheterna och öfverflyttande till domstolarna skulle påläggas de sistnämnda, är därför hufvudsakligen allenast af samma natur, som i andra mål åligger dem.

Det har icke undgått kommittén, att på sista tiden uttalanden framkommit om angelägenheten af att minska högsta domstolens för närvarande öfver höfvan stora arbetsbörda, samt att i sammanhang därmed tanke väckts att fråntaga domstolarna, och särskildt högsta domstolen, en del mål af mera administrativ eller liknande beskaffenhet, som nu gå dit. Och det kunde synas, som om det därför icke vore skäl att vidare fortsätta på den

genom 1828 års författningar inslagna vägen. Kommittén har för sin del icke anledning att här ingå på den frågan, huruvida eller på hvad sätt högsta domstolen bör befrias från en del af det arbete, som nu betungar densamma. Framhållas må blott, att anledningen till, att detta arbete de senaste åren i så hög grad ökats, icke torde ligga däri, att högsta domstolen alltför mycket betungats med mål af omförmälda beskaffenhet, utan förnämligast torde vara att söka på ett annat område än det nu förevarande, samt att därför lösningen af frågan om begränsningen af högsta domstolens arbete ock bör kunna ske oberoende af den utaf kommittén nu ifrågaställda öfverflyttningen.

Det är för öfrigt icke heller så, att dessa mål skulle komma att genom sitt antal i afsevärd mån betunga domstolarna och särskildt öka högsta domstolens arbetsbörda. Antalet dylika mål hos kammarkollegium, som i de flesta af dem utgör andra instans, var år 1900 25, år 1901 20 och år 1902 28. Då dessa mål komme att fördelas på de tre hofrätterna, och antagas bör, att endast ett mindretal af dem komme att fullföljas till högsta domstolen, inses lätt, att deras betydelse för domstolarnas arbetskvantitet måste blifva ganska ringa. Uppenbart är däremot, att deras borttagande från kammarkollegium måste vara af större betydelse, då detta ämbetsverk har att i andra instans ensamt mottaga målen från hela riket.

Därest i sammanhang med inrättandet, såsom i det föregående berörts, af en s. k. regeringsrätt begränsning af högsta domstolens arbetsbörda skulle komma att åvägabringas jämväl på det sätt, att, i öfverensstämmelse med hvad som ifrågasatts, till regeringsrätten öfverflyttas en del mål från högsta domstolen, lära i sådant fall de nu ifrågavarande målen få följa de med dem likställda, hvilka till äfventyrs komme att öfverlämnas till regeringsrättens behandling i sista instans. I hvarje fall synes det emellertid icke vidare böra hvila på kammarkollegium att såsom andra instans behandla dessa mål.

På grund häraf får kommittén hemställa,

att, med upphörande af den beslutanderätt, som hittills tillkommit administrativa myndigheter, måtte till

allmänna domstolarna öfverlämnas att upptaga och handlägga tvister:

emellan församling eller enskilda hennes medlemmar samt församlingens prästerskap, kyrkobetjäning eller folkskolelärare om, huru och till hvad belopp de senares löningsrättigheter skola enligt lag, fastställda löneregleringar eller särskilda öfverenskommelser utgöras; samt

om tydning och tillämpning af gällande bestämmelser rörande barnmorskors löneförmåner.

Af mål, om hvilkas öfverflyttande från administrativ myndighet till de allmänna domstolarna Kungl. Maj:t och Riksdagen år 1874 voro ense, voro äfven tvistefrågor mellan kronan och enskilda, om jus patronatus i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän äger rum, samt om större eller mindre del af kronans tionde må patronatsrättigheten åtfölja. Något uttryckligt afskiljande af dessa mål från de administrativa myndigheternas pröfning har visserligen icke ägt rum; och i kammarkollegii nu gällande instruktion § 4 mom. 2 a) äro besvärsmål angående dylika frågor upptagna såsom tillhörande kollegii pröfning och afgörande. Men, på sätt framhålles i den af kammarrådet G. Thulin efter nådigt uppdrag verkställda utredning rörande patronatsrättigheterna i Skåne, Halland och Bohuslän, synes det dock tvifvelaktigt, om ej äfven dessa frågor måste anses hafva blifvit genom kungl. förordningen den 10 augusti 1877 öfverflyttade till handläggning af domstol, i enlighet hvarmed ock uppgifves, att numera i regel tvister om jura patronatus mellan kronan och enskilda hänvisas till domstol, äfven där tvist på samma gång ej föreligger mellan patronus och församlingen. Då det på grund häraf vill synas, som om dessa besvärsmål redan frångått kammarkollegium, har kommittén icke ansett nödigt att nu upptaga dem bland mål, som böra till domstol öfverflyttas. Men denna angelägenhet torde emellertid vid uppgörande af förnyad instruktion för kollegium böra uppmärksammas, särskildt med hänsyn till hvad i ofvan åberopade utredning blifvit meddeladt i fråga om forum i tvister angående de med jura patronatus förbundna rättigheter.

C. Öfverflyttning till andra förvaltningsmyndigheter af vissa kammarkollegii mål och ärenden.

Öfverflyttning till domänstyrelsen af vissa ärenden.

Under äldre tider var åt kammarkollegium uppdraget att hafva vård och inseende öfver statens fasta egendom i allmänhet. I det föregående är emellertid redan nämndt, att vården om sagda egendom blifvit till väsentliga delar öfverflyttad å andra förvaltningsmyndigheter.

Förutom det att öfverintendentsämbetet i allmänhet har sig uppdraget att öfva tillsyn öfver kronans i civilt ändamål anslagna hus och byggnader, är numera åt domänstyrelsen anförtrodt inseendet öfver all kronans fasta egendom, som ej med stadgad åborätt innehafves eller är till visst statsändamål anslagen och till följd däraf antingen till omedelbart begagnande upplåten eller ställd under särskild ämbetsmyndighets vård.

Uti § 5 af kammarkollegii instruktion, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 20 maj 1887, upptages såsom den kronans fasta egendom, öfver hvilken kollegium äger vård och inseende: de till militie-, civil- och ecklesiastikstaterna upplåtna boställen, hemman och lägenheter, därifrån likväl undantagna de boställen, som äro skogsstaten anvisade; kronans öfverloppsmarker och oafvittrade marker samt fisken därå; de under åborätt upplåtna kronohemman och nybyggen samt de till civila och kyrkliga behof och ändamål anslagna hemman och lägenheter, med undantag af akademi- och barnhushemman samt de andra inrättningar och stiftelser upplåtna egendomar, å hvilka inseendet tillkommer särskild styrelse.

I det föregående är redan påpekadt, att nästan alla militieboställen och det stora flertalet civila boställen såsom indragna numera lyda under domänstyrelsen. Af de sistnämnda är det nästan endast de åt kronolänsmännen anvisade boställena, som numera stå kvar under kammarkollegium. Vid de inom kommittén hållna öfverläggningar har emellertid ifrågasatts, huruvida icke till domänstyrelsen borde ytterligare öfverflyttas vården om större eller mindre del af den statens fasta egendom, som fortfarande står under

kammarkollegii inseende, i syfte att därigenom vinna, i möjligaste mån, enhet i förvaltningen af statens jordegendom, såväl skogar som jordbruksfastigheter. Det har nämligen erinrats, att den nuvarande splittringen af vården om dylik egendom å olika myndigheter medförde vissa olägenheter, hvartill komme, att kammarkollegium, med hänsyn till dess allmänna ämbetsuppgifter, icke kunde anses erbjuda enahanda förutsättningar som domänstyrelsen för en sakkunnig vård af statens jordegendom.

Vid afgörande af denna fråga bör emellertid hänsyn tagas äfven därtill, att beträffande största delen af den egendom, som ännu står kvar under kammarkollegii *vård och inseende*, statens befattning därmed är af annan art än med afseende å den egendom, hvars *förvaltning* är anförtrodd åt domänstyrelsen. Hvad angår förstnämnda egendom, till hvilken förnämligast höra de under kammarkollegium ännu lydande boställen samt under åborätt upplåtna hemman och lägenheter, har staten icke att utöfva någon sådan direkt förvaltning, som äger rum med afseende å kronans jordbruksdomäner, utan det gäller hufvudsakligen att tillse, att en gång för alla gifna föreskrifter varda iakttagna. Därför finnes ej heller med afseende på denna egendom samma skäl att anförtro vården och inseendet öfver densamma åt en myndighet med speciell sakkunskap i landtbruksfrågor. Härtill kommer, att många af de frågor, som rörande dylik egendom, särskildt ecklesiastikstatens boställen, uppkomma, äro af en mera, så att säga, kameral natur, för hvilkas lösning det är af vikt att hafva att tillgå den sakkunskap och det material, som i sådant hänseende äro till finnandes hos kammarkollegium. Därför synes inseendet öfver denna statens egendom böra tills vidare hos kollegium kvarblifva. Hvad särskildt de under kollegium ännu lydande boställen angår, finnes så mycket mindre anledning att nu ingå på frågan om ändring i gällande bestämmelser för dessa boställen, då denna fråga lärer komma i betraktande i sammanhang med nu föreliggande förslag till omreglering af prästerskapets och landsstatens aflöningsförhållanden.

Däremot har det synts kommittén angeläget, att till domänstyrelsen, för erhållande af mera verksam vård och inseende, öfverlämnas de rika statstillgångar, som ligga i *kronans öfverloppsmarker och oafvittrade marker* samt vid dem befintliga fisken. För nödvändigheten af en dylik öfverflyttning

hämtar kommittén stöd af kammarkollegii utlåtande till Kungl. Maj:t den 13 januari 1899, med anledning af Riksdagens revisorers anmärkningar i fråga om enskildas bebyggande af kronans mark vid Malmberget och Koskulls kulle inom Gellivare socken af Norrbottens län. Uti detta utlåtande har nämligen kollegium meddelat, bland annat, att kronans öfverloppsmarker enligt instruktionen visserligen höra under kollegii vård och inseende, men att kollegium beträffande flertalet af dessa marker likväl icke äger tillgång till handlingar och kartor, på grund af hvilka kollegium kan afgöra, huruvida ett område är att anse såsom öfverloppsmark eller icke, utan för upplysnings vinnande därutinnan måste hänvända sig till Konungens vederbörande befallningshafvande och domänstyrelsen; att kollegii vård och inseende öfver nämnda marker därför i allmänhet icke kan sträcka sig till ett öfvervakande af, att inkräktning å dem icke äger rum, helst någon omedelbart under kollegium lydande tjänstepersonal icke är satt att hålla uppsikt öfver ifrågavarande marker och till kollegium inberätta, hvad i ett eller annat afseende rörande dem förefaller; samt att skogsvården å kronoöfverloppsmarkerna, på sätt framgår af 8 kap. i förordningen angående hushållningen med de allmänna skogarna i riket den 26 januari 1894, icke är beroende af åtgärd från kollegii sida.

Emot en öfverflyttning på domänstyrelsen af vården om kronans oafvittrade marker har anmärkts, att, då i afseende å rätten till skogsprodukters tillgodogörande å dessa marker eller i andra afseenden statens och de enskildas intressen stå emot hvarandra, det ej skulle vara lämpligt, att dessa marker lyda under domänstyrelsen, hvilken har att bevaka den ena partens, nämligen statens, intressen i berörda hänseende. Häremot tillåter sig kommittén erinra, att i de flesta fall sådana hithörande frågor, som beröra enskildas rätt, enligt gällande författningar afgöras af vederbörande länsstyrelse, hvarifrån de genom besvär gå eller enligt kommitténs förslag skulle komma att gå till Kungl. Maj:t, samt att för öfrigt många exempel gifvas, då det är åt statens organ uppdraget att, jämte tillvaratagandet af statens intressen i ena eller andra afseendet, pröfva enskildas däremot stridande anspråk.

Kommittén får förty föreslå,

att från kammarkollegium till domänstyrelsen öfverflyttas vården och inseendet öfver kronans öfverloppsmarker och oafvittrade marker samt vid dem befintliga fisken.

Öfverflyttande till ortmyndigheter af vissa ärenden.
Instr. § 5: 4 h.

Enligt § 5 mom. 4 h) i instruktionen är åt kammarkollegium uppdraget att pröfva och afgöra ärenden om bortförande från hemman eller lägenhet, hvarom i samma paragraf förmäles, af foder, när tillfälligt öfverskott däraf i följd af odlingar eller andra omständigheter uppstått, samt att därvid föreskrifva de villkor, som kunna finnas nödiga.

Dessa ärenden synas kommittén vara af den beskaffenhet, att desammas afgörande kan lämpligen anförtros åt vederbörande länsstyrelse, och att de endast i fall af besvär öfver länsstyrelsens beslut böra gå till kammarkollegium såsom andra instans. Kommittén föreslår fördenskull,

att pröfning och afgörande i första hand af ärenden om bortförande från de under kammarkollegii vård och inseende ställda hemman och lägenheter af foder, när tillfälligt öfverskott däraf i följd af odlingar eller andra omständigheter uppstått, likasom uppställandet af de villkor, som i dylika fall kunna finnas nödiga, må öfverlämnas till Konungens vederbörande befallningshafvande.

Instr. § 8.

Uti § 8 i kammarkollegii instruktion föreskrifves, att, i afseende på tillsättande af landsstatstjänstemän samt tjänstledighet, förordnanden och afsked för dem, tillkommer kollegium att till Kungl. Maj:t, jämte underdånigt utlåtande om de sökandes kompetens och skicklighet, öfverlämna Konungens befallningshafvandes förslag till återbesättande af häradsskrifvare- samt, gemensamt med statskontoret, af landskamrerare- och kronofogdetjänster; att hos Kungl. Maj:t i underdånighet anmäla frågor om afsked från häradsskrifvare- och, gemensamt med statskontoret, från landskamrerare- och kronofogdetjänster; att för häradsskrifvare samt, gemensamt med statskontoret, för kronofogdar bevilja från en till och med

sex månaders tjänstledighet och förordna vikarie, samt, då fråga är om längre tids tjänstledighet, ärendet hos Kungl. Maj:t anmäla; att likaså, gemensamt med statskontoret, hos Kungl. Maj:t anmäla fråga om längre tjänstledighet för landskamrerare än en månad utöfver semester; att på anmälan af Kungl. Maj:ts befallningshafvande meddela förordnande till bestridande af ledig häradsskrifvaretjänst, intill dess densamma varder återbesatt, samt, gemensamt med statskontoret, enahanda förordnande, hvad ledig kronofogdetjänst angår; att utfärda förordnande för expeditionskronofogde, där sådan enligt Kungl. Maj:ts särskilda tillstånd må anställas; äfvensom att, då vid inträffande förfall för kronofogde eller häradsskrifvare någon kompetent person icke finnes att tillgå, åt hvilken tjänstegöromålens bestridande kan uppdragas, därtill förordna någon annan skicklig och pålitlig person, dock, hvad kronofogdetjänst angår, gemensamt med statskontoret; börande om sålunda meddeladt förordnande underdånig anmälan ske hos Kungl. Maj:t.

Redan 1858 års kommitté yttrade, att den icke kunde finna annat, än att den handläggning af frågor om landsstatstjänstemäns tillsättande, afskedande och permitterande, som, i vissa fall gemensamt med statskontoret, sålunda åligger kammarkollegium, endast medförde omgång och tidsutdräkt utan motsvarande gagn. I följd häraf, och då det i allmänhet syntes kunna antagas, att Konungens befallningshafvande säkrast vore i tillfälle att bedöma skickligheten och lämpligheten hos de personer, som anmälde sig såsom sökande till lediga landsstatstjänster, samt det dåmera medgifvits Konungens befallningshafvande, ej mindre att på högst en månads tid bevilja tjänstledighet åt landskamrerare, kronofogdar och häradsskrifvare, än ock att under beviljad tjänstledighet och vid inträffad vakans förordna skicklig och kompetent person till tjänstens bestridande, hemställde 1858 års kommitté, att kammarkollegii ofvan uppräknade åligganden måtte upphöra.

Kommitténs hemställan ledde emellertid icke till någon påföljd; men frågan återupptogs af 1874 års löneregleringskommitté. Under åberopande af den af 1858 års kommitté uttalade åsikt i ämnet, erinrade 1874 års kommitté dessutom, att förslag till landssekreterare, hvilken befattning väl måste anses såsom en bland de viktigaste af landsstatstjänsterna, funnits

böra utan någon mellanhand till Kungl. Maj:t ingifvas, och att någon tidsbesparing borde vinnas för såväl kammarkollegium som statskontoret, om dessa ämbetsverk befriades från gemensamma sammanträden för befordrings- och tjänstledighetsfrågor. Sistnämnda kommitté uttalade därför såsom sin åsikt, att det vore lämpligare, att Konungens befallningshafvande anförtroddes de uppdrag, som i dessa hänseenden äro åt kammarkollegium och statskontoret öfverlämnade, samt upprepade den af 1858 års kommitté gjorda hemställan.

Då kammarkollegium den 11 oktober 1875 afgaf infordradt utlåtande öfver 1874 års kommittés ifrågavarande betänkande, yttrade kollegium, i afseende å landsstatstjänstemäns tillsättande, att, enär erfarenheten ådagalagt, att Konungens befallningshafvande ofta fäste ett särskildt afseende på de sökande, hvilka tjänstgjort inom länet, men kollegium vid pröfningen af dylika frågor betraktade de sökandes skicklighet och förtjänst från en mera allmän synpunkt, kollegium hoppades och förväntade, att i de fall, då besvär emot det upprättade förslaget anförts, Kungl. Maj:t komme att däröfver inhämta kollegii utlåtande. Vidkommande tjänstledighets beviljande åt dessa tjänstemän från en till och med sex månader, hemställde kollegium, huruvida ej ansökningar därom kunde upptagas och afgöras af chefen för civildepartementet. Vid kommitténs förslag, att frågor om afskeds beviljande skulle från Konungens befallningshafvande omedelbart hos Kungl. Maj:t anmälas, hade kollegium intet att erinra.

Vid föredragning inför Kungl. Maj:t den 7 december 1877 af ifrågavarande betänkande yttrade chefen för finansdepartementet, att, då denna fråga ägde samband med åtskilliga andra på Kungl. Maj:ts pröfning beroende ärenden, densamma torde för det dåvarande böra lämnas oafgjord. Denna hemställan blef af Kungl. Maj:t bifallen; och har, kommittén veterligen, frågan därefter icke vidare varit föremål för behandling.

Kommittén, som i hufvudsak instämmer i de af 1858 och 1874 års kommittéer gjorda uttalanden uti ifrågavarande ämne, hemställer,

att de, enligt § 8 i kammarkollegii instruktion, kollegium ensamt eller gemensamt med statskontoret tillhörande åligganden i afseende på tillsättande af landsstatstjänstemän samt tjänstledighet, förordnanden och afsked för dem må upphöra.

Kammarkollegii kvarstående ämbetsåligganden enligt kommitténs förslag.

Efter det kommittén sålunda framställt förslag till begränsning i vissa afseenden af kammarkollegii ämbetsverksamhet, får kommittén härmed lämna en kort öfversikt af de ämbetsåligganden, hvilka, under förutsättning af bifall till dessa förslag, skulle därefter tillhöra kollegium.

Därvid följer kommittén, för jämförelses skull, hufvudsakligen den uppställning och rubricering af ärendena, som iakttagits i den för kollegium nu gällande instruktionen, enligt hvilken inom de särskilda grupper af ärenden, hvilka behandlas i särskilda paragrafer, i allmänhet skiljes emellan sådana ärenden, hvilka af kollegium såsom första myndighet pröfvas och afgöras, sådana, där kollegium såsom andra instans pröfvar och afgör anförda besvär, och sådana, hvilka afgöras af Kungl. Maj:t, men där kollegium har att afgifva underdåniga utlåtanden. Kommittén vill dock därmed icke hafva antydt, att enahanda uppställning i en blifvande ny instruktion bör fortfarande användas såsom den ändamålsenligaste.

Kammarkollegium skulle fortfarande tillkomma:

att handlägga frågor om de på jorden hvilande grundskatter och
Instr. § 2: 1—3, 6, § 9: 2 c, d. därmed sammanhängande ärenden, i den mån sådana fortfarande kunna förekomma;

§ 2: 7 a. att pröfva och afgöra besvär angående de årliga markegångstaxorna;

§ 2: 7 b. att pröfva och afgöra besvär angående afsöndring af jord eller lägenhet från egendom, som innehafves under enskild äganderätt, och om afgäld för sådan afsöndring;

§ 3: 1 a—c, 4 d, e, § 9: 2 a, b. att handlägga sådana frågor angående indelnings- och roteringsverket, som i §§ 3 och 9 i instruktionen omnämnas och ännu kunna förekomma, så länge indelnings- och roteringsverket till någon del kvarstår;

att pröfva och afgöra ärenden angående hemmans och lägenheters lotsningsskyldighet, deras förmåner och friheter m. m., i den mån icke dessa frågor, i följd af förändrade anordningar i afseende å lotspersonalens anställning och aflöning, undandragits kollegii ämbetsbefattning, äfvensom att föra lotsjordebok; § 3: 1 d. § 4: 1 a.

att pröfva och afgöra frågor om de förmåner, rättigheter och skyldigheter i öfrigt, som åtfölja hemman, jord och lägenheter på grund af deras särskilda natur och egenskap samt icke äro af beskaffenhet att enligt gällande föreskrifter böra i annan ordning behandlas; § 3: 3.

att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor om ordnande af prästerskapets aflöning och därmed sammanhang ägande ärenden; § 3: 4 a.

att afgifva underdåniga utlåtanden om tillstånd till bro- och färjpenningars uppbärande samt fastställande af taxor därå; § 3: 4 b.

att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor, som i öfrigt angå extraordinarie skyldigheter och besvär samt äro af den beskaffenhet, att kollegium icke äger afgöra desamma; § 3: 4 c.

att pröfva och afgöra ärenden angående kronans jordebok samt hvad därmed äger sammanhang; § 4: 1 a, b.

att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor om stadsjords egenskap och beskaffenhet; § 4: 3 b.

att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor om förändringar i landets administrativa och kyrkliga indelning, äfvensom i åtskilliga andra ärenden, hvilkas pröfning Kungl. Maj:t förbehållit sig, och som äro af kameral natur eller angå den allmänna hushållningen; § 4: 3 c, d.

att hafva vård och inseende öfver de till militie-, civil- och ecklesiastikstaterna upplåtna boställen, hemman och lägenheter, med undantag af de boställen, som äro anvisade åt skogsstaten, öfver de under åborätt upplåtna kronohemman och nybyggen samt öfver de till civila och kyrkliga behof och ändamål anslagna hemman och lägenheter, med undantag af akademi- och barnhushemman samt de andra inrättningar och stiftelser upplåtna egendomar, å hvilka inseendet tillkommer särskild styrelse; i hvilket afseende kollegium tillkomma de ämbetsåligganden, som hittills påhvilat detsamma, i den mån de icke, enligt hvad i det föregående blifvit § 5: 1—3, 4 a—g, 5 a, c, d, e, 6, 7.

föreslaget, pröfvas böra öfverflyttas på annat ämbetsverk eller eljest frångå kollegium;

§ 6: 1. att verkställa kollegium af Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter i afseende på inköp, försäljning eller utbyte, för statens eller allmän inrättnings räkning, af jord eller annan fast egendom;

§ 6: 2—5. att handlägga sådana ärenden angående skatteköp m. m., som i gällande instruktion § 6 mom. 2—5 omförmälas;

§ 6: 6 a. att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor om afsöndring för alltid af jord eller lägenhet från de under kollegii inseende ställda egendomar;

§ 6: 6 b. att afgifva underdåniga utlåtanden i frågor om inköp eller försäljning för statens eller allmän inrättnings räkning af fast egendom, om sökta hemmansbyten m. m.;

§ 7. att i skattkammaren förvara och vårda rikets regalier och dyrbarheter samt att jämväl förvara förteckningar öfver den staten tillhöriga, i kungl. slotten m. fl. ställen befintliga lösa egendom;

§ 9: 1. att till Kungl. Maj:t afgifva årlig arbetsredogörelse; samt

§ 9: 2 c, d. att årligen aflämna uppgifter till statskontoret å köpeskillingsbeloppen för de genom kollegii försorg försålda kronoegendomar och till kammarrätten å den Vadstena krigsmanshus vid de af kollegium beviljade skatteköp tillfallna inkomst, äfvensom öfver ådömda böter och viten.

Beträffande flera af de här ofvan upptagna slag af ärenden må emellertid bemärkas, att desamma, på grund af i senare tid beslutade ändringar i beskattningsväsendet och försvarsorganisationen samt eljest vidtagna lagstiftningsåtgärder, numera minskats både till antal och betydenhet samt delvis komma att alldeles försvinna. Å andra sidan får ej förbises, att i fråga om en och annan grupp af ärenden ökning otvifvelaktigt kommer att inträda i kollegii göromål, hvilken ökning dock, såsom väsentligen beroende på förestående regleringar å de områden, som representeras af dessa ärenden, väl får anses blifva af öfvergående beskaffenhet.

Utöfver hvad redan i det föregående blifvit påpekadt i afseende å ärenden rörande grundskatter och indelningsverk samt därmed sammanhörande ämnen, har beträffande följande slag af ärenden kommittén funnit sig böra särskildt göra vissa erinringar.

Hvad angår den kollegium enligt § 2 mom. 7 b) i instruktionen tillagda pröfning af besvär i frågor om *afsöndring af jord eller lägenhet* från egendom, som innehafves under enskild äganderätt, är att märka, att den i förut gällande författning meddelade föreskrift om afgälds åsättande å sådan afsöndring icke upptagits i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring den 27 juni 1896. Frågor om afgäld och dess belopp kunna alltså icke förekomma i afseende å afsöndringar, som ägt rum, efter det sistnämnda lag den 1 januari 1897 trädde i kraft. Enligt 31 § af samma lag skola emellertid förut gällande bestämmelser fortfarande tillämpas i afseende på afsöndringar, som skett före den 1 januari 1897. Därför kunna frågor om bestämmande af afgäld för afsöndrad lägenhet och besvär i dylika frågor förekomma beträffande sådana äldre afsöndringar, å hvilka fastställelse ännu icke blifvit sökt, och hvilka lära i stort antal ännu förekomma.

I afseende härå må ock erinras, att kollegium i underdånigt utlåtande af den 31 december 1900 föreslagit afskrifning eller aflösning, under vissa villkor och förutsättningar, af afgäld, som utgår af jordafsöndringar. Därest en sådan afskrifning eller aflösning, hvarigenom alla frågor om afgäld skulle för framtiden falla bort, kommer till stånd, torde emellertid verkställigheten häraf för kollegium medföra, att under tiden antalet till dess behandling hörande frågor af detta slag komme att ökas. Det låter sig dock icke på förhand beräkna, i hvilken mån en sådan ökning kan komma att äga rum; och den skulle i allt fall blifva af öfvergående beskaffenhet.

Hvad angår ärenden rörande *ordnande af prästerskapets aflöning* och därmed sammanhängande frågor, i hvilka kollegium enligt instruktionen har att afgifva underdåniga utlåtanden, är det otvifvelaktigt, att dessa redan nu förorsaka kollegium ett betydande arbete; och från dess sida har framhållits, att af de många och omfattande förslag, hvilka framställts af den s. k. prästlöneregleringskommittén, en del redan blifvit till kollegium remitterade och andra vore att efter hand dit förvänta. Häraf skulle, enligt kollegii åsikt, orsakas en väsentlig ökning i dess arbetsbörda, hvilken ökning jämte det nedan omförmälda arbetet med upp-

rättande af nya jordeböcker uppvägde den minskning, som föranledts, beträffande vissa andra grupper af ärenden, af nyare lagstiftning och i öfrigt ändrade förhållanden.

Att i nu ifrågavarande afseende ett betydande och väsentligt ökadt arbete förestår kollegium, anser kommittén jämväl för sin del uppenbart. Och antagligt är äfven, att detta arbete kommer att blifva utsträckt öfver en ganska lång tidrymd. Men det är i allt fall ett arbete af öfvergående beskaffenhet. Och vanskligt vore väl för öfrigt att med någon mån af visshet nu kunna beräkna det behof af arbetskraft, som för dess behöriga utförande må erfordras. Med hänsyn härtill anser kommittén, att det arbete, som af prästlöneregleringskommitténs förslag må blifva en följd, icke bör läggas till grund för beräkning af behofvet utaf ordinarie arbetskrafter inom kollegium.

Frågor om *bropenningar* kunna, på grund af den nya väglagen af den 23 oktober 1891, icke vidare, annat än undantagsvis, förekomma. Sådant ärende torde nämligen icke kunna uppkomma i annat fall, än då det gäller ändring i dylik afgift, till hvars uppbärande tillstånd varit lämnadt före nämnda lags utfärdande och hvars upphörande icke kan äga rum utan förnärmande af någons enskilda rätt, eller ock då fråga är om dylik afgift inom stads område.

Hvad angår frågor om *färjpenningar*, förekomma sådana för närvarande till rätt stort antal inom kollegium. Men det synes vara afsedt, att äfven dessa afgifter skola upphöra, sedan erfarenhet vunnits om vägkassornas förmåga att, utan hjälp af färjpenningar, bestrida färjhållningen inom vederbörande väghållningsdistrikt.

Hvad de kameral- och allmänna hushållningen rörande mål vidkommer, skulle fortfarande till kollegium höra att pröfva och afgöra, bland andra, de i § 4 mom. 1 i instruktionen nu upptagna ärenden om *granskning och fastställande af kronans jordebok* jämte därmed samband ägande frågor.

Till följd af statsmakternas beslut om afskrifning af grundskatterna samt om upphäfvande af indelningsverket kommer, i den mån dessa beslut

varda fullständigt genomförda, kronans jordebok att förlora sin hittillsvarande karaktär af ett register öfver kronans af jorden inflytande räntor och inkomster samt öfver de på jorden hvilande, till staten utgående allmänna besvär. Arbetet med förandet af kronans jordebok varder därigenom väsentligt inskränkt och torde, äfven sådant oafsedt, kunna i vissa hänseenden ytterligare förenklas.

Redan nu har af angifna orsak vunnits afsevärd lättnad i de kollegii aktuariekontor påhvilande arbeten i afseende å jordeboksförändringsextrakt. Så har jämväl skett och kommer än mer att ske i afseende å kontorets arbete med antecknande i jordeböckerna af de utaf Kungl. Maj:t eller kollegium meddelade beslut, som innefatta ändring i desamma. Och det vill synas, som en sådan lättnad äfven skulle kunna ernås i hvad angår kontorets göromål med förtecknande och antecknande i jordebok af jordafsöndringar.

Hvad detta arbete angår, inhämtas af kollegii cirkulär den 20 mars 1874, att genom kungl. bref den 9 januari samma år förordnats, att, i stället för tidigare föreskrifna anteckningar i jordeböckerna vid hemman och lägenheter om därifrån skedda jordafsöndringar, skola såväl å lands- och häradsskrifvarekontoren som i kammarkollegium föras särskilda förteckningar öfver dylika afsöndringar, hvilka förteckningar dock böra betraktas såsom delar af själfva jordeboken. Med hänsyn härtill bör i jordeboken vid hemman eller lägenhet, hvarifrån jordafsöndring skett, blott hänvisas till den sida i tillhörande förteckning, där afsöndringen förekommer.

Enligt tillämpadt förfarande föres härjämte å aktuariekontoret fullständigt register öfver alla jordafsöndringar, i ändamål hufvudsakligen att förebygga, att inom visst område flera afsöndrade lägenheter tilldelas samma benämning. Till följd häraf kräfva anteckningarna om jordafsöndringar i kammarkollegium icke obetydligt med tid och arbete.

Det torde emellertid kunna sättas i fråga, om detta arbete med förande hos en centralmyndighet af hela riket omfattande förteckningar öfver jordafsöndringar jämte därmed sammanhängande anteckningar verkligen är af motsvarande gagn. Särskildt hvad angår äldre jordafsöndringar, förefinnes ingen säkerhet för förteckningarnas fullständighet; och beträf-

fande afsöndringar på viss tid eller lifstid skall någon anteckning i jordeboken icke ens efter den nya lagen äga rum. Det synes ej heller klart, att förteckningarna tjäna några praktiska ändamål af större vikt och betydelse. Fastighetstaxeringen grundar sig ej och kan ej heller, i afseende på afsöndrade lägenheter, grunda sig på de ofullständiga anteckningarna i jordeboken; och lagfart å för alltid afsöndrade lägenheter samt däraf föranledda anteckningar i fastighetsböckerna torde i regel äga rum oberoende af jordeboksanteckningarna i kammarkollegium. Kommittén har emellertid funnit sig icke för sin del kunna ingå i någon mera fullständig pröfning af denna fråga. Men, äfven om anteckningar rörande jordafsöndringar skola hos kollegium fortfarande äga rum, torde dock arbetet därmed kunna utan olägenhet förenklas, så att mindre arbetskraft därpå användes, än nu är fallet.

Från kollegii sida har till beaktande framhållits, att för dess personal förestode ett omfattande arbete med uppläggande af nya jordeböcker, hvilket arbete borde taga sin början omedelbart efter år 1904. Afsikten med detta jordeboksarbete skulle vara att, med borttagande af numera obehöfliga anteckningar om grundskatter och indelningsverk, skapa en verklig *jordliggare* för hela riket, d. v. s. en förteckning öfver alla hemman och andra självständiga fastigheter.

Den 2 maj 1902 har Kungl. Maj:t, som ansett förberedande undersökningar böra vidtagas för åstadkommande för Sveriges del af ett arbete, väsentligen motsvarande det i Norge med anslag af allmänna medel utgifna samlingsverket »Norske gaardsnavne», uppdragit åt en kommitté att, i sådant syfte, dels för ett län eller landskap låta verkställa undersökning af namnen å byar och gårdar äfvensom å viktigare berg samt större skogar, sjöar och landsträckor, dels ock, efter vunnen erfarenhet, uppgöra och underställa Kungl. Maj:ts pröfning plan för arbetet i dess helhet jämte kostnadsberäkning. Undersökningar hafva jämväl satts i gång beträffande skilda delar af landet.

Enligt meddelad uppgift skulle, under förutsättning att dylik undersökning af ortnamn inom hela riket kommer till stånd och utföres med erforderlig skyndsamhet, vara ifrågasatt att ställa det nya jordeboksarbetet i samband med nämnda undersökning och därför tillgodogöra sig resultatet af densamma.

Det lärer icke tillhöra kommittén att yttra sig om nödvändigheten eller gagnet af upprättande af nya jordeböcker, vare sig detta arbete sammanbindes med den ifrågaställda undersökningen af ortnamn eller icke. Men om beslut varder fattadt om upprättande af nya jordeböcker, är detta arbete i allt fall af öfvergående beskaffenhet samt bör icke läggas till grund vid beräkning af den kollegium påhvilande ordinarie arbetsbörda och däraf föranledt behof af arbetskraft.

Summarisk uppgift angående kammarkollegii ämbetsåligganden.

Till utredning om mängden och beskaffenheten af de för kammarkollegium sålunda kvarstående ämbetsåligganden, jämförda med dem, hvilka i följd af ändrade förhållanden komma att under den närmare framtiden upphöra eller skulle, enligt kommitténs förslag, frångå kollegium, har, på framställning af kommittén, inom kollegium utarbetats efterföljande summariska uppgift angående de till kollegium under åren 1900, 1901 och 1902 inkomna mål och ärenden.

Summarisk

angående till kammarkollegium under åren

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			1 9 0 0.							
	Målets beskaffenhet.	§ i instruktionen.	Besvärsmål.	Underställningsmål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departementsskrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.
1.	Ang. grundskatt m. m.	§ 2: 1—6 samt 7 c.	3	1	1	1	1	—	4	11
2.	» markegångsfrågor	§ 2: 7 a.	10	—	—	—	—	—	38	48
3.	» jordafsöndringar	§ 2: 7 b.	18	—	5	2	2	—	3	30
4.	» rustning och rotering . .	§ 3: 1 a—c.	3	80	—	—	38	—	48	169
5.	» lotshemman och lägenheter	§ 3: 1 d.	—	1	—	—	—	—	1	2
6.	» prästerskapets m. fl:s löningssätt	§ 3: 2 a.	25	—	21	4	20	—	—	70
7.	» fjärdingsmansbestyret . .	§ 3: 2 b.	—	—	—	1	—	—	—	1
8.	» byggande af allmänna hus	§ 3: 2 c.	14	—	10	5	7	—	—	36
9.	» väg-, bro- och färjhållning	§ 3: 2 d.	191	2	44	11	39	—	4	291
10.	» skjutsanstalter och skjutsning	§ 3: 2 e, f.	2	—	1	—	1	—	8	12
11.	» frågor enligt	§ 3: 3.	1	—	—	—	—	1	4	6
12.	» ordnande af prästerskapets aflöning	§ 3: 4 a.	—	—	1	9	5	—	—	15
13.	» bro- och färjtaxor	§ 3: 4 b.	—	—	—	11	12	—	—	23
14.	» öfriga extra ordinarie skyldigheter	§ 3: 4 c.	1	1	—	—	3	1	—	6
15.	» soldat- eller båtsmanstorp och indelt manskaps aflöning	§ 3: 4 d, e.	3	—	1	5	4	—	1	14
16.	» jordeboksärenden	§ 4: 1 a, b.	11	15	1	1	1	1	303	333
17.	» jura patronatus	§ 4: 2 a.	—	—	—	1	—	—	1	2
18.	» flott- och farleder	§ 4: 2 b.	22	—	13	2	5	—	—	42
19.	» strömrensningar	§ 4: 2 c.	—	—	—	—	—	—	—	—
20.	» kyrkostugor	§ 4: 2 d.	—	—	—	—	—	—	—	—
		Transport	304	100	98	53	138	3	415	1,111

uppgift

1900, 1901 och 1902 inkomna mål och ärenden.

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
1 9 0 1.								1 9 0 2.								
Besvärsmål.	Underställnings-mål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departements-skrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.	Besvärsmål.	Underställnings-mål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departements-skrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.	
2	1	1	—	3	—	5	**12**	2	1	—	—	1	4	3	**11**	1.
16	—	—	1	1	—	32	**50**	13	—	—	—	—	—	37	**50**	2.
6	—	5	—	5	—	1	**17**	11	—	7	2	3	1	3	**27**	3.
1	51	—	2	44	—	44	**142**	1	194	—	—	31	—	45	**271**	4.
—	—	—	—	—	—	1	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	5.
20	—	15	15	20	—	1	**71**	28	1	8	8	13	—	—	**58**	6.
—	—	—	—	1	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	7.
12	—	5	5	11	—	—	**33**	26	—	12	19	17	—	—	**74**	8.
151	—	37	15	37	—	2	**242**	119	—	58	3	48	2	4	**234**	9.
3	—	—	1	1	—	10	**15**	5	—	—	1	1	—	5	**12**	10.
8	1	—	—	1	—	7	**17**	2	—	—	—	—	—	5	**7**	11.
—	—	—	8	17	—	6	**31**	—	—	—	12	10	—	—	**22**	12.
—	—	—	4	8	—	—	**12**	—	—	—	6	6	—	1	**13**	13.
—	—	—	—	1	—	—	**1**	1	—	—	—	—	—	—	**1**	14.
—	—	1	7	8	1	—	**17**	—	—	—	3	7	1	2	**13**	15.
4	13	1	3	9	2	281	**313**	8	11	5	1	2	5	238	**270**	16.
—	—	—	—	2	—	1	**3**	—	—	—	—	1	—	1	**2**	17.
38	—	9	4	15	—	2	**68**	34	—	13	—	11	—	—	**58**	18.
—	—	—	—	—	—	—	**—**	—	—	—	—	—	—	—	—	19.
1	—	—	—	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	20.
262	66	74	65	184	3	393	**1,047**	250	207	103	55	151	13	344	**1,123**	

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			1900.							
	Målets beskaffenhet.	§ i instruktionen.	Besvärsmål.	Underställnings-mål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departements-skrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.
		Transport	304	100	98	53	138	3	415	1,111
1.	Ang. grindar å allmän väg . .	§ 4: 2 e.	11	—	1	—	2	—	2	16
2.	» tångtäkt	§ 4: 2 f.	—	—	—	—	—	—	—	—
3.	» svedjande	§ 4: 2 g.	—	—	—	—	—	—	—	—
4.	» skogsafverkning för uppodling å vissa nybyggen .	§ 4: 2 h.	—	—	—	—	—	—	—	—
5.	» skogsförbud å Gottland .	§ 4: 2 i.	2	—	—	—	—	—	—	2
6.	» frågor enligt	§ 4: 2 k.	—	—	—	—	—	—	—	—
7.	» säterifriheter	§ 4: 3 a.	—	—	—	—	—	—	—	—
8.	» stadsjordar	§ 4: 3 b.	—	—	—	14	16	—	—	30
9.	» förändringar i landets administrativa och kyrkliga indelning	§ 4: 3 c.	—	—	—	26	23	—	—	49
10.	» åtskilliga andra ärenden, enligt	§ 4: 3 d.	—	—	—	37	43	2	4	86
11.	» åtkomsthandlingar till boställen etc.	§ 5: 1.	—	—	—	—	2	—	18	20
12.	» syner och besiktningar å boställen etc.	§ 5: 2.	—	1	—	1	4	—	13	19
13.	» disposition af boställen etc.	§ 5: 3, 7 c.	—	—	—	25	14	24	10	73
14.	» ödeshemmans upptagande .	§ 5: 4 a.	—	—	—	—	—	—	1	1
15.	» uppodling mot frihetsår .	§ 5: 4 b.	—	1	—	1	—	—	—	2
16.	» förlängning af frihetstid för nybyggen	§ 5: 4 c.	—	—	—	—	—	—	—	—
17.	» odling, torpanläggning m. m. å boställen etc.	§ 5: 4 d.	—	—	—	2	1	—	—	3
18.	» jordafsöndringar från boställen etc.	§ 5: 4 e; § 6: 6 a.	2	—	4	34	40	16	1	97
19.	» kvarnanläggningar å boställen etc.	§ 5: 4 f.	—	—	—	—	—	—	—	—
20.	» hvad till skogsmark räknas må å boställen etc. . . .	§ 5: 4 g.	—	—	—	—	—	—	—	—
21.	» foderförsäljning	§ 5: 4 h, 7 d.	—	—	1	5	20	68	—	94
		Transport	319	102	104	198	303	113	464	1,603

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
1 9 0 1.								1 9 0 2.								
Besvärsmål.	Underställningsmål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departementsskrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.	Besvärsmål.	Underställningsmål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departementsskrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.	
262	66	74	65	184	3	393	**1,047**	250	207	103	55	151	13	344	**1,123**	
32	—	—	—	1	1	—	**34**	5	—	1	—	2	—	—	**8**	1.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4.
9	—	—	—	—	—	—	**9**	1	—	—	—	1	—	—	**2**	5.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7.
—	—	—	15	14	—	—	**29**	—	—	—	11	12	—	—	**23**	8.
—	—	—	33	29	—	1	**63**	—	—	—	107	37	1	1	**146**	9.
—	—	—	34	28	1	—	**63**	—	—	—	31	30	—	1	**62**	10.
—	—	—	—	—	—	10	**10**	—	—	—	—	—	—	28	**28**	11.
—	1	—	—	—	—	22	**23**	—	—	—	1	1	—	17	**19**	12.
—	—	—	22	11	1	23	**57**	2	—	—	24	13	—	10	**49**	13.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14.
—	4	—	1	1	1	—	**7**	—	—	—	—	1	—	—	**1**	15.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16.
—	2	—	—	1	1	1	**5**	1	7	—	1	1	—	—	**10**	17.
1	—	—	36	43	35	1	**116**	—	—	1	44	51	29	4	**129**	18.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20.
—	—	—	5	16	47	1	**69**	—	—	—	8	12	40	—	**60**	21.
304	73	74	211	328	90	452	**1,532**	259	214	105	282	312	83	405	**1,660**	

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
			1 9 0 0.							
	Målets beskaffenhet.	§ i instruktionen.	Besvärsmål.	Underställningsmål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departementsskrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.
		Transport	319	102	104	198	303	113	464	1,603
1.	Ang. åborätt	§ 5: 5 a.	10	—	1	—	4	1	—	16
2.	» nybyggen	§ 5: 5 b.	—	—	—	1	—	—	—	1
3.	» kyrkojordar i Lunds och Göteborgs stift	§ 5: 5 c.	—	—	—	1	4	—	3	8
4.	» utarrendering af ecklesiastika jordar	§ 5: 5 d.	2	—	—	4	8	—	—	14
5.	» skogsförsäljning från åbohemman	§ 5: 5 e.	—	—	—	—	—	—	—	—
6.	» frågor enligt	§ 5: 6.	—	—	—	1	—	1	1	3
7.	» användning af expropriationsmedel för boställen etc.	§ 5: 7 a.	—	—	1	5	7	—	—	13
8.	» deltagande i vattenafledning för boställen etc. . .	§ 5: 7 b.	—	—	—	4	4	—	—	8
9.	» frågor enligt	§ 5: 7 d.	—	—	1	77	77	2	6	163
10.	» inköp etc. af fastighet . .	§ 6: 1, 6 b.	—	—	—	14	36	—	11	61
11.	» skatteköp i vissa fall . .	§ 6: 2.	—	—	—	1	—	2	8	11
12.	» Danviks hospitalshemman	§ 6: 3.	—	—	—	—	1	—	1	2
13.	» skatteköpeskillingar . . .	§ 6: 4.	—	—	—	—	—	—	4	4
14.	» rättighet och företrädesrätt till skatteköp etc. . .	§ 6: 5.	11	—	1	—	—	—	—	12
15.	» skattkammarärenden . . .	§ 7.	—	—	—	1	—	6	1	8
16.	» ärenden angående landsstatstjänster	§ 8.	—	—	—	12	37	—	108	157
17.	» tjänsteansökningar inom verket	——	—	—	—	—	8	64	—	72
18.	» expeditionssaker: expeditionsförteckningar, rekvisition af handlingar m. m. .	——	—	—	—	7	8	1	203	219
19.	» kollegii ekonomiska angelägenheter	——	—	—	—	—	—	—	111	111
20.	» andra ärenden	——	1	1	—	6	13	1	31	53
		Summa	343	103	108	332	510	191	952	2,539

11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	
1 9 0 1.								1 9 0 2.								
Besvärsmål.	Underställnings-mål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departements-skrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.	Besvärsmål.	Underställnings-mål.	Kungl. remisser: på besvär öfver kollegii utslag.	Kungl. remisser: andra.	Kungl. bref och departements-skrifvelser.	Ansökningar.	Skrifvelser och memorial från kontor och myndigheter.	Summa.	
304	73	74	211	328	90	452	**1,532**	259	214	105	282	312	83	405	**1,660**	
3	—	4	1	3	—	2	**13**	8	—	2	—	1	—	—	**11**	1.
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.
—	—	—	—	4	1	4	**9**	3	—	1	2	1	—	4	**11**	3.
2	—	—	11	4	—	1	**18**	1	—	—	16	11	1	1	**30**	4.
—	—	—	1	—	—	—	**1**	—	—	—	—	—	—	—	—	5.
—	—	—	—	—	—	1	**1**	—	1	—	1	—	—	—	**2**	6.
—	—	—	7	10	—	—	**17**	—	—	1	13	7	—	2	**23**	7.
—	—	—	5	8	—	—	**13**	1	—	3	5	3	1	5	**18**	8.
—	—	—	101	97	1	6	**205**	—	—	—	94	70	4	4	**172**	9.
—	—	—	7	24	—	9	**40**	—	—	—	7	48	2	17	**74**	10.
—	—	1	—	3	—	17	**21**	—	—	—	3	—	1	14	**18**	11.
—	—	—	—	—	—	1	**1**	—	—	—	1	1	—	2	**4**	12.
—	—	—	—	—	—	3	**3**	—	—	—	—	—	—	2	**2**	13.
7	—	2	—	2	—	—	**11**	32	—	2	—	—	—	—	**34**	14
—	—	—	—	—	4	—	**4**	—	—	—	1	1	3	1	**6**	15.
—	—	—	11	35	—	110	**156**	—	—	—	6	32	—	93	**131**	16.
—	—	—	—	11	68	—	**79**	—	—	—	—	6	79	—	**85**	17.
—	—	—	6	4	5	163	**178**	—	—	—	8	6	5	179	**198**	18.
—	—	—	—	—	—	128	**128**	—	—	—	1	2	—	111	**114**	19.
1	1	—	2	3	1	23	**31**	—	—	—	8	7	—	20	**35**	20.
317	**74**	**81**	**363**	**536**	**170**	**920**	**2,461**	**304**	**215**	**114**	**448**	**508**	**179**	**860**	**2,628**	

Kommitténs förslag till förenklingar m. m. inom kammarkollegii arbetsområde.

A. Förenkling i formerna för besvärsmåls förberedande behandling.

Redan 1874 års löneregleringskommitté upptog i sitt betänkande angående lönereglering m. m. vid kammarkollegium frågan om formerna för besvärsmålens behandling hos kollegium. Enligt hvad kommittén meddelade, tillgick i detta afseende i allmänhet så, att, sedan besvär till kollegium inkommit och kollegium samfälldt eller genom den ledamot, till hvars föredragning målet hörde, förordnat om besvärens kommunikation med vederbörande, utfärdades kommunikationsresolution, innefattande föreskrift för Konungens befallningshafvande i det län, dit målet hörde, om infordrande af vederbörandes förklaring och dess skyndsamma insändande, jämte länsstyrelsens eget utlåtande, till kollegium. Men i afseende å denna kommunikationsresolutions fortskaffande gällde skilda bestämmelser. I vissa fall skulle, på grund af kungl. förordningen den 27 april 1756 om fribref, besvärshandlingarna af kollegium öfversändas till vederbörande länsstyrelse för inhämtande af förklaring och utlåtande, medan i andra åter klagandena fingo själfva besörja kommunikationsresolutionens fortskaffande.

Såväl i dessa som i åtskilliga andra hänseenden fann 1874 års kommitté de anbefallda, sinsemellan skiljaktiga formerna föranleda icke ringa omgång och besvär. Och af denna anledning föreslog kommittén förändrade föreskrifter härom, i hufvudsak gående ut på, att besvär i mål, som till kammarkollegium fullföljdes, skulle inom viss angifven tid inlämnas eller med posten insändas till länsstyrelsen, hvilken det skulle påligga att införskaffa vederbörandes förklaring samt därefter insända handlingarna jämte

förklaring, om sådan inkommit, och eget yttrande till kollegium. Därest vid besvären något af de för talans fullföljd stadgade villkor icke blifvit fullgjordt, skulle länsstyrelsen utan förklarings infordrande insända handlingarna till kollegium.

Uti det af kammarkollegium den 11 oktober 1875 afgifna utlåtande öfver 1874 års kommittés betänkande afstyrkte kollegium förslaget om inlämnande hos Konungens befallningshafvande af besvär, ställda till kollegium, och besvärens behandling af nämnda myndighet i första hand. Såsom skäl härför framhölls, att målen stundom kunde vara af den beskaffenhet, att de antingen kunde afgöras ex incommunicato (d. v. s. utan infordrande af förklaring) eller ock fordrade, att verkställigheten af det öfverklagade beslutet skyndsamt inhiberades. Däremot förordade kollegium, att alla till kommunikation utställda handlingar utan åtskillnad skulle öfversändas till Konungens befallningshafvande för att genom kronobetjäningens försorg delgifvas vederbörande att inom viss tid afgifva förklaring, vid äfventyr att dess uteblifvande ej hindrade målets afgörande på förhandenvarande skäl.

Från kollegii beslut uttalade, bland andra, t. f. presidenten Bergström skiljaktig mening samt biträdde i hufvudsak hvad kommitterade föreslagit i syftning att förenkla formerna för besvärsmålens behandling. Särskildt beträffande stället, hvarest till kammarkollegium ställda besvär öfver Konungens befallningshafvandes utslag skulle inlämnas, och sättet för behandlingen af dessa besvär, innan besvärsmålen till kollegium inkommo, framhöll han, att kommitténs förslag stod i öfverensstämmelse med hvad redan fanns stadgadt i fråga om fullföljd af talan i högre instans mot ortmyndighets beslut i åtskilliga mål, såsom fattigvårdsmål, bevillningsmål, ägodelningsmål, afvittringsmål m. fl. Och i afseende å de ofvan omnämnda skälen, som kollegium anfört mot kommitténs förslag, erinrade han, att de fall, då besvär ex incommunicato af kollegium pröfvades, voro ganska sällsynta, samt att ännu mycket mera sällan förekom yrkande om inhibition.

Då 1874 års kommittés ifrågavarande betänkande den 7 december 1877 föredrogs inför Kungl. Maj:t, beslöts, enär kommitténs förslag i detta stycke berörde äfven länsstyrelserna, att dessas yttranden öfver

förslaget skulle före dess pröfning inhämtas. Vid förnyad föredragning den 8 november 1878 förklarade sedermera Kungl. Maj:t sig skola företaga denna fråga i sammanhang med frågan om fastställande af ny instruktion för ämbetsverket.

Vid utfärdandet den 14 november 1879 af ny instruktion för kammarkollegium lämnades emellertid kommitténs ofvannämnda förslag utan afseende utom i den del, hvari förslaget af kollegium förordats. Uti § 15 i instruktionen meddelades den bestämmelse, att, då från enskild part förklaring infordras, kollegium må förelägga honom viss tid för förklaringens afgifvande, vid äfventyr att uteblifvande däraf icke hindrar målets afgörande. Och, enligt hvad genom kollegii kungörelse den 28 november 1879 tillkännagafs, blef tillika förordnadt, dels att i alla till kollegium fullföljda besvärsmål, utan åtskillnad till klagandens person eller målets beskaffenhet, handlingarna, där besvären utställas till kommunikation, skola genom kollegii försorg öfversändas till Konungens vederbörande befallningshafvande för kommunikationens verkställande, dels ock att den, med hvilken handlingarna kommuniceras, skall, för underlåtenhet att inom utsatt tid afgifva förklaring, föreläggas, i stället för vite, det i § 15 af kollegii instruktion angifna äfventyr.

I öfrigt sker däremot den förberedande behandlingen af besvärsmål, som till kollegium inkomma, under i hufvudsak enahanda former som förut. Sedan till en början anteckning om målet verkställts såväl i det allmänna diariet som i de särskilda förteckningar öfver inkommande mål, hvilka hos kollegium föras, och till hvilka kommittén längre fram återkommer, öfverlämnas målet till vederbörande föredragande. Därefter följer målets utställande till kommunikation; och sker sådant, enligt hvad som meddelats, nästan undantagslöst. Äfven om af beviset angående tiden för delgifningen af ortmyndighetens beslut synes framgå, att målet är desert, sker dock ofta kommunikation, detta af hänsyn därtill, att delgifningstiden kan tänkas vara felaktigt angifven. Hvad angår sättet för besluts fattande om kommunikation, är det väl, enligt § 18 i instruktionen, åt kollegii ledamöter uppdraget att utan föregången föredragning förordna om nödig kommunikation, enhvar af de till hans föredragning hörande mål och ärenden. Men i regel lär denna föreskrift tillämpas så,

att målet anmäles vid sammanträde i kollegium och där beslutas målets kommunicerande. Om detta beslut verkställas därpå anteckningar i ofvannämnda särskilda förteckningar äfvensom i vissa andra, hos kollegium förda anteckningsböcker. Kommunikationsresolution uppsättes, och akten expedieras med denna till vederbörande länsstyrelse.

Därest kommitténs förslag om upphörande af kollegii befattning såsom andra instans med vissa besvärsmål varder genomfördt, skulle visserligen antalet besvärsmål hos kollegium komma att nedgå och således det arbete med dylika måls förberedande behandling, som ofvan omnämnda förslag afsett att förenkla, väsentligt minskas i betydenhet. Men då i allt fall, äfven enligt kommitténs förslag, en del besvärsmål fortfarande skulle komma att i kollegium handläggas, och äfven med afseende å dessa, fastän färre till antalet, det icke synes vara skäl att bibehålla tyngre och mera tidsödande former, än som är nödigt, har kommittén funnit sig böra äfven för sin del ånyo upptaga förevarande fråga.

För kommittén synes uppenbart att, därest i mål, som från länsstyrelserna genom besvär fullföljas till kollegium, besvären finge till vederbörande länsstyrelse ingifvas och kommunikation af denna omedelbart besörjas, sådant skulle vara ägnadt icke blott att bespara parterna besvär och kostnad, utan ock framför allt att, till förmån för såväl parterna som det allmänna, medföra en förkortning i tiden för målens bringande i fullständigt skick och därmed äfven möjliggöra deras snabbare afgörande.

Såsom ofvan berörts, är redan i åtskilliga andra fall föreskrifvet, att vid fullföljd till central statsmyndighet af talan mot ortmyndighets beslut besvären skola ingifvas hos vederbörande länsstyrelse och denna omedelbart besörja kommunikation, utan att, kommittén veterligen, däraf hittills försports olägenhet.

Visserligen skulle af den ifrågasatta förändringen följa, att afgörande af besvär ex incommunicato icke skulle vidare kunna förekomma. Men då, såsom upplyst blifvit, kammarkollegium äfven i till synes deserta mål ofta förordnar om kommunikation, lära de fall, där pröfning sker utan kommunikation, vara mycket fåtaliga. Och då hos kollegium uti ifrågavarande

mål inhibition i verkställighet af beslut eller åtgärd mycket sällan torde kunna komma i fråga, synes ej heller den omständigheten, att den åsyftade förändringen skulle kunna medföra uppskof med utfärdande af dylikt förordnande, böra tillmätas någon betydelse.

Om än, såsom det blifvit meddeladt, föredragningen af besvärsmål för beslut om kommunikation sker på det mest summariska sätt — i regel endast genom angifvande af målets diarienummer — är dock tydligt, att alla de anteckningar, som enligt nuvarande bestämmelser och praxis skola angående denna förberedande åtgärd hos kollegium verkställas, måste kräfva någon tid. En öfverflyttning till länsstyrelserna af hela bestyret med besvärens kommunicerande skulle sålunda innebära lättnad för kollegii personal utan att för länsstyrelserna medföra någon kännbar ökning af arbetsbördan.

Det torde emellertid beträffande förevarande fråga böra bemärkas, att rörande vissa till kammarkollegii pröfning hörande besvärsmål, nämligen angående de årliga *markegångstaxorna*, enligt de genom kungl. kungörelserna den 11 maj 1855 och den 31 juli 1867 meddelade föreskrifter gäller ett alldeles särskildt förfarande, i det att besvär, som af enskilda parter anföras öfver markegångstaxeringen, i allmänhet skola ingifvas till Konungens vederbörande befallningshafvande, som därefter insänder dem jämte eget utlåtande till kollegium; och äro i fråga om dessa mål i öfrigt meddelade särskilda bestämmelser i afseende å besvärstid och sättet för besvärens behandling. I hvad sålunda rörande sagda mål stadgats, och som i viss mån öfverensstämmer med hvad af kommittén nu blifvit ifrågasatt, har kommittén så mycket mindre afsett att nu föreslå någon ändring, som frågan om bibehållande öfverhufvud af hela markegångsinstitutet, om hvars upphäfvande förslag tillförne varit å bane, torde vara beroende på den under behandling varande frågan om ändring i sättet för prästerskapets aflönande.

Kommittén får förty föreslå,

att i mål, som från Konungens befallningshafvande genom besvär fullföljas till kammarkollegium, besvären skola aflämnas till vederbörande befallningshafvande, som,

med iakttagande af gifna föreskrifter, infordrar vederbörandes förklaring och insänder handlingarna jämte eget utlåtande till kollegium.

B. Förenkling genom besvärsmåls afgörande af kammarkollegium såsom sista instans.

I det föregående har kommittén haft i sikte behandlingen af besvär, som från ortmyndigheterna dragas under kammarkollegii pröfning. I sammanhang härmed torde emellertid äfven böra beröras frågan om fullföljd af talan emot kollegii egna beslut i besvärsmål.

Enligt kommitténs förslag skulle kammarkollegium fortfarande hafva att såsom andra instans upptaga och pröfva följande besvärsmål:

angående de årliga markegångstaxorna;

angående afsöndring af jord eller lägenhet från egendom, som innehafves under enskild äganderätt, och om afgäld för sådan afsöndring;

om afsöndring af jord eller lägenhet på viss tid eller på lifstid från de under åborätt upplåtna kronohemman och nybyggen;

om bortförande från hemman eller lägenhet, som står under kollegii vård och inseende, af foder, när tillfälligt öfverskott däraf i följd af odlingar eller andra omständigheter uppstått;

om stadgad åborätt till hemman och lägenheter af krononatur och om företräde till sådan åborätt;

huruvida jord, tillhörig kyrkor i Lunds och Göteborgs stift, skall enligt gällande författningar under prästgård eller annat visst hemman brukas, samt om beloppet af den afgift, som däraf bör till kyrkan erläggas;

om villkor för utarrendering af prästerskapet eller kyrkor anslagen jord, som, enligt hvad författningarna stadga, skall under arrende upplåtas, och om optionsrätt till sådant arrende;

om medgifvande åt åbor å kronohemman och de under kollegii inseende ställda allmänna inrättningars hemman och lägenheter att under

behörigt iakttagande af fastställd hushållningsplan äfven till afsalu begagna skogen, äfvensom, där dylikt tillstånd beviljats, om förbud att tills vidare annorlunda än till husbehof använda skogen; samt

om rättighet och företrädesrätt till skatteköp, om nybygges omförande till skatte och huruvida ägaren därvid må öfver dess skog tilläggas full skattemannarätt eller allenast den inskränktare rätt, författningarna för vissa fall bestämma.

Antalet i kammarkollegium handlagda mål af ifrågavarande slag utgjorde, enligt hvad den förut lämnade summariska uppgiften utvisar, år 1900 53, 1901 35 och 1902 68. Det antal utlåtanden i anledning af hos Kungl. Maj:t anförda besvär i dylika mål, som kollegium samtidigt hade att afgifva, voro 1900 11, 1901 11 och 1902 13. I dessa siffror äro dock ej medräknade frågor om bortförande af foder från hemman eller lägenheter, som stå under kollegii vård och inseende, i hvilka frågor, såsom ofvan anmärkts, kollegium skulle komma att blifva andra instans. Ansökningsärenden af detta slag förekommo hos kollegium till ett antal af 68 år 1900, 47 år 1901 och 40 år 1902; men det är uppenbart, att de besvärsmål i dylika frågor, hvilka det skulle ankomma på kollegium att såsom andra instans pröfva, skulle blifva vida färre.

Antalet af de mål, om hvilka nu är fråga, är således hos kollegium icke så synnerligen stort; och än färre äro de fall, då desamma dragits inför Kungl. Maj:t, dit de nu från kollegium fullföljas. De kunna därför icke heller hafva någon större betydelse med afseende å arbetsbördan vare sig på ena eller andra hållet. Ur denna synpunkt kan alltså af en förenkling i detta hänseende föga vinst vara att hämta.

Då kommittén emellertid icke kunnat förbigå denna fråga, har därvid kommit under öfvervägande, huruvida det numera kan finnas skäl att för dessa både till antal och beskaffenhet mindre betydande mål och ärenden bibehålla rättigheten att hos Kungl. Maj:t öfverklaga kammarkollegii beslut.

I allmänhet äro dessa mål, såsom antyddes, af enklare beskaffenhet. För nästan alla gemensamt är, att det i dem gäller förnämligast att rätt iakttaga och afväga det allmännas intresse. I en stor del är det fråga om medgifvanden och rättigheter i afseende på den statens fasta egendom, öfver

hvilken kammarkollegium har vård och inseende, och beträffande hvilken kollegium således måste anses äga den största sakkunskapen. Och äfven i öfrigt beröra dessa mål förhållanden, rörande hvilka kollegium, såsom kameralt ämbetsverk, måste anses vara särskildt sakkunnigt. Det kan därför ock med visshet antagas, att i regel den utredning, som i ett sådant mål åvägabragts i kollegium, också varit grundläggande för pröfningen hos Kungl. Maj:t.

Redan förut har i flera fall ifrågakommit att låta vissa slags mål, och det af vida större betydelse än de nu ifrågavarande, stanna hos förutvarande mellaninstans, utan att någon som helst olägenhet eller missbelåtenhet däraf blifvit en följd. I sådant hänseende må erinras om lagsökningsmål, hvilka afgöras af hofrätt såsom sista instans, samt fattigvårdsmål, hvilka i sista hand pröfvas af kammarrätten. Det synes ej heller vara någon risk att låta nu ifrågavarande mål stanna hos kammarkollegium.

Kommittén får alltså hemställa,

att öfver kammarkollegii beslut i besvärsmål, hvilka enligt kommitténs förslag kollegium skulle hafva att såsom andra instans handlägga, klagan icke måtte få föras.

C. Förenklingar i formerna för ärendenas registrering, skrifsättet m. m.

Uti sitt förslag rörande de allmänna förutsättningarna och grunderna för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken har kommittén framhållit angelägenheten däraf, att inom dessa ämbetsverk i görligaste mån genomföras sådana förenklingar i arbetssättet, som kunna finnas erforderliga och ändamålsenliga.

Nu gällande bestämmelser och praxis.

För att ådagalägga, i hvad mån dylika förenklingar kunna anses påkallade inom kammarkollegium, vill kommittén till en början i korthet redogöra för det sätt, hvarpå till kollegium inkommande mål och ärenden varda där behandlade.

Då ett mål eller ärende till kollegium inkommer, införes detsamma af registratorn i ett med alfabetiskt register försedt *allmänt diarium*, med angifvande af dagen för inkommandet, diarienummer efter tiden för inkommandet, numret å den rotel, till hvilken målet hör, samt en kortfattad, saklig rubrik. Om emellertid det inkommande målet utgöres af bref eller remiss från Kungl. Maj:t eller skrifvelse från statsdepartement, göres i allmänna diariet en anteckning om tiden, när målet inkommit, och om den rotel, det tillhör, hvarjämte angifves målets diarienummer i följd med öfriga mål, men i detta diarium införes icke någon saklig rubrik utan endast en anteckning, att målet utgöres af ett bref eller en remiss från Kungl. Maj:t eller en departementsskrifvelse. Det upptages ej heller i registret till det allmänna diariet. Ett sådant mål varder i stället med diarie- och rotelnummer, som det på nyss angifvet sätt bekommit, och med sakrubrik infördt i ett särskildt *diarium öfver kungl. bref och remisser samt departementsskrifvelser*, till hvilket diarium finnes särskildt alfabetiskt register.

Uti de båda nämnda diarierna verkställas emellertid icke, såsom eljest i allmänna diarier öfver inkommande mål plägar ske, några anteckningar rörande de åtgärder, som därefter med målen vidtagas. Sökes upplysning därom, har man att gå till rotlarnas diarier, hvilka likaledes benämnas *rotlar*. I dessa inför registratorn de hvarje ledamot tillkommande mål med angifvande af tiden för inkommandet samt deras förut erhållna diarienummer och sakrubrik. Anteckningarna i dessa rotlar om de uti målen vidtagna åtgärder verkställas därefter af vederbörande föredragande; hvaremot af registratorn i desamma göres anteckning om förklaringar och skrifter, som ytterligare inkomma i målen. Vid hvarje års början inför registratorn i rotlarna för det nya året de från föregående år såsom oafgjorda balanserade målen.

Härutöfver föres ännu en förteckning öfver alla inkommande mål. För underlättande af den presidenten enligt § 17 i instruktionen åliggande tillsyn öfver ärendenas behöriga och skyndsamma behandling, är registratorn ålagdt att vid hvarje års början i *en för presidenten afsedd lista* införa alla då oafgjorda mål samt under årets lopp i nämnda lista anteckna de nya målen jämte de förklaringar och skrifter, som i redan anhängiga mål

ytterligare inkomma. Uti denna lista verkställer presidenten själf eller, vid förfall för honom, äldsta närvarande ledamoten anteckningar om de i målen vidtagna åtgärder. Alla anteckningar i denna lista, förutom de mycket förkortade rubrikerna å målen, bestå emellertid endast i införande af data i de olika kolumner, med hvilka listan är försedd.

Sedan det inkomna målet på nu angifvet sätt blifvit antecknadt i diarium, rotel och presidentens lista, öfverlämnas målet till vederbörande föredragande för att af honom beredas till handläggning. Denna handläggning sker dels af presidenten och ledamöterna gemensamt i plenum, dels ock på särskilda divisioner, bestående antingen af presidenten och två ledamöter eller af tre ledamöter.

I de flesta fall kräfves uti de inkomna målen — förutom den kamerala utredning, som må finnas för deras pröfning erforderlig, — en förberedande åtgärd till målets fullständigande i visst afseende, hvilken åtgärd sker genom *kommunikation* eller *remiss*. Med afseende å sådana åtgärder är i § 18 af instruktionen åt ledamöterna uppdraget att, utan föregången föredragning, dels förordna om nödig kommunikation af de till en hvars föredragning hörande mål och ärenden, då fråga icke är om inhibition i verkställighet af beslut eller åtgärd, dels ock meddela remiss till utlåtande af advokatfiskalen. Enligt hvad redan i det föregående meddelats, har emellertid praxis utvecklat sig därhän, att ledamöterna i regel icke på egen hand förordna om kommunikation, utan att frågor därom liksom om remiss för inhämtande af yttrande eller förklaring från kollegii kontor föredragas, ehuru helt summariskt, vid kollegii sammanträden.

Enligt § 16 i instruktionen skall öfver de mål och ärenden, som i kollegium till behandling förekomma — oafsedt huruvida fråga är om förberedande åtgärd eller om slutlig pröfning — föras *protokoll*, utvisande kollegii åtgärder och beslut, hvilka ledamöter i besluten deltagit samt de olika meningar, som därvid förekommit. Ett sådant protokoll föres vid plenisammanträde af i tur varande notarie samt vid divisionssammanträden särskildt för hvarje föredragande kammarråd af dess notarie, hvadan således vid sistnämnda sammanträden flera notarier kunna efter hvarandra vara i tjänstgöring och föra hvar sitt protokoll. Uti mom. 6 af den för kammar-

kollegium den 19 oktober 1888 fastställda arbetsordning är, i fråga om sättet för protokollets förande, föreskrifvet, att beslut, hvilka uti utgående expedition affattas, angifvas, där icke annorledes af kollegium föreskrifves, endast genom hänvisning till registraturet.

Angående de vid föredragningen fattade beslut verkställes således anteckning af presidenten, eller vid förfall för honom af äldsta närvarande ledamoten, i presidentens lista, af vederbörande föredragande i hans rotel samt af vederbörande notarie i protokollet. Men vidare åligger det enligt ofvannämnda mom. 6 i arbetsordningen notarien att för hvarje föredragningsdag föra särskild, efter fastställdt formulär inrättad *expeditionslista*, i hvilken upptagas såväl hvarje enligt protokollet föredraget mål som ock remisser och kommunikationer samt antecknas dagen, då handlingarna i målet till protokollsföranden aflämnats, dagen, då konceptexpedition till justering aflämnats, justeringsdagen, samt dag, då expeditioner i målet till vederbörande afgått, äfvensom i särskild kolumn tages kvitto af de vederbörande inom verket, till hvilka handlingar i målet slutligen aflämnats.

Till kontroll därå, att protokoll och expeditionslistor behörigen uppsättas och aflämnas, åligger vederbörande notarie att hvarje föredragningsdag i den s. k. *protokollslistan* anteckna föredragningsdagen, den föredragandes och öfriga i besluten deltagandes namn samt sitt eget namn. I denna lista följa därefter särskilda kolumner, afsedda för antecknande af tiden för protokollets aflämnande till justering, föredragandens erkännande af protokollets mottagande, tiden för dess justering samt registratorns erkännande, att han mottagit protokollet till förvar.

Omedelbart efter hvarje föredragning verkställas anteckningar dels i expeditionslistan om de föredragna målen med angifvande af diarienummer, sakrubrik och kollegii beslut, dels ock i protokollslistan. Protokollet åter färdigskrifves och justeras, först sedan alla därtill hörande konceptexpeditioner blifvit uppsatta och justerade.

Hvad de beslutade expeditionerna angår, är att märka, att till beslutade kommunikationsresolutioner ej uppsättas koncept. I stället inför vederbörande notarie i en för hvarje ledamot särskildt förd förteckning, den s. k. *kommunikationsboken*, de mål, i hvilka kommunikation beslutats,

med angifvande af målets diarienummer och rubrik, dagen för beslutet om kommunikation, expeditionsdagen, notariens initialer och resolutionens innehåll. För de vanligaste typerna af dylika resolutioner finnas tryckta formulärblanketter att ifylla; och angifves i sådant fall uti kommunikationsboken resolutionens innehåll allenast genom antecknande af formulärets nummer. Om däremot resolutionen är af det innehåll, att tryckt formulär därför ej finnes, afskrifves hela resolutionen i kommunikationsboken.

Till öfriga utgående expeditioner uppsättas koncept, hvilka därefter skola undergå *justering*. Denna verkställes understundom genast vid sammanträdet, i hvilket fall konceptet är på förhand uppsatt och af föredraganden granskadt. Eljest tillgår med justeringen så, att, sedan föredraganden för sin del genomgått konceptet samt till bevis om godkännande försett detsamma med sin signatur, konceptet med handlingarna i målet cirkulerar bland de öfriga, som i målets afgörande deltagit och hvilka i tur och ordning granska och signera konceptet. Presidenten, som i sista hand tager befattning med granskningen och hvars påteckning å konceptet innebär själfva justeringsmärket, angifver därvid tillika, att justeringen ägt rum och dagen därför. Yppas olika meningar i afseende å konceptets affattning, öfverlägges härom vid sammanträde, då ock justeringen bringas till slut. I mindre viktiga ärenden plägar justeringen ombesörjas af föredraganden och presidenten allena. I expeditionslistan antecknas såväl dagen för konceptets aflämnande till föredraganden som justeringsdagen.

Efter justeringen lämnas koncept och akter åter till notarien, hvilken har att föranstalta om konceptens utskrifning. Tiden, då koncepten för sådant ändamål till honom aflämnas, antecknas jämväl i expeditionslistan.

Sedan utskrift verkställts och kollationering af denna med konceptet ägt rum, kontrasigneras den utgående expeditionen af notarien samt *undertecknas* därefter af alla dem, som i beslutet deltagit. Vid förfall för president eller ledamot underskrifves expeditionen af annan ledamot, så vida den icke därförutan är försedd med tre underskrifter. Hvad sålunda om sättet för undertecknande af utgående expeditioner är sagdt, gäller dock icke utgående protokollsutdrag, hvilka blott undertecknas af proto-

kollsförande notarien, ej heller kommunikationsresolutioner, hvilka undertecknas af protokollsföranden »på kungl. kollegii befallning».

I den mån därefter expeditionerna afgå, verkställes härom af notarien anteckning i expeditionslistan. Härutöfver har emellertid notarien att anteckna expedierade utslag i den s. k. *sportelboken.* Uti särskilda kolumner införas där notariens namn, en kortfattad sakrubrik, antalet exemplar, hvari utslaget expedierats, expeditionsdagen, samt, därest expeditionen skolat stämpelbeläggas, den för utslaget belöpande stämpelafgift. Då stämpelbelopp sedan inlevereras, verkställes äfven därom anteckning i en för ändamålet uppdragen kolumn uti sportelboken.

När ett mål är afgjordt och beslutet expedieradt, öfverlämnas akten af notarien till vederbörande kontor att därstädes förvaras. Koncepten till utgående expeditioner öfverlämnas för dylikt ändamål till kollegii registrator samt ingå sedermera i det s. k. registraturet, hvilket omfattar två särskilda serier, upptagande den ena utlåtanden och skrifvelser till Kungl. Maj:t samt den andra öfriga expeditioner. Angående aflämnandet af handlingar och koncept verkställes anteckning i expeditionslistan. Då hvarje i listan upptaget ärende är expedieradt och handlingarna däri till vederbörande aflämnade, öfverlämnas expeditionslistan för förvar till registratorn, hvilken kvitterar listan i en särskildt för ändamålet förd *kvittensbok.*

Sedan koncepten till alla vid föredragningen beslutade expeditioner justerats, åligger vederbörande notarie att färdigskrifva protokollet och aflämna detsamma till föredraganden för granskning. Anteckning om tiden för aflämnandet verkställes i protokollslistan, där föredraganden jämväl tecknar kvitto å protokollets mottagande. Då föredraganden granskat protokollet, företes detsamma till *justering* i kollegium vid nästinträffande sammanträde; och verkställas om justeringen anteckningar i justeringsdagens protokoll och i protokollslistan. Sedan protokollet justerats, aflämnas detsamma för förvar till registratorn mot kvitto i protokollslistan.

Ofvan är nämndt, att expedierade utslag af vederbörande notarie införas i den s. k. sportelboken. Tillsynen däröfver, att delgifningsbevis och påförda stämpelafgifter behörigen inkomma, är uppdragen åt registratorn, hvilken emellertid icke äger att självständigt afläta några meddelanden till vederbörande myndigheter. I detta hänseende iakttages inom kammar-

kollegium ett för detta ämbetsverk egendomligt förfarande. Det åligger nämligen registratorn att kvartalsvis upprätta s. k. *expeditionsförteckningar* öfver de utslag, för hvilka delgifningsbevis och stämpelafgifter skola insändas och ej redan inkommit. I dessa förteckningar angifvas i särskilda kolumner utslagets datum och rubrik, stämpelafgift och expeditionsdag. Dessa expeditionsförteckningar införas i allmänna diariet, vederbörlig rotel och presidentens lista såsom till kollegium inkomna ärenden och föredragas i kollegium, som beslutar skrifvelser till vederbörande länsstyrelser.

I det föregående är nämndt, att registratur och protokoll förvaras af registratorn. Vården om handlingarna i afgjorda mål — i den mån sådana handlingar ej förvaras i kammararkivet — är åter delad mellan registratorn, advokatfiskalen och aktuarien. Registratorn har sålunda till åliggande att förvara och vårda dels de till kollegium ankomna kungl. bref och departementsskrifvelser, öfver hvilka jämväl skall upprättas register, dels ock handlingarna i mål angående landsstatstjänster, tjänstetillsättningar och förordnanden inom verket samt kollegii ekonomiska angelägenheter. Advokatfiskalen åter omhänderhar äganderättshandlingar till kronans egendomar, äfvensom handlingarna i markegångs- och syneärende n Aktuarien slutligen tillkommer att förvara och efter register i god ordning hålla handlingarna i alla öfriga afgjorda mål.

Såsom förteckning öfver sistnämnda handlingar föres å aktuariekontoret ett särskildt diarium, det s. k. *aktuarie-diariet.* Detta har särskilda afdelningar eller upplägg för de olika länen, och antecknas målen å upplägget för det län, till hvilket de hänföra sig. Mål, som röra hela riket, införas å upplägget för Stockholms län. Nummerföljden i aktuariediariet är, med tillämpning af förhållandena, sådana de visat sig under tidigare år, på förhand uppdelad å de olika länen; och erhålla målen, inom den för vederbörande län anslagna nummerserien, nummer efter tiden för inkommandet till aktuariekontoret, det s. k. aktuarienumret. Äfven kungl. bref och departementsskrifvelser, såvidt de röra aktuariekontorets mål, anmärkas i diariet, men föras där i regel icke självständigt utan antecknas endast vid respektive nummer för de mål, i hvilka motsvarande underdåniga utlåtanden eller underdåniga skrifvelser beslutats. Då för öfrigt, på sätt af ofvanstående framgår, icke alla i registratorns diarium

upptagna mål stanna hos aktuariekontoret, samt dessutom alla sådana mål, hvilka af kollegium afgöras i ett sammanhang med en gemensam expedition, i aktuariediariet föras tillhopa under ett gemensamt nummer, blir numerären i aktuariediariet, frånsedt tomrummen för de på förhand utsatta nummer, hvilka ej blifva upptagna, vida mindre än numerären i registratorsdiariet. Under det sålunda exempelvis för år 1902 siffran för registratorsdiariet utgjorde 2,628, var den för aktuariediariet endast 1,326.

I aktuariens diarium antecknas i särskilda kolumner målets allmänna diarienummer, tiden för målets inkommande till aktuariekontoret, målets rubrik, kollegii slutliga beslut och tiden därför, samt anvisning, hvar handlingarna i målet äro till finnandes.

I detta afseende äro handlingarna efter sin beskaffenhet ordnade antingen i en allmän serie, benämnd »länshandlingarna», eller i en särskild serie under namn af »skatteköpshandlingar». Inom båda dessa serier ordnas handlingarna länsvis, icke efter aktuarienumret, utan efter tiden för kollegii i målet fattade beslut. Uttages en akt från sin plats och bilägges en annan, antecknas detta i diariet.

Till aktuariediariet föres ett alfabetiskt register. För vissa ofta förekommande mål och ärenden, såsom frågor angående jordeboksförändringsextrakt och jordafsöndringar, finnas speciella upplägg i nämnda register, under hvilka målen uppföras länsvis; och sker registreringen länsvis äfven vid de registerbokstäfver, under hvilka förekommer ett större antal mål. I registret antecknas en kortfattad sakrubrik och aktuarienumret.

Härjämte föres inom kollegium ej mindre, i likhet med hvad som äger rum inom andra ämbetsverk, en *förteckning öfver kollegii ordinarie och extraordinarie tjänstemän*, än äfven i en särskild bok, den s. k. *landsstatsboken*, anteckningar om landsstatstjänstemäns förordnanden och tjänstledighet.

Förutom den diarie- och konceptföring, som äger rum inom kollegium, är att märka, att särskilda diarier och konceptserier föras å vissa kollegii kontor. Enligt § 20 i instruktionen skall nämligen å *advokatfiskalskontoret* föras diarium öfver där förekommande ärenden, hvarjämte föreskrifvits, att kontorets koncept skola hållas i god ordning. Och enligt § 21 i instruktionen tillhör *arkivarien* att förvara och efter register i god

ordning hålla arkivets koncepter till förrättade undersökningar och afgifna utlåtanden samt att föra diarium öfver kollegii remisser till kammararkivet.

Kommitténs förslag.

De former, under hvilka ärendena sålunda varda i kammarkollegium behandlade, synas kommittén i åtskilliga afseenden mera omständliga, än som kan anses af behofvet påkalladt.

Diarieföringen.

Enligt hvad i del I af kommitténs betänkande framhållits, anser kommittén, att vid hvarje verk bör i regel föras endast *ett* diarium, hvilket dock, där sådant befinnes lämpligt, må kunna efter olika slag af ärenden eller efter annan grund fördelas i särskilda afdelningar. Vidare har i samma del betonats, att de anteckningar, hvarje föredragande därutöfver må hafva af nöden för att kunna följa fortgången af de till hans föredragning hörande ärenden, böra föras af honom själf. Och af kommittén har tillika uttalats, att för verkets chef och andra, som hafva att kontrollera ett ärendes fortgång, svårighet ej bör möta att med ledning af diariet och föredragandens särskilda anteckningar, där sådana förekomma, fullgöra en sådan kontroll.

Med tillämpning af kommitténs sålunda uttalade åsikter anser kommittén till en början, att det dubbla eller flerdubbla antecknande af inkommande mål och däri vidtagna åtgärder, som nu i kammarkollegium äger rum, bör upphöra. Alla behöfliga anteckningar i sådant hänseende böra ingå i ett allmänt diarium, hvilket emellertid, med anslutning i viss mån till den nu iakttagna ordningen, lämpligen torde kunna föras i olika afdelningar för de särskilda föredragandena. I diariets afdelningar skulle, på samma sätt som nu förfares i afseende på de s. k. rotlarna, registratorn hafva att införa ärendena med nummer och rubriker äfvensom göra anteckning om de förklaringar och skrifter, som ytterligare inkomma; hvaremot vederbörande föredragande skulle åligga att låta däri anteckna de i ärendet vidtagna åtgärder. Såväl det nu förda, ofullständiga, allmänna diariet som det särskilda diariet öfver kungl. bref och departementsskrifvelser skulle härigenom bortfalla.

Med ledning af allmänt diarium, så inrättadt, som nu ifrågasatts, lärer verkets chef eller annan vederbörande kunna öfva nödig kontroll öfver ärendenas gång, hvadan den för sådant ändamål nu förda, för presi-

denten särskildt afsedda listan blifver öfverflödig. Om emellertid det skulle befinnas förenadt med någon svårighet att omedelbart ur diariet erhålla erforderlig öfversikt öfver de vid en viss tidpunkt oafgjorda ärenden, torde den anordning kunna vidtagas, att genom någon underlydande tjänsteman upprättas förteckning öfver dessa ärenden. Häraf skulle i allt fall föranledas vida mindre besvär än genom förandet af presidentens lista.

Protokollsföringen.

Hvad protokollsföringen beträffar, ansåg redan 1874 års löneregleringskommitté en förenkling därutinnan önskvärd och föreslog i sådant hänseende att ersätta protokollet genom expeditionslistan, fullständigad så, att däri jämväl upptogs referentens namn och angafs, när skiljaktiga meningar vid beslutens fattande yppats, samt jämväl infördes anteckning om sådana ärenden, som icke föranledde expedition.

Vid detta förslag hade kammarkollegium ej annat att erinra, än att vid vissa tillfällen särskildt protokoll behöfde föras, såsom i mål, där omröstning förekom, vid arrendeauktioner och i en del jordeboksärenden samt andra mål, däri någon expedition ej uppsattes, m. m.

Då frågan om löneregleringen m. m. för kollegium den 7 december 1877 föredrogs inför Kungl. Maj:t, yttrade föredragande departementschefen, att hvad kommitterade föreslagit i fråga om protokollsföringens förenkling syntes, såsom ledande till ej ringa besparing af arbetskraft, böra, i enlighet med kollegii tillstyrkande, af Kungl. Maj:t i hufvudsak godkännas. Denna hemställan blef ock af Kungl. Maj:t bifallen.

Icke desto mindre äro, såsom af det föregående framgår, i hufvudsak bibehållna de anordningar uti ifrågavarande hänseende, hvilka 1874 års kommitté ansåg böra förenklas.

En dylik förenkling anser äfven förevarande kommitté vara af behofvet påkallad. Uti första delen af sitt betänkande har kommittén framhållit, att inom flera, i senare tid om- eller nyorganiserade centrala ämbetsverk protokollsföringen i de flesta fall afskaffats samt ersatts med föredragningslistor, i hvilka ärendena till föredragningen införas och summarisk anteckning om besluten verkställes. Protokoll föres endast i sådana fall, där skiljaktiga meningar förekomma, hvilka skola i protokollet antecknas, där ett ärende enligt sin natur eller gifna föreskrifter bör i protokoll upptagas, eller där eljest förordnas, att i särskildt ärende protokoll skall föras.

Kommittén anser, att enahanda förenkling bör genomföras i kammarkollegium. Föredragningslistan skulle då ersätta icke blott protokollet — utom i de särskilda fall, där sådant skulle fortfarande föras — utan äfven i erforderlig mån expeditions- och protokollslistorna.

Inom de verk, där dylika föredragningslistor införts, äro dessa i allmänhet så inrättade, att af desamma framgå dagen för föredragningen, de i besluten deltagande samt de föredragna målens diarienummer och sakrubriker, hvarjämte en kortfattad anteckning om de i målen fattade beslut förekommer. Detta torde ock vara till fyllest. De anteckningar, som i kammarkollegii nuvarande expeditionslistor göras om handlingars öfverlämnande från en till annan inom verket, synas kommittén kunna i allmänhet umbäras. Dock torde, särskildt till kontroll å beslutade expeditioners afgång, anteckning om tiden därför böra verkställas i föredragningslistan, i en för dylika anteckningar afsedd kolumn.

Förandet af andra kontrollanteckningar.

Likasom i den nuvarande expeditionslistan verkställas åtskilliga anteckningar till kontroll i afseende å handlingars öfverlämnande från en till annan inom verket eller å deras behöriga afsändande, föras äfven, enligt hvad i det föregående meddelats, andra dylika kontrollanteckningar i protokollslistan, i kommunikationsböckerna, i sportelboken o. s. v. Därest kommitténs förslag om afskaffande i allmänhet af protokollsföringen genomföres, synes — helst om tillika iakttages, att föredragningslistorna förses med nummerbeteckning — protokollslistan böra blifva öfverflödig; och kommunikationsböckerna, hvilka genom de flesta besvärsmålens afskiljande från kollegium och den föreslagna förenklingen i formerna för besvärsmålens förberedande handläggning skulle förlora det allra mesta af sitt innehåll, synas jämväl kunna utan olägenhet helt och hållet upphöra. Hvad sportelboken slutligen angår, är kommittén af den åsikt, att de ändamål, som med densammas förande synas afsedda att gagnas, mycket väl kunna vinnas på enklare sätt. Erforderligt öfvervakande, att delgifningsbevis behörigen inkomma, bör kunna äga rum med ledning af diariet; och förandet af de anteckningar, som må erfordras till kontroll därå, att stämpelafgiftsbelopp behörigen inkomma, bör kunna helt öfverlämnas åt den tjänsteman, åt hvilken uppdrages att besörja stämpelbeläggning af utgående expeditioner och redovisa därför inflytande medel.

Den i det föregående omnämnda kvittensbok å af registratorn mottagna expeditionslistor skulle genom dessa listors upphörande komma att bortfalla.

Förberedande åtgärder och påminnelser.

Ofvan har påpekats, att i kammarkollegium frågor om vidtagande af förberedande åtgärder, såsom kommunikationer eller remisser, föredragas, ehuru enligt instruktionen dylika åtgärder i allmänhet må af vederbörande ledamot utan föredragning vidtagas. Och det är äfvenledes kollegium, som, med ledning af registratorns expeditionsförteckningar, beslutar skrifvelsers aflåtande till vederbörande om insändande af delgifningsbevis och stämpelafgifter.

Redan i första delen af sitt betänkande har kommittén såsom sin åsikt uttalat, att förberedande åtgärder för bringande af målen i det för deras afgörande erforderliga skick böra utan föredragning vidtagas af vederbörande ledamot, därvid anteckningen i diariet om dylik åtgärd bör vara tillfyllestgörande för den kännedom, som annan ledamot i verket eller dess chef kan hafva behof att taga om dessa åtgärder.

Och i enlighet med hvad jämväl därsammastädes yttrats om påminnelser angående insändande af delgifningsbevis, synes äfven inom kammarkollegium aflåtandet af dylika påminnelser, där sådana äro erforderliga, böra i första hand ankomma på verkets registrator. Hvad angår aflåtandet af påminnelser om insändande af stämpelafgifter, synes denna angelägenhet likaledes kunna i första hand öfverlåtas åt den tjänsteman, åt hvilken uppdragits stämpelbeläggningen af utgående expeditioner och redovisningen af därför inflytande medel. I händelse kommitténs sålunda uttalade åsikter vinna beaktande, i hvad rör kammarkollegium, komma de s. k. expeditionsförteckningarna, tillika med af dem föranledda åtgärder af kollegium, att försvinna.

Sättet för utgående expeditioners undertecknande.

Af hvad ofvan yttrats angående sättet för undertecknande af utgående expeditioner, framgår, att dessa, med undantag för protokollsutdrag och kommunikationsresolutioner, måste förses med minst tre underskrifter, jämte kontrasignation. Uppenbart är, att en enklare anordning härutinnan skulle i många fall medföra möjlighet att snabbare, än nu kan ske, aflåta expeditionerna. Inom vissa andra centrala verk

underskrifvas utgående expeditioner, med undantag för skrifvelser till Kungl. Maj:t, af chefen allena efter vederbörlig kontrasignation. Så är för kammarrätten stadgadt, att dess utgående expeditioner, med nyss angifna undantag, underskrifvas, på kammarrättens vägnar, af presidenten eller, i hans frånvaro, af äldsta tjänstgörande ledamoten. Med hänsyn till vikten att sorgfälligt iakttaga allt, som kan leda till ärendenas snabbare gång, anser kommittén jämväl i nu nämnda afseende förenklade anordningar böra inom kammarkollegium vidtagas.

Kommittén får fördenskull hemställa,

att i instruktion och arbetsordning för kammarkollegium måtte, med tillämpning af ofvan angifna grunder, meddelas bestämmelser, i syfte att

dels förenkling måtte åstadkommas i sättet för ärendenas registrering samt antecknandet af vidtagna åtgärder och fattade beslut, så att dubbelföring icke må förekomma samt äfven i öfrigt den mångfald af särskilda anteckningar, som nu göras i olika böcker och listor eller eljest, i görligaste mån undvikas,

dels protokoll måtte föras endast i de fall, då skiljaktiga meningar förekomma, eller ett ärende enligt sin natur eller gifna föreskrifter bör i protokoll upptagas, eller eljest förordnas, att i särskildt ärende protokoll skall föras, men i öfrigt protokollen ersättas med föredragningslistor,

dels, utan föredragning, förberedande åtgärder för bringande af ett ärende i det för dess pröfning erforderliga skick måtte ankomma på vederbörande föredragande, likasom påminnelser om insändande af delgifningsbevis och stämpelafgifter på den tjänsteman, hvilken tillsynen häröfver åligger, samt

dels förenkling måtte vinnas i sättet för undertecknande af utgående skrifvelser och andra expeditioner.

Förenklingar i konceptföring, expeditionssätt m. m.

I första delen af sitt betänkande har kommittén antydt, att, jämte sådana förenklingar i arbetssättet, som, i likhet med de i det föregående berörda, kunna och böra göras till föremål för bestämda föreskrifter i instruktion eller arbetsordning, äfven i andra hänseenden förenklingar i arbets- och särskildt skrifsättet inom de centrala ämbetsverken böra kunna vidtagas, i afseende å hvilka det dock bör ankomma på vederbörande ämbetsverk att själfva bedöma, om och i hvad mån de i förekommande fall kunna vinna tillämpning.

Så har framhållits, att förandet af koncept bör i många fall kunna utan olägenhet bortfalla, särskildt vid förberedande åtgärder. Af den ofvan lämnade redogörelsen för arbetssättet inom kammarkollegium framgår, att där ej föres koncept öfver kommunikationsresolutioner, utan i stället iakttages, att i den s. k. kommunikationsboken hänvisas till det vedertagna formulär, som för kommunikationsresolutionen begagnas, och endast där resolutionen icke affattas efter något sådant formulär, afskrift af resolutionen i dess helhet införes i samma bok. Hvad sålunda redan i viss mån praktiseras synes böra ytterligare fullföljas, så att i allmänhet konceptföring öfver förberedande åtgärder må undvikas. Och tillåter sig kommittén att i afseende härå i öfrigt åberopa, hvad i första delen blifvit framhållet.

Likaså vill kommittén här erinra om hvad i nämnda del uttalats rörande lämpligheten af att i större utsträckning, än i allmänhet äger rum, särskildt i regel för alla förberedande åtgärder, använda expeditionssättet medelst s. k. tergalresolution eller påteckning å akten, äfvensom angående användning af blanketter och stämpel i fall, då sådant lämpligen låter sig göra.

I berörda del har kommittén jämväl påpekat, att enklare skrifvelser eller resolutioner böra af föredraganden kunna göras fullt färdiga till föredragningen och då framläggas i utskrift, hvarigenom de kunde genast justeras och underskrifvas. Enligt hvad kommittén försport, lärer detta förfaringssätt redan nu ej sällan inom kollegium användas; och kommittén får fördenskull nu endast uttala önskvärdheten af, att detsamma ytterligare utvecklas, så att det i görligaste mån befästes till regel. Härigenom skulle verksamt främjas hvad i mom. 3 i arbetsordningen framhålles, att »de

i kollegium föredragna och afgjorda mål böra med all den skyndsamhet, deras beskaffenhet medgifver, till expedition befordras». Förmånen af en dylik snabbare expedition, såväl för arbetet inom verket som för den rättssökande allmänheten, äro alltför uppenbara, för att icke det förordade tillvägagångssättet bör, i all den mån ske kan, komma till användning.

Kommittén har bland de allmänna synpunkterna i afseende å förenklingar i arbetssättet inom de centrala ämbetsverken uttalat såsom synnerligen önskligt, att i allmänhet meddelelserna emellan ett verk samt dess särskilda afdelningar eller tjänstemän äfvensom emellan dessa inbördes böra försiggå under enklare former än nu och icke, såsom understundom äger rum, föranleda skriftväxling, registrering m. m. af enahanda beskaffenhet, som om ärendet handlades emellan skilda ämbetsverk. Hvad sålunda anförts torde nogsamt i ett och annat hänseende kunna tillämpas på kammarkollegium, så att äfven här den skriftliga formen bör kunna undvikas i en del fall, där den för närvarande brukas, likasom att, då den af en eller annan anledning bör komma till användning, detta må ske med minsta möjliga omständlighet och omgång.

Såsom ofvan antyddes, har kommittén ansett det böra ankomma på ämbetsverket att vidtaga de åtgärder, som ur dessa synpunkter må befinnas ändamålsenliga och verkställbara; men kommittén har dock vid beräkning af de nödiga arbetskrafterna i kammarkollegium förutsatt, att äfven i dessa stycken förenklingar i görligaste mån varda genomförda.

Förenkling i rubrik- och recitskrifningen.

I ett hänseende har kommittén emellertid ansett sig böra göra särskild hemställan om förenkling, äfven om blifvande föreskrift i ämnet ej må anses vara af beskaffenhet att böra vare sig i arbetsordning eller i instruktion inflyta. Den förenkling, kommittén nu afser, gäller rubrik- och recitskrifningen. Kommittén har i detta hänseende uti första delen af sitt betänkande erinrat, att inom en del centrala verk en betydlig tid upptages med affattandet i utslag och utlåtanden af s. k. rubriker eller reciter, innehållande redogörelser för hvad i ärendet förekommit, samt att dessa redogörelser ej sällan äro mycket utförliga och ofta upptaga större delen af expeditionen, under det verkets eget beslut eller yttrande kan

rymmas på några få rader. Och kommittén har framhållit, att, enligt hvad allmänt erkännes, en inskränkning i afseende å denna rubrik- och recitskrifning skulle medföra afsevärd, i många fall till och med högst betydande arbetsbesparing.

För att emellertid ej genom en dylik inskränkning skulle äfventyras säkerheten för bevarande till framtida upplysning af hvad i hvarje ärende af någon vikt förelupit, har kommittén ifrågasatt, att i dylika ärenden skulle upprättas promemorior, på hvilkas affattning icke behöfde användas mer än en ringa del af det arbete och den tid, som måste ägnas åt rubriker eller reciter med deras omsorgsfullare formella utstyrsel, deras mer eller mindre konstrika byggnad och ängsligt noggranna riktighet i uttryckssätt. De olägenheter i andra hänseenden, som af en reform i antydda riktning kunde vara att befara, skulle, enligt kommitténs förmenande, icke blifva så betydande, att för deras skull borde uppoffras hvad genom en väsentligare inskränkning i rubrik- och recitskrifningen utan allt tvifvel stode att vinna, nämligen en stor lättnad i arbetsbördan med däraf beroende ökning i arbetsprodukt och ojämförligt större skyndsamhet i ärendenas behandling och expedition, i förening med icke ringa besparing i renskrifningskostnader. Och då en utförlig rubrik- och recitskrifning, sådan den nu förekommer, icke, såvidt kommittén förmådde inse, i öfrigt kunde vara ur någon synpunkt nödig eller dess mera gagnelig, har kommittén förordat en verksam förenkling härutinnan.

Beträffande *utslag* borde det enligt kommitténs uppfattning i regel vara nog, om i rubriken eller reciten, där sådan skall förekomma, upptoges allenast den grundläggande framställningen i målet med dess sakliga motiv jämte undermyndighetens beslut, om sådant föregått, samt klagandens yrkande, till hvilket de anförda grunderna däremot ej torde behöfva angifvas, likasom ej heller skälen för den underordnade myndighetens beslut i annan händelse, än att detta beslut, utan anförande af nya skäl, af öfvermyndigheten fastställes. Allenast då upptagandet af andra i målet förekomna omständigheter än de ofvan angifna anses nödigt för att grunda själfva slutet, synas dylika omständigheter böra i utslaget refereras.

Likaså har kommittén, i fråga om *utlåtanden till Kungl. Maj:t*, ansett i allmänhet till fyllest, om den inledande delen af expeditionen endast

upptoge ett kort angifvande af remissens innehåll med nödig individualisering af själfva ärendet och vidare en uppgift å de vederbörande, som blifvit däri hörda, men af deras yttranden ingenting annat, än som betingas af innehållet i själfva utlåtandet med dess motivering.

Hvad angår *yttranden från ett verk till ett annat*, borde dessa affattas med allra största korthet, så att allt hvad reciterande inledningar heter ur desamma uteslutes.

Inom kammarkollegium förekommer säkerligen mer än inom de flesta andra ämbetsverk, att vid affattande af utslag och af utlåtanden till Kungl. Maj:t användas rubriker och reciter af vidlyftigare beskaffenhet. En högst väsentlig besparing af tid och arbetskraft skulle således därstädes vinnas genom en reform af rubrik- och recitskrifningen i enlighet med kommitténs ofvan omförmälda uttalanden. Kommittén har därför funnit särskildt angeläget att vid detta ämbetsverk påkalla tillämpning af sina sålunda angifna åsikter och föreslår förty,

att inom kammarkollegium rubrik- och recitskrifningen måtte i möjligaste mån inskränkas och förenklas, i enlighet med ofvan angifna grunder.

D. Förenklingar i formerna för ärendenas föredragning och afgörande.

Nuvarande bestämmelser.

I det föregående är nämndt, att de kammarkollegium tillhörande ärenden efter vissa grunder fördelas på de särskilda rotlarna, äfvensom att dessa ärenden handläggas dels af presidenten och ledamöterna gemensamt i plenum, dels ock på särskilda divisioner, bestående antingen af presidenten och två ledamöter eller af tre ledamöter. Under de tider, då presidenten deltager i sammanträdena, arbetar sålunda kollegium i regel på tre divisioner, men eljest på två divisioner.

I plenum skola, enligt § 13 i instruktionen, handläggas följande ärenden:

1:o) underdåniga utlåtanden och förslag angående nya författningar eller förklaring, ändring eller upphäfvande af redan befintliga;

2:o) allmänna föreskrifter, som det för verkställigheten af gällande författningar eller fullgörande af Kungl. Maj:ts i sådant ändamål gifna befallningar beror på kollegium att utfärda;

3:o) de kollegium tillhörande ärenden rörande tillsättning af tjänster, tjänstledighet, förordnande och afsked för ämbets- och tjänstemän samt vaktbetjänte, äfvensom angående kollegii tjänstemäns och vaktbetjäntes fel och försummelser i tjänsten;

4:o) frågor om ordnandet af särskilda divisioner inom kollegium; om fördelningen af göromålen mellan kollegii ledamöter; om indelning till tjänstgöring af de första tjänstegraden tillhörande tjänstemän äfvensom af amanuenser och öfriga extra ordinarie tjänstemän; om arbetsordning för verket; samt om fördelningen och ordnandet af ledamöternas och tjänstemännens semester med hvad därtill hörer;

5:o) ärenden angående rikets regalier och dyrbarheter; samt

6:o) kollegii ekonomiska angelägenheter.

Af de ärenden, hvilka sålunda skola i plenum *handläggas* af presidenten och ledamöterna gemensamt, *afgöras* emellertid vissa af presidenten ensam. Honom tillhör nämligen, enligt § 17 i instruktionen, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelse den 4 juni 1886, att, efter föregången öfverläggning inom kollegium, bland annat,

fastställa till efterrättelse ländande föreskrifter: om de särskilda divisioner, hvarpå kollegium må indelas; om ordningen, i hvilken ledamöterna böra på dessa divisioner göra tjänst; om dagar och tider för såväl plenisammanträden som hvarje divisions ordinarie sammanträden; om fördelningen ledamöterna emellan dels af det närmare inseendet öfver kollegii kontor och kammararkivet samt de i skattkammaren förvarade regalier, dyrbarheter, effekter och handlingar, dels ock af de till kollegium hörande mål och ärenden antingen efter dessas lika art och beskaffenhet eller, där sådant ej lämpligen kan ske, länsvis, på sätt efter ärendenas vikt och vunnen erfarenhet om deras antal finnes ändamålsenligt; om de till första

tjänstegraden hörande tjänstemäns anställning antingen såsom notarier och deras indelning till tjänstgöring under ledamöterna eller såsom registrator eller aktuarie; samt om amanuensers och öfriga extra ordinarie tjänstemäns tjänstgöring;

utfärda arbetsordning för kollegium; samt

reglera ämbets- och tjänstemännens semester.

Med undantag af de ärenden, i hvilka det sålunda tillhör presidenten att ensam besluta, afgöras ärendena kollegialt af de i plenum eller divisionssammanträde deltagande, därvid en hvar äger en röst. Och i § 12 i instruktionen är stadgadt att, om vid någon frågas afgörande olika meningar uppkomma, skall till efterrättelse tjäna, hvad allmän lag och särskilda författningar för domare stadga.

Enligt arbetsordningen med däri den 30 oktober 1896 beslutade ändringar, sammanträder kollegium, där icke annorledes af presidenten förordnas, hvarje helgfri fredag kl. 12 middagen för behandling af de ärenden, hvilka skola i plenum afgöras. För handläggning af öfriga mål hållas, där icke annorledes af presidenten förordnas, divisionssammanträden från kl. 11 f. m. helgfria måndagar, tisdagar och torsdagar. Sistnämnda bestämmelse gäller emellertid endast under de tider, då kollegium arbetar på tre divisioner, af hvilka då hvar och en sammanträder en dag i veckan. Där åter kollegium arbetar endast på två divisioner, såsom under semestermånader eller när presidenten är hindrad att i divisionsarbetet deltaga, hållas divisionssammanträden i allmänhet endast två dagar i veckan. Divisionssammanträdena, hvilka pågå, oberoende af viss tidsbestämmelse, till dess de i sammanträdet deltagande kammarråden hunnit föredraga de ärenden, som blifvit af dem beredda, upptaga i medeltal en tid af tre timmar.

Uti arbetsordningen är emellertid vidare stadgadt, att under de tre första veckorna af året, då rotlar och listor skola af vederbörande tjänstemän upprättas, äfvensom under veckan efter påsk inga divisionssammanträden hållas, där ej angelägna ärendens afgörande sådant påkallar.

Kommitténs hemställan.

Upphörande i allmänhet af den kollegiala formen.

Vid öfvervägande af de förändringar, som till förenklings vinnande må anses påkallade i de former, under hvilka kammarkollegii ämbetsverksamhet sålunda utöfvas, har för kommittén främst ställt sig den frågan, huruvida — under förutsättning att kommitténs i det föregående fram-

ställda förslag till inskränkning i kollegii ämbetsåligganden vinna bifall — det kollegiala behandlingssättet fortfarande kan anses behöfligt eller ändamålsenligt beträffande de ärenden, som skulle därefter tillhöra detta ämbetsverk.

De skäl, som i allmänhet kunna anföras för och emot denna kollegiala form i jämförelse med den form för ärendenas behandling, enligt hvilken dessa, åtminstone i flertalet fall, afgöras af en allena beslutande chef, hafva vid föregående tillfällen, då frågor förelegat om omreglering af särskilda andra ämbetsverk, blifvit framhållna och debatterade, hvadan det ej torde vara af nöden att här lämna någon vidlyftig framställning i sådant hänseende.

Till försvar för den kollegiala formen har anförts, att, om än densamma obestridligen är förenad med åtskillig omgång, den dock erbjuder större trygghet för en grundlig och allsidig pröfning af tvistiga mål, hvarför densamma ansetts särskildt lämplig i sådana mål, där enskildas rätt är i fråga.

Hvad åter angår systemet med en allena beslutande chef, har framhållits, att detta, såsom ledande till mindre omgång, medför möjlighet för ärendenas snabbare gång och därmed äfven för ökning af verkets arbetsprodukt. Med denna anordning följer nämligen, att ledamöterna i regel ej behöfva närvara vid hvarandras föredragning, hvarigenom besparing af tid och arbetskraft för dem vinnes. Och härtill kommer dessutom, såsom en mäktig drifkraft till arbetets snabbare gång, att ärendenas behandling under denna lättare form, enligt hvad erfarenheten gifver vid handen, förer med sig, att föredragningen af desamma, utan inskränkning till vissa bestämda sessionsdagar, nogare varder afpassad efter behofvet och därför företages, i den mån ärendenas mängd eller beskaffenhet det påfordra.

Inom de ämbetsverk, för hvilka, med afseende å deras allmänna ämbetsåligganden, den sistnämnda formen ansetts vara att föredraga, förekomma emellertid äfven mål af den större vikt eller den beskaffenhet i öfrigt, att ett mera mångsidigt meningsutbyte ansetts böra föregå deras afgörande. I sådant syfte har stadgats, antingen att dylika mål må af verkets chef afgöras allenast efter rådplägning med en eller flera af verkets ledamöter förutom föredraganden, eller ock att sådana mål skola af

verkets chef och dess ledamöter eller visst antal af dessa kollegialt afgöras. Detta sistnämnda förfaringssätt tillämpas exempelvis i kommerskollegium och statskontoret.

Kammarkollegii ämbetsåligganden hafva hittills till öfvervägande del varit sådana, för hvilkas behöriga fullgörande en mera mångsidig behandling ansetts nödig. Detta förhållande varder emellertid i viss och ej oväsentlig mån ändradt, om, i enlighet med kommitténs förslag, en hel del besvärsmål, i hvilka kollegium nu är mellaninstans, komma att från ortmyndigheten fullföljas direkt hos Kungl. Maj:t, samt vidare å de allmänna domstolarna öfverflyttas en del tvistefrågor, hvilkas pröfning i andra instans nu är åt kollegium uppdragen. Visserligen skulle fortfarande tillhöra kollegium att handlägga ett afsevärdt antal mål och ärenden af sådan beskaffenhet, att deras afgörande bör föregås af ett något mera omfattande meningsutbyte; men vid en granskning af de för kollegium, enligt kommitténs förslag, kvarstående ämbetsåligganden, synes det dock kommittén, att dylika mål och ärenden icke skulle där förekomma i större mån, än förhållandet är inom andra ämbetsverk, vid hvilka den kollegiala arbetsformen helt eller delvis afskaffats.

Vid sådant förhållande anser kommittén goda skäl tala för vidtagande inom kammarkollegium af den förändring, att i alla mera löpande mål och ärenden kollegii chef varder allena beslutande, dock med skyldighet för vederbörande föredragande att, om hans åsikt icke öfverensstämmer med chefens beslut, låta till protokoll anteckna sin skiljaktiga mening.

Hvad angår de kollegium tillhörande mål och ärenden af större vikt och betydelse, har kommittén därefter haft att öfverväga, huruvida äfven dessa skulle få af chefen allena afgöras, dock först efter rådplägning därom med äfven annan eller andra ledamöter än vederbörande föredragande, eller om för dessa mål den kollegiala formen bör bibehållas. Kommittén har därvid för sin del omfattat den senare meningen. Särskildt därest, enligt kommitténs förslag, kollegium i de besvärsmål, hvilkas pröfning fortfarande skulle tillkomma detsamma, varder sista instans, synes det kommittén, att för den slutliga pröfningen af dessa mål bör bibehållas den kollegiala formen.

Kommitténs förslag beträffande antydda mera viktiga mål och ärenden varder alltså, att dessa böra undantagas från chefens beslutanderätt för att af kollegium samfälldt behandlas och afgöras. Till undvikande af onödig omgång äfven vid dessa ärendens behandling torde emellertid kunna föreskrifvas, att, på sätt beträffande plenimålen annorstädes är stadgadt, i behandlingen och afgörandet skola deltaga chefen och föredraganden samt minst en af de öfriga ledamöterna.

Vid öfvervägande, till hvilken del de ämbetsåligganden, som fortfarande skulle tillhöra kammarkollegium, må anses af beskaffenhet att böra i kollegii plenum behandlas, har kommittén ansett dit böra hänföras ärenden, som angå:

verkets organisation;

nya författningars utfärdande eller redan befintligas förklarande, ändring eller upphäfvande;

allmänna föreskrifter, som det tillkommer kollegium att utfärda;

besvär, som hos kollegium anföras öfver underordnade myndigheters beslut;

befordringar, undantagandes sådan, som afser återbesättande af ledig kammarrådsbefattning, hvarvid verkets chef fortfarande torde böra afgifva underdånigt förslag;

extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjäntes antagande;

bestämmande af arfvoden åt amanuenser äfvensom af godtgörelse åt andra extra ordinarie tjänstemän och tillfälliga biträden samt åt extra ordinarie vaktbetjänte;

afsked, tjänstebetyg, förordnanden, äfvensom tjänstledighet, med undantag af semester, hvarom verkets chef torde böra få allena besluta;

tjänstemäns och betjäntes fel och försummelser i tjänsten; samt

rikets regalier och dyrbarheter.

Uppenbart är emellertid, att jämväl inom vissa andra grupper af de kollegium enligt kommitténs förslag tillhörande mål och ärenden kunna förekomma mål af den vikt, att desamma lämpligen böra i plenum afgöras. Föreskrift torde därför böra meddelas, i syfte att till afgörande i plenum må undantagsvis kunna hänskjutas jämväl andra mål och ärenden, i fråga om hvilka chefen anser sådant böra äga rum.

Kommittén finner sig alltså böra hemställa,

att, med undantag för nedan angifna mål och ärenden, den kollegiala formen för ärendenas handläggning i kammarkollegium må upphöra och beslutanderätten öfverlämnas åt verkets chef; dock med skyldighet för föredragande ledamoten att, om hans åsikt icke öfverensstämmer med det af chefen fattade beslutet, låta till protokoll anteckna sin skiljaktiga mening;

att af kollegium samfälldt skola behandlas och afgöras ärenden, som angå:

verkets organisation;

nya författningars utfärdande eller redan befintligas förklarande, ändring eller upphäfvande;

allmänna föreskrifter, som det tillkommer kollegium att utfärda;

besvär, som hos kollegium anföras öfver underordnade myndigheters beslut;

befordringar, undantagandes sådan, som afser återbesättande af ledig kammarrådsbefattning;

extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjäntes antagande;

bestämmande af arfvoden åt amanuenser äfvensom af godtgörelse åt andra extra ordinarie tjänstemän och tillfälliga biträden samt åt extra ordinarie vaktbetjänte;

afsked, tjänstebetyg, förordnanden, äfvensom tjänstledighet, med undantag af semester;

tjänstemäns och betjäntes fel och försummelser i tjänsten;

rikets regalier och dyrbarheter; samt

andra frågor, hvilka kollegii chef finner skäl att göra till föremål för samfälldt afgörande; och

att i behandlingen och afgörandet af dessa ärenden skola deltaga chefen samt föredraganden och minst en af de öfriga ledamöterna.

De förändrade former för ärendenas behandling, som sålunda af kommittén föreslagits, böra, enligt kommitténs mening, medföra en afsevärd tidsvinst för kollegii ledamöter och därmed möjlighet för en ökning af deras arbetsprodukt. Kommittén har emellertid trott sig finna, att ytterligare förändringar i enahanda syfte kunna vidtagas.

Upphörande af afbrotten i nuvarande föredragning.

I sådant hänseende har kommittén till en början uppmärksammat det förhållandet, att under de tre första veckorna af året äfvensom under veckan efter påsk föredragning i regel äger rum endast af plenimål — detta enligt medgifvande icke i den af Kungl. Maj:t för kollegium fastställda instruktion utan i dess af presidenten utfärdade arbetsordning.

Den sålunda träffade anordningen synes kommittén böra upphöra. Då 1874 års löneregleringskommitté framställde förslag om utbyte af ledamöternas ferier mot semester — hvilket äfven blef af Kungl. Maj:t och Riksdagen beslutadt — anförde kommittén såsom skäl för denna förändring i främsta rummet, att därigenom göromålen inom verket skulle komma att gå sin oafbrutna gång och således icke under någon tid delvis ligga nere. Ett afsteg härifrån har emellertid genom nu ifrågavarande föreskrift ägt rum. Hvad angår skälen härtill, märkes, att några sådana icke angifvits för den inskränkning i föredragningsskyldighet, som medgifvits under veckan efter påsk. I fråga om enahanda inskränkning under de tre första veckorna af året har däremot i arbetsordningen anförts, att under denna tid rotlar och listor skola af vederbörande tjänstemän upprättas. Därjämte har från kammarkollegium meddelats, att eftergiften i föredragningsskyldighet under sistnämnda tid ansetts påkallad däraf, att tjänstemännen då äro sysselsatta med arbeten för expedition af den mängd ärenden, som i slutet af nästförutgångna december månad föredragits.

Det synes emellertid kommittén, att icke någondera af de sålunda anförda omständigheterna kan innebära giltigt skäl för ett uppehåll i den

jämna gången af kollegii arbeten. Därest arbetena med upprättande af erforderliga anteckningsböcker för det nya året samt med expedition af ärenden, föredragna under det gamla året, icke kunna jämsides med det öfriga dagliga arbetet inom kollegium besörjas under den vanliga arbetstiden, bör sådant, enligt kommitténs mening, föranleda därtill, att, såsom äger rum inom flera ämbetsverk, där ett forceradt arbete under början af nya året måste bedrifvas, arbetstiden för tjänstemännen under erforderlig tidrymd varder, i mån af behof, utsträckt utöfver det vanliga måttet.

Kommittén finner sig således böra hemställa,

att den i kammarkollegium nu brukliga inskränkningen i föredragningen under de tre första veckorna af året samt under veckan efter påsk må upphöra.

Öfverlämnande åt chefen att själf föredraga vissa ärenden.

Jämlikt § 17 i instruktionen, sådan denna paragraf lyder enligt kungl. kungörelsen den 4 juni 1886, är kollegii chef Kungl. Maj:t ansvarig för ärendenas jämna och ändamålsenliga gång inom kollegium och bör i sådant afseende tillse, att en hvar af kollegii tjänstemän med nit och drift fullgör sina skyldigheter, så att alla ärenden behörigen och så skyndsamt som möjligt afgöras och expedieras.

I anslutning härtill har kommittén ansett sig böra ifrågaställa, att åt chefen må uppdragas att själf föredraga alla till kollegii handläggning hörande befordringsfrågor och i allmänhet ärenden rörande dess personal. Det har synts kommittén, att, om chefen finge sådant åliggande, detta, utan att hindra behörigt fullgörande af andra hans åligganden, skulle i sin mån bringa honom i närmare förbindelse med personalen och därigenom öka möjligheten för honom att verkligen öfvervaka, det en hvar med nit och drift fullgör sina skyldigheter. Genom en sådan anordning skulle ock beredas lättnad för de ledamöter, hvilka föredragningen af ifrågavarande mål eljest skulle tillhöra.

Kommittén hemställer alltså,

att åt chefen i kammarkollegium må öfverlämnas att själf föredraga sådana samfälldt afgörande under-

kastade frågor, som angå befordringar, extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjäntes antagande, bestämmande af arfvoden åt amanuenser äfvensom af godtgörelse åt andra extra ordinarie tjänstemän och tillfälliga biträden samt åt extra ordinarie vaktbetjänte, afsked, tjänstebetyg, förordnanden, tjänstledighet, samt tjänstemäns och betjäntes fel och försummelser i tjänsten.

Sättet för ärendens afgörande vid chefens tillfälliga frånvaro.

I samband med kommitténs i det föregående framställda förslag om upphörande i allmänhet af den kollegiala formen inom kammarkollegium framställer sig frågan om sättet för ärendenas afgörande i chefens frånvaro på grund af semester eller annan kortare ledighet.

Enligt hvad i första delen af kommitténs betänkande blifvit nämndt, växla inom de ämbetsverk, där chefen fullständigt eller delvis ensam har beslutanderätten i de ärenden, uti hvilkas pröfning han deltager, föreskrifterna i antydda hänseende i allmänhet emellan två hufvudtyper. Inom vissa ämbetsverk gäller nämligen, att i sådana fall de ärenden, i hvilka chefen eljest beslutar och som kunna i hans frånvaro afgöras, varda kollektivt afgjorda af vederbörande ledamöter. I andra verk åter inträder uti dylika fall en af ledamöterna i utöfningen af chefens åligganden, med eller utan vissa begränsningar, så t. ex. i generaltullstyrelsen äldsta tjänstgörande ledamoten, i kommerskollegium äldsta tjänstgörande kommerserådet.

Kommittén finner sig böra för kammarkollegium förorda en anordning af sistnämnda art. Enahanda skäl, som för kommittén varit bestämmande, då den föreslagit att åt kollegii chef öfverlämna beslutanderätten i de flesta nu kollegialt afgjorda ämbetsärenden, synas kommittén äfven tala för, att vid tillfälligt förhinder för chefen dessa ärenden böra afgöras af en enda i stället för att behandlas under den mera tidskräfvande kollegiala formen. Genom att föreskrifva, att i nu antydda fall den äldsta tjänstgörande ledamoten skall inträda i utöfningen af chefsbefattningen, vinnes dessutom, dels att under sådan tid de till chefsämbetet hörande kontrollerande och öfvervakande åligganden kunna på effektivt sätt uppehållas, dels ock att en af kollegii ledamöter får särskild anledning att sätta sig in

uti kollegii ämbetsgöromål i allmänhet, hvilket utan tvifvel länder till större trygghet för bevarandet af nödig kontinuitet vid ärendenas behandling.

Kommittén, som förutsätter, att fortfarande kommer att gälla, att, därest för kollegii chef inträffar för längre tid än fjorton dagar behof af annan tjänstledighet än semester, ansökning om ledighet skall af honom göras hos Kungl. Maj:t, hemställer fördenskull,

att i kammarkollegii blifvande instruktion måtte meddelas föreskrift därom, att, då kollegii chef begagnar semester eller eljest under kortare tid, som ej öfverstiger fjorton dagar, är förhindrad att sitt ämbete förrätta, äldsta tjänstgörande ledamoten skall, därest icke annorlunda af Kungl. Maj:t förordnas, inträda i utöfningen af chefens åligganden.

Lättnader i sättet för behandlingen af kammarkollegii ekonomiska angelägenheter.

Enligt § 23 i kollegii instruktion, sådan denna paragraf lyder i kungl. kungörelsen den 4 juni 1886, åligger det registratorn, bland annat, dels att på behöriga tider upprätta förslag till rekvisition å de aflöningsmedel, som skola af kollegium rekvireras, samt medlen uppbära, till vederbörande utbetala och i laga ordning redovisa, och dels att ombesörja verkställigheten af kollegii beslut angående dess ekonomiska angelägenheter och redogöra för expensmedlen.

För närvarande gäller, i enlighet härmed, att alla ekonomiska frågor föredragas och afgöras i kollegium, dock med undantag för vissa mera regelbundet återkommande utgifter, beträffande hvilka, under förutsättning att de ej öfverstiga vissa gränser, en gång för alla af kollegium lämnats erforderligt bemyndigande.

Räkningar å utgifter, hvilka skola bestridas af expensmedlen, öfverlämnas först till advokatfiskalen, hvilken granskar dessa räkningar så till uträkningen som i öfrigt samt förser dem med anteckning om denna granskning; och lämnas de därefter till vederbörande ledamot. Föredragning af detta slags ärenden sker i allmänhet en gång i veckan.

Enligt den ofvan lämnade summariska uppgiften uppgingo kollegii ekonomiska ärenden till det höga talet af 111 år 1900, 128 år 1901 och 114 år 1902.

Enligt kommitténs åsikt böra vissa lättnader kunna vinnas i behandlingen af dessa angelägenheter. Till en början torde den åt advokatfiskalen uppdragna granskningen af räkningar å vissa slag af utgifter kunna bortfalla. Det bör vara tillfyllestgörande med den granskning, som kommer räkningarna till del från verkets redogörare och vederbörande ledamot, samt genom föredragningen inför kollegium.

Men vidare synes, som om bestyret med de ekonomiska angelägenheterna borde, mer än nu sker, kunna läggas på den tjänsteman inom verket, som har uppdraget att vara dess redogörare — enligt nu gällande ordning, hvari kommittén icke tänkt sig någon ändring, registratorn. Han bör sålunda i afseende å handhafvandet af verkets expensmedel icke allenast hafva att ombesörja verkställigheten af kollegii beslut i dithörande ekonomiska angelägenheter och redogöra för expensmedlen; utan det synes kunna och böra åt honom öfverlämnas att mera självständigt, dock i enlighet med kollegii föreskrifter och mot redovisningsskyldighet, ombesörja upphandling af skrifmaterialier och ved samt andra inköp och arbeten, som för kollegium erfordras, äfvensom verkställa därför nödiga utbetalningar. På detta sätt bör föredragningen af förevarande slags ärenden kunna väsentligen begränsas, till underlättande af besväret såväl för föredraganden i dylika ärenden som för kollegium.

För att emellertid en sådan anordning, som den ofvan antydda, må kunna genomföras, synes en ändring böra vidtagas i de härom i gällande instruktion meddelade, ofvan omförmälda föreskrifter, så att de varda affattade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med hvad som skett t. ex. i § 43 uti arbetsordningen för rikets hofrätter den 29 november 1901; och hemställer kommittén alltså,

att för registratorn eller den tjänsteman, som eljest må varda utsedd till verkets redogörare, måtte föreskrifvas såsom åliggande: att emottaga och förvalta expensmedel, som till kammarkollegium anordnats, samt

för dem redogöra; att i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som meddelas honom af kollegium, ombesörja upphandling af skrifmaterialier och ved samt andra inköp och arbeten, som för kollegii räkning erfordras; äfvensom att enligt meddelade föreskrifter upprätta rekvisition å samt utdela och redovisa kollegii aflöningsmedel.

E. Utsträckning af arbetstiden.

Till de i det föregående af kommittén framställda förslag eller gjorda uttalanden i syfte att inom kammarkollegium bereda möjlighet för ärendenas snabbare gång och för utvinnande från tjänstemännen af en ökad arbetsprodukt tillåter sig kommittén att foga en erinran om det redan i första delen af dess betänkande framställda förslag om utsträckning af arbetstiden inom de centrala ämbetsverken.

Kommittén har i sådant afseende ansett sig böra såsom en allmän förutsättning för de löneregleringsförslag, som af kommittén afgifvas för dessa ämbetsverk, antaga, att för desamma i allmänhet bör stadgas, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte skola, där ej för särskilda fall undantag, efter pröfning, medgifves, vara å tjänsterummen tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag. I sammanhang därmed har emellertid framhållits, att denna tjänstgöringstid utgör allenast den minimitid, under hvilken samtliga ordinarie befattningshafvande skola i regel finnas å tjänsterummen tillstädes, men att naturligen enhvar därutöfver är skyldig att å tjänsterummet eller, där sådant kan ske, i hemmet åt tjänsten ägna all den tid, som kräfves för dess behöriga skötande. Hvad angår frågan om den tid å dagen, till hvilken berörda tjänstgöring bör förläggas, och huruvida densamma bör fullgöras i oafbruten följd eller ej, har kommittén ansett det ej tillhöra densamma att därutinnan uttala sig, men betonat önskvärdheten däraf, att, till båtnad såväl för samarbetet mellan

olika ämbetsverk som för allmänheten, likformiga bestämmelser i sådant hänseende måtte i möjligaste mån för samtliga ämbetsverk meddelas.

Under åberopande häraf tillåter sig kommittén här hemställa,

att för kammarkollegium måtte meddelas föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte skola, där ej för särskilda fall undantag, efter pröfning, medgifves, vara å tjänsterummen tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag.

Kommitténs förslag till villkor för åtnjutande af de med ordinarie befattning inom kammarkollegium förenade aflöningsförmåner.

Uti kammarkollegii till kommittén öfverlämnade utlåtande af den 23 maj 1902 i anledning af kungl. cirkuläret den 25 oktober 1901 har kollegium beträffande villkoren för åtnjutande af de nya löneförmåner, som kunna komma att för kollegium fastställas, yttrat, att för erhållande af ålderstillägg efter viss bestämd tjänstgöring i samma grad syntes böra föreskrifvas, att tjänsteinnehafvaren minst två tredjedelar af denna tid själf bestridt sin egen eller på grund af förordnande annan statens tjänst, med rätt för honom att därvid tillgodoräkna sig den tid, som före de nya lönernas fastställande förflutit från hans tillträde till tjänsten, men att för öfrigt torde kunna meddelas enahanda villkor, som angående 1879 års lönestat för kollegium blifvit bestämda genom kungl. kungörelsen den 14 november 1879.

Kommittén har uti första delen af sitt betänkande redan angifvit de villkor, som kommittén för sin del ansett böra uppställas för åtnjutande inom de centrala ämbetsverken i allmänhet af de med ordinarie befattning förenade aflöningsförmåner. I de af kommittén sålunda ifrågasatta allmänna aflöningsvillkor finner kommittén icke anledning att, hvad kammarkollegium angår, föreslå andra ändringar än att, beträffande förhöjning af lön efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad, löntagare därstädes torde böra få tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, äfven om han, i följd af frågan om verkets omorganisation, tillträdt befattningen allenast på grund af förordnande, samt att föreskriften om skyldighet för tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd

eller kontroll å uppbörd, att begagna sig af semester å tid af året, som af ämbetsverket bestämmes, ej torde äga någon egentlig tillämplighet i kammarkollegium och därför kunna uteslutas från aflöningsvillkoren för detta ämbetsverk. Kommittén hemställer alltså,

att för åtnjutande af de med ordinarie befattning inom kammarkollegium förenade aflöningsförmåner, om hvilka kommittén i det följande framställer förslag, måtte stadgas följande villkor, nämligen:

att innehafvare af ordinarie befattning skall vara underkastad den vidsträcktare tjänstgöringsskyldighet eller jämkning i åligganden, som vid en möjligen inträdande förändrad organisation af kollegium eller dess särskilda afdelningar eller eljest i allmänhet kan varda stadgad, samt i sådant hänseende, äfvensom därest kollegii ställning inom statsförvaltningen så förändras, att detsamma ej längre kan såsom självständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa kollegium tillhörande göromål öfverflyttas till annat ämbetsverk, vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, efter ny eller förändrad arbetsordning sköta de med befattningen förenade göromål eller tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas;

att med ordinarie befattning icke må förenas annan tjänst å rikets, riksdagens eller kommuns stat eller amanuens- eller därmed jämförlig biträdesbefattning i statens, riksdagens eller kommuns verk;

att med ordinarie befattning ej heller må förenas vare sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i styrelse för verk eller bolag, som är med Kungl. Maj:ts oktroj försedt eller blifvit såsom aktiebolag registreradt, eller befattning såsom tjänsteman i sådant verk eller bolag eller annan tjänstebefattning af hvad slag som helst, såframt ej i särskilda fall, hvad angår

chef eller ledamot, Kungl. Maj:t och, hvad angår innehafvare af annan befattning, kollegium, på grund af förekommande omständigheter och efter pröfning, att ifrågavarande uppdrag eller tjänstebefattning ej må anses inverka hinderligt å tjänstgöringen i kollegium, finner sådant uppdrag eller sådan tjänstebefattning kunna få tills vidare bibehållas eller mottagas;

att tjänsteman i första lönegraden är skyldig att tjänstgöra å den särskilda befattning inom graden, där kollegium, till befordrande af arbetets oafbrutna gång, finner honom lämplig och behöflig;

att tjänstgöringspenningar få uppbäras endast för den tid, befattnings innehafvare verkligen tjänstgjort eller åtnjutit semester, men för den tid, han eljest varit från tjänstgöring befriad, skola utgå till den, som uppehållit befattningen;

att den, som af sjukdom hindras att sin befattning förrätta, äger uppbära hela lönen, men att den, som undfår ledighet för svag hälsas vårdande, enskilda angelägenheter, tjänstgöring hos Riksdagen, dess utskott eller revisorer eller andra särskilda uppdrag eller i behörig ordning afstänges från tjänstgöring eller eljest är lagligen förhindrad att sköta befattningen, kan förpliktas att under ledigheten utöfver sina tjänstgöringspenningar afstå så mycket af lönen, som för befattningens uppehållande erfordras eller eljest pröfvas skäligt;

att aflöning ej må utgå till tjänsteman eller betjänt för tid, hvarunder han afhållit sig från tjänstgöring utan att hafva i vederbörlig ordning erhållit tjänstledighet eller kunna styrka giltigt förfall;

att, därest tjänsteman eller betjänt varder afstängd från tjänstgöring eller i häkte tagen, den del af hans aflöning, som icke af kammarkollegium pröfvas böra användas till befattningens uppehållande, skall under tiden

innehållas, såvida ej kollegium finner skäligt låta honom uppbära något däraf;

att vid sjukdomsförfall, eller när det erfordras för beredande af semester, tjänsteman af lägre grad skall vara skyldig att, om han förordnas till högre befattning hos kammarkollegium, densamma, mot åtnjutande i förstnämnda fall af de för befattningen anslagna tjänstgöringspenningar, men i senare fallet af däremot svarande belopp i stället för egna tjänstgöringspenningar, bestrida, dock ej längre än sammanlagdt tre månader under ett och samma kalenderår;

att, därest förhöjning af lönen efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad är i staten medgifven, tidpunkten

för första förhöjningen bestämmes att inträda efter fem år, under villkor att innehafvaren under mer än fyra femtedelar af den tjänstetid, som erfordras för att vinna nämnda förhöjning, med godt vitsord bestridt sin egen eller, på grund af förordnande, annan statens tjänst, dock att härvid icke må föras honom till last den tid, han åtnjutit semester, och

för andra förhöjningen, om sådan äger rum, efter ytterligare fem år, på samma villkor, samt

för tredje förhöjningen, därest sådan kan ske, efter än ytterligare fem år, äfvenledes på samma villkor,

under iakttagande, hvad hvar och en af omförmälda löneförhöjningar angår, att den högre aflöningen ej får tillträdas förrän vid början af kalenderåret näst efter det, hvarunder den stadgade tjänsteåldern blifvit uppnådd; börande löntagare därvid tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, vare sig på grund af fullmakt eller konstitutorial eller på grund af förordnande i följd af frågan om kammarkollegii omorganisation;

att likväl löntagare, som, då han intjänat stadgad tid för erhållande af löneförhöjning, redan uppnått den lefnads- och tjänsteålder, som berättigar honom till nedannämnda pension, icke må samma förhöjning tillträda;

att tjänstemännen äga årligen, när sådant utan hinder för göromålens behöriga gång kan ske, åtnjuta semester, chef, ledamöter och tjänstemän af andra lönegraden enhvar under en och en half månad samt tjänstemän af första lönegraden en hvar under en månad;

att vid afgång från tjänsten till följd af afskedstagande, entledigande eller dödsfall själfva lönen utgår till månadens slut;

att innehafvare af ordinarie befattning skall, då han uppnått 65 lefnads- och minst 35 tjänsteår, vara förpliktad att med oafkortad lön såsom pension, dock ej i något fall till högre belopp än 6,000 kronor, från befattningen afgå, Kungl. Maj:t eller kammarkollegium, om det tillkommer detsamma att afskedet utfärda, dock obetaget att låta med detsamma anstå, därest och så länge den pensionsberättigade pröfvas kunna i befattningen på ett tillfredsställande sätt gagna det allmänna och kan finnas villig att i densamma kvarstå;

att den, som tillträder den nya aflöningsstaten, skall vara skyldig underkasta sig dels, efter Kungl. Maj:ts bestämmande, upphörande af eller minskning i extra inkomster, som kunna åtfölja tjänstebefattning eller utgå för bestyr i sammanhang därmed, dels ock de förändrade bestämmelser i fråga om pension, som kunna varda stadgade;

att enhvar, som med eller efter visst angifvet års ingång tillträder befattning i kammarkollegium, skall vara pliktig att underkasta sig de villkor och bestämmelser, som varda föreskrifna för åtnjutande af de nya aflöningsförmånerna; samt

att till de förutvarande innehafvare af dylika befattningar, hvilka före viss angifven tidpunkt förklara, att de icke vilja underkasta sig den nya aflöningsstaten samt nämnda villkor och bestämmelser, och som icke lagligen kunna därtill förbindas, aflöningsförmåner skola utgå enligt de för dem dittills gällande grunder.

Beträffande det af kommittén ofvan föreslagna villkor i afseende å tjänsters förening med andra befattningar eller uppdrag tillåter sig kommittén i detta sammanhang erinra, att kommittén i första delen af sitt betänkande jämväl förordat meddelande af föreskrift därom, att öfver alla af centralt ämbetsverk meddelade beslut i afseende å tillstånd till förening med ordinarie befattning i statens tjänst af annan tjänstebefattning eller uppdrag förteckning skall föras hos ämbetsverket.

Kommitténs förslag till organisation af kammarkollegium.

I fråga om kammarkollegii blifvande organisation har kommittén att till en början meddela hvad i kollegii förenämnda utlåtande af den 23 maj 1902 yttrats i anledning af den uti kungl. cirkuläret den 25 oktober 1901 vederbörande ämbetsverk och myndigheter gifna anmaning att taga under öfvervägande, huruvida genom förenklingar i förvaltningen tillfälle kunde beredas till indragning af tjänster, som genom de förändrade anordningarna kunde undvaras.

I sådant hänseende har kammarkollegium erinrat, hurusom genom den år 1879 senast verkställda regleringen af kollegium tjänstemännens antal, i sammanhang med genomgripande förenklingar i verkets förvaltning, minskats till hälften mot förut, samt att de till kollegium årligen inkomna målen utgjort i medeltal 2,555 under de fem första åren från och med 1880 och 2,567 under åren 1897—1901. Oaktadt denna likställighet i fråga om målens numerär hade kollegii arbetsbörda dock under senare åren betydligt ökats genom flera dels på kollegii pröfning och afgörande beroende, dels gång efter annan till kollegium remitterade ärenden af så vidlyftig och omfattande beskaffenhet, att särskilda adjungerade ledamöter tidtals måst hos kollegium anställas, liksom äfven amanuensernas antal behöft ökas från åtta till tio. Åtskilliga sådana större mål funnos också under kollegii handläggning vid utlåtandets afgifvande. Då härtill kom, dels att af de utaf prästlöneregleringskommittén till betydande mängd framställda förslag beträffande den kyrkliga indelningen och organisationen en del redan blifvit till kollegium remitterade samt de öfriga efter hand antogos vara att förvänta, dels ock att det dryga arbetet med nya jordeböckers upprättande omedelbart efter år 1904 kunde behöfva sättas i verket, kunde följaktligen någon nämnvärd minskning eller lindring i kollegii ar-

bete ej heller beräknas uppstå efter sistnämnda år, helst de mål, som då, i anledning af grundskatternas fullständiga afskrifning och indelningsverkets upphörande, komme att frångå kollegium och hvilka mål i medeltal för de senast förflutna tre åren endast uppgått till 201, i allmänhet varit af så enkel beskaffenhet, att de kunnat utan större tidsutdräkt eller besvär af kollegium slutbehandlas.

Med afseende härå och enär några ytterligare förenklingar i kollegii förvaltning ej heller syntes kunna genomföras, fann sig kollegium, för så vidt det maktpåliggande arbete, som ålåg kollegium enligt dess instruktion, eller den mångfald af allsidiga samt vidlyftiga och tidsödande utredningar, som af verket fordrades, skulle kunna behörigen utföras, omöjligen kunna föreslå någon indragning af tjänster inom verket.

Då kommittén för sin del går att framlägga en utredning angående behofvet af arbetskrafter i kammarkollegium, har kommittén funnit sig därvid böra taga till utgångspunkt den nuvarande arbetsbördan i kollegium, likasom de nu brukliga formerna för arbetets bedrifvande därstädes och den för närvarande i allmänhet använda arbetstiden. Utgående från uppfattningen att under nuvarande förhållanden kollegii tjänstemannapersonal är fullt tillräcklig att i allmänhet utföra det kollegium påhvilande arbetet — en uppfattning, hvarför kommittén funnit stöd såväl i de upplysningar, kommittén inhämtat, som äfven i kollegii ofvan åberopade yttrande — har kommittén sökt utfinna och beräkna, hvilka verkningar de i det föregående omförmälda begränsningarna af kollegii ämbetsverksamhet och förenklingarna i formerna för ärendenas behandling samt utsträckningen af arbetstiden kunde medföra till minskning i behofvet af arbetskrafter i kollegium.

Vid denna utredning har kommittén däremot icke ansett sig kunna taga hänsyn till den af kollegium antydda ökning af dess arbetsbörda, som kan föranledas genom prästlöneregleringskommitténs förslag och det ifrågaställda upprättandet af nya jordeböcker. I det föregående har kommittén redan yttrat sig rörande dessa ämnen samt framhållit, att

det ökade arbete härutinnan, som kan komma att påläggas kollegium, i allt fall vore i viss mån till sin omfattning oberäkneligt och därhos af öfvergående beskaffenhet, hvarför det icke heller borde läggas till grund för beräkning af behofvet utaf ordinarie arbetskrafter hos kollegium. Väl bör antalet ordinarie tjänstemän så bestämmas, att äfven vid tillfälligtvis påkommande ökning i arbetet den arbetskvantitet, som af tjänstemännen lämnas, kan utan deras öfveransträngande få svälla ut och anlitande af extra arbetskrafter alltså i görligaste mån umbäras. Kommittén har ock i sitt förslag sökt taga hänsyn härtill. Men i fråga härom torde äfven böra påpekas, hurusom erfarenheten nogsamt bestyrkt, att, där blott nödvändighet föreligger, med ökadt arbete också arbetets intensitet och arbetsprodukten utan olägenhet kunna uppdrifvas vida utöfver det eljest vanliga måttet. Därest det emellertid skulle visa sig, att ofvan omförmälda af kollegium åberopade arbeten skulle medföra behof af förstärkning i dess arbetskrafter, hvilket lärer få bero på framdeles skeende pröfning, synes sådan förstärkning, hvilken bör vara endast af öfvergående beskaffenhet, böra åstadkommas genom tillfälligt förordnad personal.

Enligt hvad i det föregående blifvit framhållet, har den kammarkollegium jämlikt gällande instruktion påhvilande arbetsbörda blifvit i följd af ändringar i beskattningsväsendet och den kamerala lagstiftningen i öfrigt m. m. begränsad i afseende å nedan uppräknade slag af mål och ärenden:

frågor om skattläggning af jord och därmed sammanhang ägande ämnen,

ärenden angående rustning och rotering med hvad därtill hörer,

ärenden angående militie- samt domare- och landsstatsboställen,

frågor angående skyldigheten eller sättet att utgöra kronan förbehållna räntor m. m.,

mål angående stadgadt arbete till kungsgård m. m.,

ärenden angående bestämmande af rekognitionsafgiften för grufveskogar, samt

frågor rörande säteri-, rå och rörs-, insockne- samt öfriga frälsefriheters flyttning m. m.

Vidare skulle, jämlikt kommitténs förslag, kollegium befrias från pröfningen af besvärsmål angående:

väg-, färj- och brohållningsskyldighet,

skjutsväsendet och gästgifverier,

flott- och farleder samt strömrensningar,

deltagande i nybyggnad och reparation af allmänna byggnader,

kronofjärdingsmansbesvärets utgörande,

vissa kamerala och allmänna hushållningen rörande frågor, om hvilka i § 4 mom. 2 d) och f)—k) förmäles, samt

anläggning af och frihetsår för krononybyggen.

Till allmänna domstolarna har föreslagits att öfverflytta den pröfning af mål angående prästerskapets, folkskolelärares m. fl. befattningshafvandes löningsrättigheter, som hittills tillkommit administrativa myndigheter.

Från kollegium skulle ock enligt kommitténs förslag aflyftas och läggas på domänstyrelsen vården och inseendet öfver kronans öfverloppsmarker och oafvittrade marker samt vid dem befintliga fisken;

likasom ock från kollegium skulle borttagas

dels pröfning och afgörande i första hand af frågor om bortförande af foder från de under kollegii vård och inseende ställda hemman och lägenheter,

och dels dess befattning i afseende å vissa landsstatstjänsters tillsättande m. m.

Jämlikt den i det föregående meddelade summariska uppgiften uppgick antalet af samtliga till kammarkollegium inkomna mål och ärenden år 1900 till 2,539, 1901 till 2,461 och 1902 till 2,628. Af detta antal utgjordes respektive 890, 850 och 912 af sådana mål och ärenden, som, enligt hvad ofvan antydes, skulle komma att helt och hållet eller åtminstone till den ojämförligt största delen frångå kollegium. Bland de såsom kvarstående räknade ingå emellertid åtskilliga ärenden, såsom expeditionssaker m. fl., hvilka antingen jämväl komma att till antalet minskas med bortgåendet af ofvan uppräknade mål och ärenden eller ock genom andra af kommittén föreslagna åtgärder böra väsentligen inskränkas eller förenklas. Det bör dock härvid bemärkas, att genom ett blott kvantitativt mätande af ärendena å den ena eller andra sidan endast ofullständigt kan angifvas storleken af den arbetsbörda, som bortgår eller stannar kvar. För att

komma till en riktig uppfattning häraf är nödigt att äfven taga hänsyn till ärendenas kvalitet. I detta afseende är det emellertid svårare att göra några bestämdare jämförelser. Så mycket torde dock kunna sägas, att, om än en stor mängd ärenden af mera invecklad beskaffenhet fortfarande skulle komma att hos kollegium kvarstanna, också en del ärenden, från hvilka kollegium skulle befrias, såsom väg- och flottningsmålen, äro af beskaffenhet att kräfva mycken tid och arbete.

I detta sammanhang bör jämväl beaktas, att genom förverkligande af kommitténs förslag kammarkollegii uppgift inom statsförvaltningen komme att i viss mån blifva en annan än hittills. Medan kollegii arbete nu till stor del omfattar pröfning och afgörande af besvärsmål, alltså en dömande verksamhet, skulle kollegium hädanefter mera uteslutande blifva ett förvaltande och framför allt utredande verk, hvilket särskildt skulle komma att för Kungl. Maj:t blifva en källa för upplysningars inhämtande samt en hjälpreda till kamerala rätts- och sakfrågors utredning, en verksamhet, som visserligen redan nu utgör en viktig del af kollegii arbetsfält. Utlåtanden till Kungl. Maj:t komme således att i kollegii arbete intaga ett jämförelsevis stort rum. Med hänsyn härtill har kommittén från kollegii registratur, i hvad angår utlåtanden och skrifvelser till Kungl. Maj:t eller statsdepartementen, för år 1901, det sista, för hvilket registraturet i sin helhet då förelåg samladt, utdragit en detaljerad förteckning å samtliga af kollegium sagda år afgifna dylika skrifvelser och utlåtanden. Och har kommittén däraf funnit, att visserligen den allra största delen af dem berört sådana frågor, som äfven för framtiden skulle kvarstanna hos kollegium, däribland många af mera omfattande beskaffenhet, men att en om än till antal och betydenhet mindre del utlåtanden och skrifvelser af detta slag likväl bör bortgå.

Vid en undersökning, med hänsyn till den nuvarande fördelningen af målen emellan särskilda rotlar, i hvad mån de hvarje rotel påhvilande mål minskas genom den ofvan antydda begränsningen af kollegii ämbetsverksamhet, finner man, att från dessa rotlar helt och hållet eller delvis bortgått eller skulle komma att bortgå:

från första roteln: skattläggningsmål,

från tredje roteln: frågor om syner och ekonomiska besiktningar å domare-, landsstats- och militieboställen, mål angående soldaters och båtsmäns löningsrättigheter samt de denna rotel påhvilande mål rörande kommunikationsväsendet,

från fjärde roteln: väg- och skjutsmål äfvensom ärenden rörande grindar, gästgifvargårdar, broar samt bro- och färjtaxor, d. v. s. samtliga dess mål utom de fåtaliga målen angående danaarf,

från femte roteln: flottningsmål,

från sjätte roteln: mål angående folkskolelärares, fjärdingsmans och barnmorskas aflöning, prästrättigheter, kyrkobetjänings lönerättigheter samt kyrko-, prästgårds- och skolhusbyggnad äfvensom ärenden angående landsstatstjänster,

samt att därjämte för första, andra, tredje och femte rotlarna minskning eller lättnad beredes i de dem nu påhvilande s. k. länsmålen.

Men utöfver denna inskränkning i den yttre omfattningen af kollegii arbetsbörda har kommittén äfven i det föregående framställt förslag till eller påvisat möjligheten och lämpligheten af förenklingar inom kollegii arbetsområde, såsom:

i formerna för besvärsmålens förberedande behandling,

i formerna för ärendenas registrering, skrifsättet m. m., och särskildt i afseende å den tyngande rubrik- och recitskrifningen,

genom upphörande i allmänhet af den kollegiala formen vid ärendenas föredragning och afgörande,

genom upphörande af den nu brukliga inskränkningen i föredragningen under de tre första veckorna af året samt under veckan efter påsk,

genom öfverlämnande åt verkets chef att själf föredraga vissa ärenden, samt

genom en mindre omständlig och tyngande handläggning af kollegii ekonomiska angelägenheter.

Af dessa förenklingar komma visserligen en stor del, såsom inskränkningen i afseende å ärendenas registrering, protokollsföringen m. m., att hufvudsakligen medföra tidsvinst för kollegii underordnade tjänstemän och endast i mindre mån lättnad för ledamöterna. Men flera af de föreslagna

förändringarna, såsom öfverflyttande å chefen af föredragningen af befordrings- m. fl. ärenden samt i främsta rummet inskränkningen i rubrik- och recitskrifningen och begränsningen af den kollegiala formen till endast ett mindretal af ärenden, skola enligt kommitténs mening medföra en högst betydande tidsvinst äfven för ledamöterna.

Slutligen må ock, såsom en viktig omständighet vid bedömande af behofvet af tjänstemannapersonal i kollegium, erinras om den icke obetydliga utsträckningen af arbetstiden å tjänsterummet, hvilken kommittén föreslagit såsom en förutsättning för den löneregleringen, som nu är i fråga. Hvad särskildt angår de underordnade tjänstemännen, bör denna utsträckning komma att medföra en väsentligt ökad arbetsprodukt; och under förutsättning att dessas arbete på ett ändamålsenligt sätt ordnas och att deras arbetskraft såsom sig bör fullt utnyttjas, bör däraf medelbart jämväl följa en lättnad af ledamöternas arbetsbörda. Men kommittén hyser för sin del den bestämda öfvertygelsen, att utsträckningen af arbetstiden å tjänsterummet äfven direkt skall verka till större arbetsprodukt från ledamöternas sida, i det att, äfven om den sammanlagda dagliga arbetstiden för ledamöterna jämväl för närvarande icke får antagas understiga sex timmar, en förlängd arbetstid å tjänsterummet, där tillgång finnes till de för arbetets bedrifvande nödiga handlingar och eljest behöfligt material, icke lärer undgå att föranleda till, att ett ökadt arbete varder uträttadt.

Alla dessa omständigheter samverka enligt kommitténs mening därtill, att en afsevärd inskränkning bör kunna göras af de kammarkollegium för närvarande tillhörande ordinarie arbetskrafter, såväl hvad ledamöterna angår, som äfven beträffande de underordnade tjänstemännen.

Kommittén öfvergår härefter till frågan om de särskilda tjänstebefattningarna inom kammarkollegium.

Chefen.

Hvad då först kollegii chef angår, har det synts kommittén, att, därest ämbetsverket till väsentlig del förlorar sin hittills varande kollegiala förvaltningsform, det icke längre finnes någon anledning att för verkets blifvande chef bibehålla den allenast inom kollegiala verk förekommande presidentstiteln. Likasom vid omreglering af statskontoret och kommers-

kollegium från rent kollegiala verk till sådana, där ledamöterna endast i vissa mål deltaga i afgörandet, för dessa verks chefer beslöts utbyte af titeln president mot generaldirektör, lärer sådant böra ske äfven i fråga om kammarkollegium, dock naturligen utan rubbning i sådant hänseende för redan varande innehafvare af presidentsämbetet.

Kommittén föreslår alltså,

att, i samband med beslut om inskränkning af den kollegiala formen för ärendenas afgörande hos kammarkollegium, måtte bestämmas, att kollegii blifvande chef skall benämnas generaldirektör.

Ledamöterna. I det föregående är påpekadt, att genom den begränsning af kammarkollegii ämbetsverksamhet, som till följd af senare tiders lagstiftning inträdt och därutöfver af kommittén föreslagits, för en af kollegii rotlar, den fjärde, de densamma nu påhvilande målen skulle så godt som helt och hållet försvinna, att för en annan, den sjätte, målen också skulle till stor del bortgå, samt att afsevärda lättnader skulle beredas äfven de öfriga rotlarna. Utom den sålunda vunna direkta minskningen i ledamöternas föredragningsskyldighet måste ock till dylik minskning leda förslagen angående åliggande för chefen att föredraga befordrings- m. fl. mål samt, om än i ringare grad, angående en i viss mån förenklad behandling af kollegii ekonomiska angelägenheter.

Med afseende å det ledamöterna påhvilande föredragningsarbetet är vidare att beakta den ökning i arbetsprodukten, som måste blifva en följd, såväl i någon mån däraf att den nu brukliga inskränkningen i föredragningsskyldigheten under de tre första veckorna af året och under veckan efter påsk komme att upphöra, som ock än mera af den föreslagna begränsningen af den kollegiala formen. En väsentlig lättnad i ledamöternas arbete bör ock, såsom förut är antydt, beredas genom inskränkningen i rubrik- och recitskrifningen samt, ehuru i mindre mån, genom andra föreslagna förenklingar i formerna för ärendenas behandling och i arbetssättet. Likaledes är förut påvisadt, att utsträckningen i arbetstiden bör jämväl med afseende å ledamöterna framkalla en ökad arbetsprodukt.

På grund af alla dessa nu berörda och i det föregående närmare utvecklade omständigheter hyser kommittén den bestämda öfvertygelsen, att det arbete i kammarkollegium, som efter genomförande af kommitténs förslag skulle komma att hvila på ledamöterna, kan utföras af ett vida mindre antal än det nuvarande.

Vid en jämförelse af det antal ärenden, som med utgångspunkt från den lämnade summariska uppgiften, enligt hvad ofvan å sid. 104 sägs, skulle kvarstå hos kollegium, samt i betraktande därjämte af att ytterligare en del ärenden, såsom de s. k. expeditionssakerna samt frågor i allmänhet rörande personalen och de ekonomiska angelägenheterna, antingen skulle med bortgåendet af besvärsmål komma att bortfalla eller ock till följd af de föreslagna förenklingarna i expeditionssättet samt ändringarna i handläggningen helt och hållet eller till stor del upphöra att betunga ledamöterna, synes antalet ärenden, som skulle komma att till beredning och föredragning hvila på ledamöterna, icke blifva större, än att de, fördelade på tre ledamöter, skulle ungefärligen motsvara det antal, som nu faller på hvar och en af de sex kammarråden. Däremot visar det sig, att om, såsom jämväl varit inom kommittén ifrågasatt, ledamöternas antal skulle minskas allenast till fyra, antalet ärenden på hvarje ledamot skulle blifva icke obetydligt mindre än nu.

Häraf framgår enligt kommitténs mening klarligen, att för utgörande, kvantitativt taget, af det arbete, som efter genomförande af kommitténs förslag skulle komma att hvila på ledamöterna, tre ledamöter äro fullt tillräckliga. Och äfven om, såsom kommittén förut antydt, ett kvantitativt mätande af arbetsbördan icke kan grunda ett fullt riktigt bedömande af densamma, torde dock, med hänsyn därjämte till de förenklingar i arbetssättet, som af kommittén föreslagits, med full trygghet kunna antagas, att, äfven kvalitativt taget, för utförande af det ledamöterna sålunda framdeles påhvilande arbetet ett antal af tre är fullt tillräckligt.

I anslutning till kommitténs förslag om inskränkning af den kollegiala formen inom kammarkollegium, synes detta ämbetsverk böra, i likhet

med åtskilliga andra, inom hvilka chefen fullständigt eller delvis äger ensam beslutanderätt i de mål, i hvilkas behandling han deltager, organiseras på byråer, en för hvarje ledamot. Ledamöterna torde emellertid fortfarande böra bibehålla benämningen kammarråd.

Beträffande frågan, huru de för kollegium återstående ämbetsåliggan-den skola på de nämnda tre byråerna fördelas, har kommittén tänkt sig, att den ännu delvis kvarstående fördelningen emellan ledamöterna af ärendena efter de län, från hvilka de inkomma, lämpligen torde böra helt och hållet upphöra och fördelning efter ärendenas beskaffenhet fullständigt genomföras.

Under nämnda förutsättning skulle enligt kommitténs mening kunna tilldelas

första byrån: mål och ärenden angående jordeboksväsendet och jordafsöndringar samt andra kameral- och allmänna hushållningen rörande frågor;

andra byrån: mål och ärenden rörande den under kollegii vård och inseende ställda fasta egendom; samt

tredje byrån: frågor angående de jord eller lägenhet åliggande extra ordinarie skyldigheter och besvär samt om ordnande af kyrkliga förhållanden, angående de årliga markegångstaxorna, om förvärfvande åt eller afhändande från staten eller allmän inrättning af äganderätt till fastighet, angående kollegii ekonomiska angelägenheter äfvensom öfriga här ofvan icke särskildt nämnda frågor, hvilka ej äro från ledamöternas föredragning undantagna.

Till den byrå, som skulle hafva att behandla kameral- och allmänna hushållningen rörande frågor, borde ock höra inseendet öfver kollegii arkiv. I öfrigt synes emellertid den hittillsvarande tillsynen öfver de s. k. kontoren icke böra hvila på någon af ledamöterna, utan tillkomma verkets chef såsom ingående i den tillsyn, han skall öfva därå, att »enhvar af kollegii ämbets- och tjänstemän med nit och drift fullgör sina skyldigheter».

Med en sådan fördelning, som den, hvartill kommittén här ofvan ansett sig böra göra en antydning, synes, att döma efter nuvarande förhållanden, arbetsbördan böra blifva tämligen jämnt afvägd mellan ledamöterna. Men gifvet är, att, med hänsyn såväl till de kammarkollegium tillhörande ärendenas inbördes sammanhang som till deras tid efter annan växlande

beskaffenhet, svårighet måste möta för kommittén att nu fullt riktigt kunna bedöma, huru ärendena böra vid den blifvande organisationen fördelas emellan byråerna. I fråga om ordnandet af denna angelägenhet lärer det därför böra öfverlämnas åt kollegium självt att till Kungl. Maj:t afgifva förslag.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får kommittén hemställa,

att ledamöternas antal i kammarkollegium bestämmes till tre, hvilka, under fortfarande benämning af kammarråd, skola vara chefer hvar för sin af kollegii tre byråer.

Advokatfiskalen.

I afseende å de advokatfiskalen i kammarkollegium enligt instruktionen tillhörande ämbetsåligganden finner kommittén icke anledning att något erinra eller hemställa.

För fullgörandet af vissa bland dessa ämbetsåligganden åtnjuter advokatfiskalen sportler, i det honom tillförsäkrats provision å de medel, som, oafsedt böter och viten, genom hans ämbetsåtgärd tillflyta kronan. Hufvudsakligen gäller detta danaarf.

Frågan därom, huruvida advokatfiskalen bör fortfarande bibehållas vid rätten till åtnjutande af dylika sportler, vårder kommittén i tillfälle att behandla i samband med framställande i det följande af förslag till löneförmåner för kollegii tjänstemän.

Däremot anser sig kommittén böra här påpeka, att enligt hittills rådande praxis de medel, som genom advokatfiskalens åtgärd tillvinnas kronan, inbetalas omedelbart till honom, hvarefter han i sin ordning inlevererar dem till statskontoret och sedermera rörande desamma årligen afgifver redovisning, s. k. aktoratsräkning, direkt till kammarrätten. Från kammarkollegii sida tages härmed ej vidare befattning, än att i senare tid den ledamot, som har tillsyn öfver advokatfiskalskontoret, plägat, med ledning af å ena sidan kontorets diarium, hvilket skall innehålla uppgift å inkomna aktoratsbelopp, och å andra sidan statskontorets kvittenser, då och då kontrollera, att de i diariet upptagna beloppen blifvit till statskontoret inlevererade.

Någon verksam kontroll därå, att ifrågavarande medel verkligen komma kronan till godo, lärer emellertid knappast vara möjlig, så länge advokatfiskalen själf har att i första hand uppbära medlen; och kommittén har därför trott sig böra framhålla behofvet af en förändrad anordning härutinnan.

Enligt hvad till kommittén meddelats, har kammarkollegium dock själft upptagit denna fråga, med hänsyn hvartill kommittén ansett till fyllest att här påpeka förhållandet.

Arkivet, aktuarien.

Beträffande frågan om kammarkollegii arkiv och särskildt det s. k. kammararkivet må erinras därom, att 1874 års löneregleringskommitté hemställde om öfverflyttande till riksarkivet af vården om kammararkivet, hvilken hemställan dock icke vann Kungl. Maj:ts bifall. Detta förslag har på senare tiden ånyo upptagits af riksarkivarien och är för närvarande föremål för särskild behandling. Vid sådant förhållande finner sig kommittén ej äga anledning att ingå härpå.

Därest vården om kammararkivet kommer att fortfarande tillhöra kammarkollegium, synes det emellertid kommittén, som borde i åtskilliga afseenden kunna träffas lämpligare anordningar än de nuvarande.

Enligt § 21 i kollegii instruktion åligger det arkivarien att förvara och efter register i god ordning hålla alla äldre jordeböcker och handlingar, som i kammararkivet redan finnas eller framdeles komma att dit aflämnas. Af ordalagen i detta stadgande har det synts kommittén framgå, att afsedt varit, att kollegii arkivalier i egentlig mening skulle vårdas i kammararkivet, och att tid efter annan skulle till detsamma öfverflyttas handlingar, som nått den ålder, att de vore att betrakta såsom arkivalier. Ett särskiljande emellan arkivalier å ena samt yngre handlingar å andra sidan har emellertid icke skett. På registratorskontoret kvarstå där förvarade serier af handlingar allt ifrån äldre tid; och under aktuariens vård äro å aktuariekontoret samt i särskilda rum af kollegii ämbetslokal förvarade en hel mängd handlingar, som utgöra arkivalier i egentlig bemärkelse. Och någon bestämd gräns emellan särskildt de handlingar, som förvaras under aktuariens vård och i kammararkivet, är icke uppdragen.

Från kammarkollegii sida har uppgifvits, att denna sakernas ordning skulle vara betingad däraf, att för de kamerala utredningarna inom kollegium ofta kräfdes tillgång till vissa serier af äldre handlingar. Då kammararkivet för närvarande är förlagdt i annan byggnad än den, där kollegium har sin ämbetslokal, vore den nämnda anordningen nödvändig till undvikande af onödig omgång för kollegii tjänstemän. — Det har likväl synts kommittén, som om bland de i kollegii egen lokal förvarade äldre handlingar äfven skulle förekomma en stor del sådana, som ej äro af nöden för kollegium att oftare begagnas.

En bidragande orsak till, att äldre handlingar till den omfattning, som nu sker, kvarstå i kollegii ämbetslokal, torde äfven vara den brist på utrymme, som för närvarande råder i kammararkivet.

Visserligen måste, med hänsyn därtill att kammararkivet icke inrymmes i samma lokal, kollegium alltid för sitt mera så att säga alldagliga arbete hafva bekvämare tillgång till en del handlingar äfven för äldre tid, hvilka alltså fortfarande böra förvaras i kollegii egen lokal, likasom där böra förvaras handlingar från senare tid. Men enligt kommitténs åsikt vore det önskvärdt, att en gräns blefve uppdragen emellan å ena sidan arkivalier och å den andra kollegii öfriga handlingar, samt att vården om arkivalierna komme att odelad tillhöra kammararkivet.

Kommittén är ock af den meningen, att en dylik anordning i afseende å arkivaliernas vård skulle bereda möjlighet, att de krafter, som nu på skilda håll för nämnda ändamål förbrukas, kunde bättre tillvaratagas för den verkliga arkivvården och tillgodogörandet af de skatter, arkivet innehåller.

Vidkommande den ofvan antydda bristen på utrymme i kammararkivet saknar kommittén anledning att här ingå på frågan om förändrad lokal för detta arkiv, hvilken fråga redan gjorts till föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet. Men däremot har kommittén funnit sig böra något beröra det härmed sammanhängande spörsmålet, huruvida alla de i kammararkivet förvarade serier af handlingar verkligen äro af den betydelse för kammarkollegii ämbetsverksamhet eller i öfrigt af den beskaffenhet, att desamma böra förvaras i ett sådant centralarkiv som kammararkivet. Sär-

skildt har kommittén i detta hänseende funnit förfarandet med de i kammarrätten granskade räkenskaperna anmärkningsvärdt. Under det att de äldre af dessa med tillhörande verifikationer i allmänhet gått till kammararkivet, har för de senaste åren iakttagits ett mycket skiljaktigt tillvägagående. Från medlet af 1880-talet hafva sålunda vissa myndigheters räkenskaper fått kvarstanna i kammarrätten, medan andra blifvit till vederbörande myndigheter återsända. Länsräkenskaperna med tillhörande verifikationer, hvilka äro till kvantiteten mycket betydande, äro för tiden till och med år 1895 öfverlämnade till kammararkivet, som dock lämnat vissa delar af dem till förvar uti det af riksarkivet disponerade hvalfvet å Stockholms slott. Men från och med år 1896 kvarligga länsräkenskaperna i kammarrätten, där det för dem disponibla utrymmet likväl redan lärer vara i det närmaste upptaget. Enligt kommitténs uppfattning bör en utredning ju förr dess hellre komma till stånd rörande dessa förhållanden.

Beträffande arkivariebefattningen har emellertid kommittén för sin del icke funnit anledning att föreslå någon afvikelse från hvad nu är angående denna befattning stadgadt.

Med frågan om kammarkollegii arkiv och behofvet af tjänstemän därstädes sammanhänger nära frågan om aktuariebefattningens bibehållande och de tjänstegöromål, som böra tillkomma densamma.

Enligt § 24 i kollegii instruktion tillhör det aktuarien:

att förvara de i aktuariekontoret befintliga jordeböcker, indelnings- och roteringsverk jämte öfriga handlingar och till förvar emottaga de handlingar, som kollegium för sådant ändamål till aktuariekontoret öfverlämnar; börande samtliga handlingar därstädes efter register i god ordning hållas;

att granska jordeboksförändringsextrakt och till kollegii åtgärd anmäla de anmärkningar, som därvid uppkomma, äfvensom anmäla, om jordeboksförändringsextrakt samt, efter särskildt erhållen föreskrift, om annan handling icke varder af vederbörande ämbetsmyndighet inom föreskrifven tid till kollegium insänd;

att inom medlet af mars månad hvarje år för det sistförflutna året till kollegium afgifva uppgifter å de af kollegium beslutade förändringar i roteringsverk samt å de till följd af Kungl. Maj:ts eller kollegii beslut inträffade förändringar med grundskatter å jord äfvensom åtskilliga andra uppgifter, hvilka skola af kollegium meddelas till skilda ämbetsverk;

att i jordeböcker, indelnings- och roteringsverk behörigen anteckna alla af Kungl. Maj:t eller kollegium meddelade beslut, som innefatta ändring af dessa handlingar; samt

att öfver krononybyggen och andra odlingslägenheter, som redan under frihetstid innehafvas eller vidare erhållas, föra en särskild förteckning, utvisande, när frihetstiden tilländalöper.

Vid en granskning af de aktuarien sålunda tillhörande åliggande visar sig, att dessa väsentligt inskränkts eller komma att inskränkas. Å sid. 49—50 här ofvan har framhållits, att af grundskatternas afskrifning och indelningsverkets upphörande följa väsentliga inskränkningar i arbetet med förandet af jordeböckerna, hvilka inskränkningar särskildt medföra lättnader i aktuariekontorets göromål. Så har redan skett med afseende på arbetet med jordeboksförändringsextrakten. Så har skett och kommer än mer att ske i afseende å den aktuarien åliggande skyldigheten att i jordeböckerna anteckna beslut, som innefatta ändring i dem. Och kommittén har jämväl antydt, att en ytterligare lättnad torde kunna ernås i göromålen med förtecknande och antecknande i jordeböckerna af jordafsöndringar. Äfven det aktuariekontoret påhvilande arbetet med förande af indelnings- och roteringsverken har på grund af ofvan angifven orsak minskats och kommer att alldeles bortfalla.

Då de aktuarien enligt instruktionen åliggande göromål i sist angifna hänseenden alltså redan blifvit betydligt minskade och borde kunna än ytterligare förenklas, anser kommittén, att desamma, i den mån de komma att kvarstå, borde kunna besörjas af personalen å den byrå inom kollegium, till hvilken komme att höra frågor om jordeboksväsendet.

Af de på aktuarien förut hvilande arbeten skulle således komma att hufvudsakligen kvarstå allenast åliggandet att förvara och efter register i god ordning hålla de i aktuariekontoret befintliga jordeböcker, indelnings- och roteringsverk samt öfriga handlingar, hvilka äro ställda under aktu-

ariens vård. Men under sådant förhållande skulle det kunna sättas i fråga och har jämväl inom kommittén ifrågasatts, om för allenast detta arbete någon ytterligare ordinarie tjänsteman kunde vara behöflig utöfver registratorn.

Vid den undersökning, kommittén anställt rörande behofvet af arbetskrafter i kammararkivet, har kommittén emellertid funnit, att detta behof icke för närvarande kan anses tillräckligt tillgodosedt. Och detta torde icke i mindre grad blifva förhållandet, om den af kommittén under förutsättning af kammararkivets kvarblifvande hos kammarkollegium förordade förändrade fördelningen af arkivalierna blefve genomförd. Enligt kommitténs mening måste alltså kammararkivets ordinarie arbetskrafter ökas, därest arkivets skötsel icke, till skada för det allmänna, skall varda försummad. Och så länge den nuvarande ordningen kommer att bestå, låter det sig lika litet göra att lägga vården om arkivalierna i dess helhet på arkivarien som att låta förvarandet af de handlingar, hvilka ligga under aktuariens vård, äfvensom verkställandet af de utredningar till allmänhetens och kollegii egen tjänst, hvilka ur dessa handlingar kunna påfordras, hvila på registratorn.

Under sådana förhållanden har kommittén, ehuru aktuarietjänsten icke vidare synes behöflig med afseende på de göromål, som enligt gällande instruktion hufvudsakligen äro densamma tillagda, funnit sig icke kunna föreslå indragning af denna tjänst, utan ansett densamma fortfarande böra bibehållas, men såsom en arkivtjänst. Med denna tjänst böra därför, enligt kommitténs mening, förbindas de åligganden, som tillhöra en biträdande arkivarie, därvid särskildt synes kommittén böra uttryckas, att han har att på kollegii anmodan eller enskilda personers begäran verkställa undersökningar och utredningar i afseende å de handlingar, med hvilka han har befattning. Till yttermera betecknande af hans nyssnämnda egenskap synes jämväl hans benämning böra utbytas mot en annan, t. ex. andre arkivarie, en benämning, som användes för den arkivtjänsteman, hvilken från och med år 1900 tillkommit i utrikesdepartementet.

Kommittén hemställer alltså,

att den tjänsteman af första graden, som enligt gällande instruktion är afsedd för bestridande af aktuarietjänsten i kammarkollegium, måtte bibehållas för uppehållande af en biträdande arkivariebefattning med den förändring i tjänsteåligganden och benämning, som häraf påkallas.

Hvad angår de registratorn i denna hans egenskap tillhörande åligganden, skulle, med tillämpning af kommitténs i det föregående uttalade åsikter, hans skyldigheter i afseende å diarieföringen samt verkställande i öfrigt af anteckningar om mål och ärenden komma att i viss mån förenklas. Och genom den betydande inskränkning i antalet af kollegium tillhörande mål och ärenden, som, i händelse af bifall till kommitténs förslag, komme att inträda, skulle omedelbart ernås en väsentlig lättnad i registratorns arbetsbörda. *Registratorn.*

Utöfver de registratorn såsom sådan tillhörande åligganden har han, enligt föreskrifter i instruktionen, sig anförtrodt att vara kollegii redogörare, hvarjämte kollegium åt honom uppdragit stämpelbeläggningen af expeditioner och redovisningen af därför inflytande medel samt förordnat honom till kommissionär hos ämbetsverket. Dessutom är registratorn af direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning antagen till dess redogörare för uppbärande af inrättningen tillkommande afgifter af kollegii personal.

Såsom kollegii redogörare åtnjuter registratorn ej någon inkomst utöfver den honom anslagna aflöning. Öfriga nyssnämnda uppdrag äro däremot förenade med inkomster, om hvilkas belopp uppgift emellertid icke blifvit lämnad.

Kommittén håller före, att det i allmänhet icke torde vara lämpligt att till kommissionär hos statsdepartement eller ämbetsverk förordnas en dess ordinarie tjänsteman, enär då lätteligen kan hända, att denne föranledes låta de med kommissionärskapet förenade bestyr inkräkta å den för hans ordinarie befattning förbehållna arbetstid. Dylikt uppdrag torde böra anförtros åt amanuens eller med sådan likställd extra ordinarie tjänsteman,

där icke särskilda förhållanden föranleda till annat förfaringssätt. I enlighet härmed synes det i förevarande hänseende registratorn meddelade förordnande böra upphöra.

Skulle däremot fortfarande åt registratorn uppdragas att besörja stämpelbeläggningen af utgående expeditioner och redovisa därför inflytande medel, torde dock dessa bestyr varda af väsentligt mindre omfattning än hittills, därest, i enlighet med kommitténs förslag, flertalet af de besvärsmål, hvilka nu pröfvas af kollegium såsom mellaninstans, komma att frångå kollegium.

Att det registratorskontoret nu påhvilande arbete, för hvars utförande, förutom registratorn, jämväl är anställd en amanuens, skall varda rätt afsevärdt minskadt, anser kommittén otvifvelaktigt; och har kommittén tagit hänsyn därtill vid beräkning af behofvet utaf extra arbetskrafter hos kollegium.

I detta sammanhang har kommittén ansett sig böra framhålla angelägenheten däraf, ej mindre att hos den, som utses till verkets redogörare, tid efter annan verkställes inventering af de expens- och andra medel, han har om händer, än äfven att, innan ytterligare medel rekvireras för expensutgifters bestridande, genom generell granskning af gjorda utbetalningar och genom inventering undersökes, huruvida tidigare erhållna förskott blifvit för utgifter i behörig ordning använda och behof af kassaförstärkning således föreligger. Då emellertid, efter hvad kommittén inhämtat, denna fråga är under behandling hos kammarkollegium, har det synts kommittén till fyllest att här blott erinra om förhållandet.

Notarierna.

I det föregående har framhållits, att, förutom den inskränkning af kollegii arbetskrafter i allmänhet, som betingas af begränsningen i den yttre omfattningen af dess arbetsbörda, de af kommittén föreslagna förenklingarna i formerna för ärendenas behandling och arbetssättet inom kollegium äfvensom förslaget om arbetstidens utsträckning äro ägnade att, hufvudsakligen i fråga om de underordnade tjänstemännen, medföra tidsvinst och en väsentligt ökad arbetsprodukt med däraf följande möjlighet för inskränkning i tjänstemännens antal. Särskildt gäller

det sålunda sagda *notarierna*, hvilkas nuvarande tjänstegöromål skulle i mycket betydande mån lättas i händelse af bifall till kommitténs förslag om förenkling i protokollsföringen och i afseende å förandet af kontrollanteckningar samt om inskränkning i rubrik- och recitskrifningen.

Vid öfvervägande af den minskning, som må kunna vidtagas i notariernas antal, har kommittén äfven uppmärksammat, att deras arbete icke ens under nuvarande förhållanden torde hafva varit synnerligen betungande, då af de tio notarierna icke mindre än sex vid början af år 1903 innehade aflönade amanuensbefattningar i andra statens verk.

Däremot har, såsom redan tidigare är antydt, kommittén å andra sidan tänkt sig, att med den afsevärda löneförbättring, som nu föreslås, också bör följa, att notariernas arbetskraft, mer än nu sker, behörigen utnyttjas, så att deras arbete må kunna blifva till största möjliga gagn vid undersökningar, utredningar, uppsättande af promemorior och koncept m. m. samt sålunda jämväl bereda verklig lättnad i föredragandenas arbete.

Med tagen hänsyn till ofvan berörda förhållanden har kommittén funnit antalet notarier kunna inskränkas till sex, hvarigenom ändock två notarier skulle finnas tillgängliga för hvarje af de föreslagna tre byråerna.

Kommittén hemställer sålunda,

att antalet notarier i kammarkollegium må bestämmas till sex.

Hos kollegium äro anställda en förste vaktmästare med 800 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar samt fem vaktmästare, hvar och en med 500 kronor i lön och 300 kronor i tjänstgöringspenningar; och kan lönen för enhvar af sistnämnda fem vaktmästare efter fem år höjas med 100 kronor. *Vaktbetjänte.*

Af de ordinarie vaktbetjänte uppvakta förste vaktmästaren och fyra vaktmästare i kollegii lokal, medan en vaktmästare tilldelats kammararkivet. I kammararkivet tjänstgör dock därutöfver under kortare tid hvarje söckendag en extra ordinarie vaktbetjänt, som härför åtnjuter ett månatligt arfvode af 35 kronor.

Med afseende å kommitténs i det föregående framställda förslag beträffande kollegii ämbetsuppgifter och organisation har kommittén ansett det böra vara till fyllest, om i kollegii egen lokal komme att uppvakta, förutom förste vaktmästaren, tre i stället för fyra vaktmästare.

I sammanhang därmed har emellertid från kollegii sida för kommittén framhållits behofvet af, att kammararkivet erhölle två, i stället för en, ordinarie vaktmästare, vid bifall till hvilken framställning skulle kunna besparas det nu utgående arfvodet till en extra ordinarie vaktbetjänt i kammararkivet.

Den sålunda gjorda framställningen har enligt kommitténs uppfattning icke saknat fog; men med hänsyn till det läge, hvari frågan om kammararkivet för närvarande befinner sig, har kommittén trott sig ej böra upptaga förslag i nämnda hänseende.

Kommittén föreslår alltså,

att vaktbetjäntpersonalen hos kammarkollegium, kammararkivet inberäknadt, må utgöras af en förste vaktmästare samt fyra vaktmästare.

Fråga om sammanslagning af kammarkollegium med annat ämbetsverk.

Uti första delen af sitt betänkande har kommittén, beträffande den del af dess uppdrag, som afser att genom förenklingar i förvaltningen bereda tillfälle till indragning af tjänster, uttalat, att af såväl kungl. brefvet den 3 oktober 1902 angående kommitténs tillsättande som statsrådsprotokollet af samma dag synes framgå, att med uppdraget ej varit afsedt, att kommittén skulle ingå i någon undersökning, huruvida de allmänna förvaltningsformer, som under loppet af århundraden utvecklat sig i vårt land, fortfarande böra bibehållas såsom de för våra förhållanden ändamålsenligaste eller ersättas med nya, utan att kommittén har att utgå från den grundsatsen att, med de undantag, som kunna af hänsyn till möjligheten af förenklingar i förvaltningen finnas påkallade, de centrala ämbetsverken och myndigheterna böra hufvudsakligen bibehållas vid den inbördes ställning och organisation, de nu äga.

I enlighet med denna uppfattning har kommittén ej heller vid den utredning rörande kammarkollegii blifvande organisation, som kom-

mittén på grund af sitt uppdrag haft att verkställa, upptagit spörsmålet om behofvet och lämpligheten öfver hufvud taget af ett centralt ämbetsverk för fullgörande af de hufvudsakliga befogenheter, som tillkomma kammarkollegium, utan kommittén har utgått från den uppfattningen såsom gifven, att ett sådant ämbetsverk fortfarande bör bibehållas.

Men äfven med denna utgångspunkt kan, med hänsyn till den betydande inskränkning i afseende på såväl ämbetsbefogenhet som personal, kammarkollegium enligt kommitténs förslag skulle undergå, ifrågasättas, huruvida kollegium fortfarande bör bestå såsom ett fristående, *självständigt* ämbetsverk, eller om det ej till äfventyrs kunde och borde sammanslås med något annat. Detta vore ju en ytterligare förenkling, som kunde förmodas medföra minskning i tjänstemännens antal och därmed äfven besparing i utgift för statsverket.

Ett särskildt skäl att icke lämna detta spörsmål alldeles å sido har kommittén funnit sig äga däruti, att detsamma från sakkunnigt håll redan varit väckt under den tidigare behandlingen af frågan om förvaltningsverkens omorganisation. Då det vid 1868 års riksdag för behandling af A. W. Björcks i första delen omförmälda stora motion om den administrativa domsrättens upphörande m. m. tillsatta särskilda utskottet afgaf sitt betänkande rörande, bland annat, de centrala styrelseverkens ombildning, fogades vid detta betänkande en reservation af dåvarande ledamöterna af Första Kammaren presidenten grefve Carl Göran Mörner, f. d. statsrådet grefve Henning Hamilton och presidenten Ludvig Theodor Almqvist. I denna reservation — uti hvilken reservanterna togo afstånd från utskottets förslag, att de centrala ämbetsverken skulle, under förutsättning af ministerstyrelses införande, ingå i regeringsdepartementen eller ock, äfven oberoende däraf, vissa af dem förläggas såsom byråer till vederbörande statsdepartement — angåfvo de emellertid såsom en fråga, hvilken förtjänade att öfvervägas, huruvida icke, då en del mål, som af kammarkollegium handlades, voro af öfvergående beskaffenhet, så att de slutligen måste upphöra, och antalet af de öfriga, i mån af beskattningsväsendets förenkling, borde förminskas, kammarkollegium och kammarrätten skulle kunna i en ej särdeles aflägsen framtid sammanslås till en administrativ hofrätt, som hade att i andra instansen upptaga alla mål af blandad

judiciell och administrativ egenskap. Genom en sådan anordning skulle, enligt reservanternas mening, vinnas enhet och säkerhet i de administrativa målens afgörande samt besparing af kostnad i framtiden.

För sin del har kommittén icke kunnat finna, att ett sammanslående af kammarkollegium med något annat af de centrala ämbetsverken under de förhållanden, som ligga till grund för det af kommittén uppgjorda organisationsförslaget, skulle vara lämpligt. Under kollegii ämbetsbefogenhet skulle fortfarande falla hufvudsakligen handhafvandet af rikets jordeboksväsende, vården och inseendet öfver alla icke indragna boställen jämte åtskillig annan kronans egendom äfvensom frågor rörande kameral- och allmänna hushållningen samt de på jorden hvilande extra ordinarie skyldigheter och besvär med flera därmed sammanhörande ämnen. Dessa göromål bilda ett ganska skarpt begränsadt arbetsområde, på hvilket kammarkollegium, med hänsyn till sin historiska utveckling och det arbetsmaterial, hvartill där finnes tillgång, sitter inne med en alldeles särskild sakkunskap, ett arbetsområde, som icke är likartadt med något af de öfriga centrala ämbetsverkens eller för närvarande lämpligen skulle kunna af något bland dem upptagas.

Hvad särskildt angår den af reservanterna inom 1868 års särskilda utskott framkastade utsikten, att »i en ej särdeles aflägsen framtid» kammarkollegium skulle kunna sammanslås med kammarrätten, vill kommittén anmärka, att olikheten i organisation och ämbetsuppgifter för dessa båda verk icke minskats eller kommer att minskas med inskränkningen af kammarkollegii arbetsområde. Under det kammarrättens verksamhet är och fortfarande torde komma att blifva väsentligen dömande, hvarför ock detta verk i viss mån arbetar under sådana former, som tillhöra domstolarna, skulle kammarkollegium enligt kommitténs förslag nästan helt och hållet förlora sin dömande verksamhet samt öfvergå till att blifva ett förvaltande och utredande verk. Kommittén har fördenskull ock föreslagit, att den kollegiala formen för ärendenas föredragning och afgörande inom kammarkollegium skulle i regel upphöra. Förutom att formerna för verkens organisation och ärendenas behandling alltså inom dessa verk skulle blifva väsentligen skiljaktiga, äro de ärenden, som hvartdera verket skulle hafva att handlägga, ej heller till sitt innehåll af någon närmare inbördes fränd-

skap. En sammanslagning af kammarkollegium med kammarrätten skulle under sådana förhållanden, enligt kommitténs uppfattning, icke lända till fromma för göromålen, likasom därigenom snarare skulle motverkas än befrämjas den ökning af tjänstemännens arbetsprodukt samt däraf följande besparing af arbetskrafter, som kommittén afsett att vinna. Historien om de hittills vidtagna reformerna inom vårt förvaltningsväsen gifver ock vid handen, att dessa i allmänhet gått ut på en utskiftning på skilda myndigheter af tillförne förenade ämbetsbefogenheter, icke ett sammanslående af skilda sådana på en myndighet.

Med afseende på möjligheten, att framdeles frågan om kammarkollegii bestånd såsom självständigt ämbetsverk till äfventyrs skulle under förändrade förhållanden kunna ånyo väckas, har kommittén emellertid bland de för kollegii personal föreslagna aflöningsvillkoren upptagit, att, därest kollegii ställning inom statsförvaltningen skulle så förändras, att detsamma ej längre kan såsom självständigt ämbetsverk anses, eller därest vissa kollegium tillhörande göromål skulle öfverflyttas till annat ämbetsverk, innehafvare af ordinarie befattning i kollegium skall vara pliktig att, med bibehållande af den tjänstegrad och den aflöning han innehar, tjänstgöra i det verk, till hvilket göromålen öfverlämnas.

Aflöningar och pensionsbelopp m. m.

Kammarkollegii förslag till aflöningar.

Såsom framgår af den å sid. 64—69 i första delen af kommitténs betänkande lämnade redogörelse för de centrala ämbetsverkens förslag till aflöningar för tjänstemän och vaktbetjänte, har kammarkollegium i sitt utlåtande i anledning af kungl. cirkuläret den 25 oktober 1901 hemställt, att, med ändring af nu gällande lönestat för kollegium, aflöningen måtte för framtiden bestämmas för

chefen, som förutsatts skola fortfarande benämnas president, till 7,600 kronor såsom lön, 2,700 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 1,200 kronor såsom hyresbidrag eller tillhopa 11,500 kronor;

ledamot i kollegium till 4,400 kronor såsom lön, 2,400 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 1,000 kronor såsom hyresbidrag eller tillhopa 7,800 kronor, med bibehållande tillika af det nu medgifna ålderstillägget till lönen å 600 kronor efter fem års tjänstgöring;

tjänsteman i andra graden till 3,000 kronor såsom lön, 1,800 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 800 kronor såsom hyresbidrag eller tillsammans 5,600 kronor samt därutöfver fortfarande två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor, efter respektive fem och tio års tjänstgöring;

tjänsteman i första graden till 2,000 kronor såsom lön, 1,500 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 600 kronor såsom hyresbidrag eller tillsammans 4,100 kronor med likaledes två ålderstillägg till lönen, hvartdera å 500 kronor, efter respektive fem och tio års tjänstgöring;

förste vaktmästaren till 800 kronor såsom lön, 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 200 kronor såsom hyresbidrag eller sammanlagdt 1,300 kronor; och

enhvar af öfriga vaktmästare till 500 kronor såsom lön, 300 kronor såsom tjänstgöringspenningar och 200 kronor såsom hyresbidrag eller sam-

manlagdt 1,000 kronor med ett ålderstillägg till lönen å 100 kronor efter fem års tjänstgöring.

Alternativt har emellertid af kollegium framställts förslag om en löneregleringmed tillämpning af det s. k. Tenowska systemet. Till stöd för detta förslag har af kollegium särskildt åberopats, att, då därstädes finnas endast två befattningar i andra och sex i tredje tjänstegraden, under det däremot tjänstemännens antal i första graden uppgår till tolf, tillfälle till vidare befordran inom verket för samtliga dessa senare tjänstemän följaktligen icke torde stå att vinna. För en sådan tjänsteman, som under hela sin tjänstetid komme att kvarstanna i samma grad, skulle det otvifvelaktigt medföra en särskild uppmuntran och eggelse till fortfarande plikttrohet och vaksamhet i arbetet, därest han ägde utsikt att, äfven utan befordran till högre tjänst, i allt fall få sin utkomst mera betryggad. I sådant hänseende har kollegium föreslagit, utom hvad beträffar verkets president, uti hvilkens aflöning några ålderstillägg icke i någon händelse skulle ingå, att aflöningarna i öfrigt inom kollegium måtte fastställas sålunda:

att *ledamot i kollegium* skulle erhålla nuvarande begynnelseaflöning af 6,400 kronor samt därutöfver fyra ålderstillägg till lönen, hvart och ett å 600 kronor, efter respektive tre, sex, nio och tolf års tjänstgöring;

att *tjänsteman i andra graden* likaledes skulle bibehållas vid nuvarande begynnelseaflöning af 4,500 kronor, men att ålderstilläggen till lönen skulle ökas till fem att, hvart och ett till belopp af 500 kronor, utgå efter respektive tre, sex, nio, tolf och femton års tjänstgöring inom graden;

att *tjänsteman i första graden* skulle erhålla en begynnelseaflöning af 3,600 kronor samt därutöfver fem ålderstillägg till lönen, hvarje å 400 kronor, efter respektive tre, sex, nio, tolf och femton års tjänstgöring inom denna grad;

att *förste vaktmästaren* skulle, med bibehållande af nuvarande begynnelseaflöning af 1,100 kronor, tillerkännas fyra ålderstillägg till lönen att, hvart och ett till belopp af 50 kronor, utgå efter respektive tre, sex, nio och tolf års tjänstgöring; och

att *enhvar af öfriga vaktmästare* skulle erhålla såsom nu en begynnelseaflöning af 800 kronor jämte sex ålderstillägg till lönen, hvart för sig å 50 kronor, efter respektive tre, sex, nio, tolf, femton och aderton års tjänstgöring.

Slutligen har kollegium anfört, att, därest äfven i sistberörda fall en del af aflöningen skulle anses böra i lönestaten särskildt rubriceras under benämningen hyresbidrag, såsom sådant lämpligen torde kunna beräknas enahanda belopp, som uti kollegii först framlagda regleringsförslag finnes för de särskilda graderna angifvet, samt de senast föreslagna begynnelseaflöningarna följaktligen sålunda fördelas, att för *tjänsteman i tredje graden* 3,400 kronor utgöra lön, 2,000 kronor tjänstgöringspenningar och 1,000 kronor hyresbidrag, för *tjänsteman i andra graden* 2,200 kronor lön, 1,500 kronor tjänstgöringspenningar och 800 kronor hyresbidrag, för *tjänsteman i första graden* 1,800 kronor lön, 1,200 kronor tjänstgöringspenningar och 600 kronor hyresbidrag, för *förste vaktmästaren* 600 kronor lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor hyresbidrag samt för *öfriga vaktmästare* 300 kronor lön, 300 kronor tjänstgöringspenningar och 200 kronor hyresbidrag.

I händelse af genomförande af det s. k. Tenowska systemet har kollegium tillika, för undvikande af den möjligen inträffande olägenheten, att en tjänsteman, som ifrågasättes till befordran till högre tjänstegrad, redan i den lägre tjänstegraden intjänat högre aflöning än begynnelseaflöningen i den högre graden och därigenom skulle känna sig mindre manad att söka och mottaga befordran, föreslagit, att särskild föreskrift måtte meddelas därom, att i nyss antydda fall den befordrade tjänstemannen borde omedelbart tillgodoföras så många ålderstillägg å lönen, att hans begynnelseaflöning i den högre tjänstegraden blefve minst lika hög som den aflöning, han senast åtnjöt i den lägre tjänstegraden.

Kommitténs hemställan.

Kommittén har redan å sid. 126—130 i första delen af sitt betänkande behandlat de framställda förslagen om reglering af aflöningarna vid de centrala ämbetsverken enligt det s. k. Tenowska systemet och om uppförande af viss del af dessa aflöningar under titel »hyresbidrag»;

därvid kommittén på anförda grunder icke funnit skäl biträda dessa förslag, utan ansett aflöningarna inom de centrala ämbetsverken böra, med bibehållande af nu gällande aflöningssystem, fördelas å lön, tjänstgöringspenningar och, i förekommande fall, ålderstillägg. Och kommittén har därefter å sid. 133 i samma del angifvit de aflöningssatser, som kommittén ansett böra bestämmas för de normala lönegraderna inom de centrala ämbetsverken, äfvensom de för dessa lönegrader belöpande högsta pensionsbelopp.

Generaldirektören.

Hvad verkens chefer angår, har kommittén såsom hörande till högsta normalgraden betecknat de generaldirektörer, hvilka för närvarande uppbära i aflöning 9,000 kronor, och ansett aflöningsförmånerna för dessa böra bestämmas till 7,000 kronor i lön och 3,000 kronor i tjänstgöringspenningar eller tillhopa 10,000 kronor med ett pensionsbelopp af 6,000 kronor.

Enligt kommitténs åsigt bör den blifvande generaldirektören i kammarkollegium hänföras till nyssnämnda normalgrad; hvadan kommittén hemställer,

att aflöningen för generaldirektören i kammarkollegium må bestämmas till 10,000 kronor och i staten uppföras med 7,000 kronor såsom lön och 3,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar; samt

att pensionsbeloppet för generaldirektören bestämmes till 6,000 kronor.

Kammarråden.

Kammarråden böra enligt kommitténs mening fortfarande som hittills hänföras till den tredje normala lönegraden för tjänstemän inom de centrala ämbetsverken. För dem likasom för öfriga här nedan upptagna ordinarie tjänstemän samt vaktbetjänte skulle tills vidare i fråga om pensionsbelopp gälla, såsom för närvarande, att pension utgår med lönens hela belopp, ålderstillägg däri inräknade.

Kommittén föreslår,

att aflöningen för kammarråd må bestämmas till 7,000 kronor, däraf 4,600 kronor i lön och 2,400 kro-

nor i tjänstgöringspenningar, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 600 kronor.

Advokatfiskalen. Arkivarien.

Enligt gällande lönestat tillhöra advokatfiskalen och arkivarien i kammarkollegium den andra normala lönegraden. Kommittén finner ej skäl att häri föreslå någon ändring, utan hemställer,

att advokatfiskalen och arkivarien tillerkännas hvardera en aflöning af 5,300 kronor, däraf 3,500 kronor i lön och 1,800 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma två ålderstillägg till lönen, det ena med 500 kronor efter fem år och det andra, likaledes med 500 kronor, efter ytterligare fem år.

Öfriga ordinarie tjänstemän.

Återstående ordinarie tjänstemän i kollegium, nämligen aktuarien, registratorn och notarierna, tillhöra nu den första normala lönegraden. Till denna lönegrad anser kommittén fortfarande böra hänföras såväl registratorn och notarierna som den arkivtjänsteman, hvilken enligt kommitténs förslag skulle ersätta den nuvarande aktuarien.

Kommittén hemställer,

att aflöningen för tjänsteman i första lönegraden hos kammarkollegium må bestämmas till 3,800 kronor, däraf 2,300 kronor i lön och 1,500 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill kunna komma tre ålderstillägg till lönen, hvart och ett å 400 kronor, det första efter fem år, det andra efter ytterligare fem år och det tredje efter än ytterligare fem år.

Ordinarie vaktbetjänte.

Till nuvarande normalgrader inom de centrala ämbetsverken räknas förste vaktmästare med en aflöning af 1,100 kronor samt vaktmästare med

800 kronor i begynnelseaflöning och 900 kronor i slutaflöning. Till dessa normalgrader höra ock kammarkollegii förste vaktmästare och vaktmästare.

Med tillämpning af kommitténs i första delen af dess betänkande gjorda uttalanden i fråga om de löneförmåner, som böra tillkomma de centrala ämbetsverkens vaktbetjänte af normalgrader, samt beträffande minskning af lönen för vaktbetjänt, hvilken åtnjuter fri bostad och vedbrand, hemställes,

att för förste vaktmästaren i kammarkollegium aflöningen må bestämmas till 1,400 kronor, däraf 850 kronor såsom lön och 550 kronor såsom tjänstgöringspenningar;

att vaktmästare i kollegium tilldelas en aflöning af 1,100 kronor, däraf 600 kronor i lön och 500 kronor i tjänstgöringspenningar, hvartill kan komma ett ålderstillägg till lönen efter fem år med 100 kronor; samt

att föreskrift meddelas därom, att, i händelse vaktbetjänt i sådan egenskap åtnjuter fri bostad och vedbrand, lönen skall minskas med 250 kronor.

Sportler.

Förutom de löneförmåner, som enligt stat äro tillförsäkrade kammarkollegii advokatfiskal, arkivarie, aktuarie och registrator, åtnjuta dessa tjänstemän äfven sportler.

Redan i det föregående är nämndt, att advokatfiskalen åtnjuter provision å de medel, som, oafsedt böter och viten, genom hans ämbetsåtgärd tillflyta kronan, hufvudsakligen danaarfsmedel. Denna provision, eller advokatfiskalens s. k. aktoratsarfvode, blef vid kollegii senaste omreglering, i enlighet med hvad af 1874 års löneregleringskommitté föreslagits, begränsad till tio procent af de ifrågavarande medlen. Enligt meddelad upplysning hafva advokatfiskalens inkomster af sportler utgjort år 1900 1,003 kronor, år 1901 1,059 kronor och år 1902 1,118 kronor.

De arkivarien tillfallande sportler, hvilka torde hufvudsakligen utgöras af lösen för afskrifter, lära under åren 1900—1902 hafva lämnat en behållen inkomst af 75—80 kronor för år.

För aktuarien har den behållna sportelinkomsten, härrörande af lösen för afskrifter m. m., uppgått till omkring 100 kronor årligen.

De med registratorstjänsten förenade extra inkomster för lösen af diarie- och andra bevis samt afskrifter hafva, enligt registratorns uppgift, under åren 1900—1902 uppgått till 125—150 kronor årligen. Enligt hvad i det föregående nämnts, äro jämväl de registratorn lämnade uppdrag såsom försäljningsman af stämplar och redogörare hos civilstatens pensionsinrättning förenade med inkomst.

Beträffande registratorns uppdrag att vara kommissionär hos kammarkollegium, hvilket uppdrag ock tillför honom inkomst, har kommittén uttalat den åsikt, att detta uppdrag bör upphöra.

De obetydliga sportelinkomster, som äro förenade med arkivarietjänsten och med registratorsbefattningen såsom sådan äfvensom med den nuvarande aktuariebefattningen, föranleda icke till någon erinran från kommitténs sida.

Hvad däremot angår den advokatfiskalen tillkommande provision, synes det kommittén, att densamma bör upphöra En dylik inskränkning i afseende å de med advokatfiskalstjänsten förenade inkomster bör, enligt kommitténs åsikt, icke kunna verka menligt å befattningens behöriga uppehållande. Kommittén håller nämligen före, att genom tjänstens bibehållande i den andra allmänna lönegraden är sörjdt för, att för densamma bör kunna erhållas fullt lämplig person.

De advokatfiskalen tillhörande tjänsteåligganden, för hvilka de ifrågavarande sportlerna tillkomma honom, torde i regel ej vara af synnerligen besvärlig art eller eljest kräfva något särskildt kraftigt initiativ. Det vanligaste sätt, på hvilket advokatfiskalen skaffar sig upplysning om förekomsten af danaarf, hvaraf provisionen i fråga förnämligast tillflyter honom, torde vara genom granskning af legala annonser om arf i Post- och Inrikes Tidningar. Där skall nämligen genom vederbörande domares försorg införas kungörelse om arf, som fallit till inländsk arfvinge, hvars vistelseort är okänd; och sådant kungörande plägar, ehuru lagen icke lämnar föreskrift

därom, af åtskilliga domare besörjas äfven i fall, då känd arfvinge ej finnes. Men till ett dylikt genomgående af officiella annonser torde advokatfiskalen icke behöfva sporras genom åtnjutande af provision. Och hvad själfva utförandet af målen angår, synes detta, i den mån det verkställes af advokatfiskalen, böra af honom fullgöras utan annan ersättning, än den som innebäres i den honom tillkommande aflöning i andra lönegraden.

För kommittén vill det synas, att, därest föreskrift utfärdades därom, att advokatfiskalen i kammarkollegium skall underrättas, då efter afliden person anledning är till danaarf, skulle därigenom åstadkommas vida större trygghet för iakttagande af kronans rätt uti ifrågavarande afseende, än genom provision åt advokatfiskalen.

Kommittén föreslår således,

att advokatfiskalen i kammarkollegium icke vidare må åtnjuta provision å medel, som genom hans ämbetsåtgärd tillflyta kronan.

Anslag till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arfvoden åt amanuenser och flitpenningar.

I den för kammarkollegium nu gällande stat finnes uppfördt med 23,600 kronor anslag till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arfvoden åt amanuenser och flitpenningar.

Uti kollegii utlåtande i anledning af kungl. cirkuläret den 25 oktober 1901 har erinrats, hurusom, enligt hvad kollegium tidigare framhållit, någon förhöjning jämväl syntes påkallad uti ifrågavarande anslag, men att kollegium dock ej ansett sig därom böra i denna ordning framställa något bestämdt förslag.

Beträffande de ändamål, för hvilka anslaget är afsedt, torde det vara svårt att exakt beräkna den inverkan kommitténs förslag skulle hafva i detta afseende. Men en approximativ beräkning torde kunna göra till fyllest, då anslaget uppenbarligen bör så tillmätas, att utrymme finnes för tillgodoseende, under växlande förhållanden, af de behof, för hvilka detsamma är afsedt.

Hvad då först vikariatsersättningen angår, skulle kommitténs förslag medföra någon, ehuru ej betydande, minskning i utgifterna under denna

titel. Ty fastän den föreslagna ökningen af tjänstgöringspenningarna leder till förhöjning i de särskilda vikariatsersättningsbelopp, som under semesterledigheter skola utgå af ifrågavarande anslag, kommer denna förhöjning dock ej att till fullo uppväga verkningarna af den minskning i den ordinarie personalens antal, hvarom kommittén gjort framställning.

I utgifterna för renskrifnings- och tryckningskostnader torde komma att inträda en väsentlig minskning, därest den begränsning af ämbetsverkets åligganden inträder, hvarom kommittén hemställt, och tillika vidtages af kommittén föreslagen förenkling i rubrik- och recitskrifningen.

Beträffande utgifterna för arfvoden åt amanuenser må erinras, att vid 1903 års början funnos hos kollegium anställda tio amanuenser, däraf en å hvarje rotel med undantag af den sjätte, en hos advokatfiskalen, en hos arkivarien, en hos registratorn samt två hos aktuarien. Enligt meddelande från kollegium tjänstgör hvarje amanuens å tjänsterummet dagligen i medeltal omkring tre timmar, hvilken arbetstid dock måste för amanuenserna hos advokatfiskalen och registratorn tidtals ej obetydligt utsträckas, hvarjämte uppgifvits, att för de två sistnämnda amanuenserna likasom för flertalet öfriga amanuenser äfven förekommer hemarbete. I årligt arfvode åtnjöto hvardera af amanuenserna hos advokatfiskalen och hos registratorn 1,500 kronor samt en hvar af de öfriga 1,200 kronor. Sex amanuenser innehade tillika aflönade amanuensbefattningar i andra centrala ämbetsverk.

I flitpenningar hafva hos kammarkollegium utbetalats år 1900 6,308 kronor 94 öre, år 1901 6,531 kronor 62 öre och år 1902 5,651 kronor 8 öre.

Uti första delen af sitt betänkande har kommittén såsom sin mening uttalat, att för de centrala ämbetsverken föreskrifter böra meddelas, i syfte att, åtminstone i allmänhet, extra ordinarie tjänstemän må allenast i mån af yppadt behof antagas och att för de extra ordinarie tjänstemännen tjänstgöringen må, såvidt möjligt, ordnas på ett mera likformigt sätt, än nu är fallet, såväl inom hvarje verk som de särskilda verken inbördes emellan; och har kommittén framhållit, att det ville synas kommittén, som

om äfven för de extra ordinarie tjänstemännens vidkommande, likasom för de ordinarie, en större koncentration af arbetet vore till fördel såväl för arbetet som för tjänstemännen själfva. Därjämte har kommittén ifrågaställt, att grunderna för aflöningen till extra ordinarie tjänstemän inom de centrala ämbetsverken i allmänhet böra bestämmas af Kungl. Maj:t på förslag af vederbörande ämbetsverk.

Inom kammarkollegium hafva hittills extra ordinarie tjänstemän antagits utan afseende på yppadt behof. Någon indelning till regelbunden tjänstgöring af oaflönade extra ordinarie tjänstemän har där icke förekommit.

Kommitténs i ofvan anförda hänseenden gjorda uttalanden i fråga om den extra ordinarie tjänstemannapersonalen inom de centrala ämbetsverken i allmänhet böra enligt kommitténs uppfattning vinna tillämpning äfven beträffande kammarkollegium, i den mån så ej redan skett. Hvad särskildt angår arbetstiden för amanuenserna, synas, till åstadkommande af önskvärd likformighet därutinnan hos de centrala statsmyndigheterna, bestämdare föreskrifter därom böra gifvas, hvarje verk dock obetaget att inom vissa gränser efter för handen varande omständigheter och behof ordna denna angelägenhet. I regel bör, enligt kommitténs uppfattning, af amanuens i centralt ämbetsverk och således äfven i kammarkollegium kunna fordras fyra timmars arbete hvarje söckendag, förekommande hemarbete inberäknadt, dock naturligen med enahanda skyldighet som för ordinarie tjänsteman att, i fall af behof, äfven därutöfver stå till ämbetsverkets tjänst.

I fråga om arfvodesbeloppen till amanuenserna vill kommittén erinra, hvad i första delen berörts, att, sedan genom aflöningsreglementena för post- och telegrafverken den 6 juni 1902 stadgats, att grunderna för aflöningen till de extra tjänstemännen bestämmas af Kungl. Maj:t på förslag af vederbörande verk, Kungl. Maj:t i skrifvelser till generalpoststyrelsen den 19 december 1902 och till telegrafstyrelsen den 16 februari 1903 förordnat, med visst undantag i afseende å telegrafstyrelsens linjebyrå, att såsom aflöning till amanuens hos styrelserna får utbetalas arfvode, i allmänhet begynnande med 1,200 kronor för år, hvilket

arfvode sedermera får, i den mån sådant pröfvas skäligt, förhöjas, dock icke utöfver 1,800 kronor för år. Hvad sålunda för dessa ämbetsverk stadgats synes jämväl kunna och böra vinna tillämpning hos kammarkollegium, likasom hos de centrala ämbetsverken i allmänhet.

Vidkommande därefter behofvet af extra arbetskrafter hos kammarkollegium är det otvifvelaktigt, att, därest den af kommittén föreslagna begränsningen i kollegii ämbetsverksamhet kommer till stånd och de föreslagna förenklingarna i arbetssättet därstädes varda genomförda, detta skall komma att verka till en väsentlig minskning i detta behof, helst om tillika amanuensernas tjänstgöring varder ordnad och arbetstiden behörigen utnyttjas.

Antalet aflönade amanuenser torde därför kunna minskas i lika mån som antalet notarier eller från tio till sex. Äfven efter en dylik minskning skulle hvar och en af de föreslagna tre byråerna kunna erhålla en amanuens samt därutöfver finnas tillgång till dylika biträden å advokatfiskalskontoret, i kammararkivet och där eljest sådant biträde må finnas påkalladt.

Till arfvoden åt dessa amanuenser skulle, med beräkning att ofvanberörda för generalpoststyrelsens och telegrafstyrelsens amanuenser fastställda belopp blifva äfven för kammarkollegium gällande, erfordras högst 10,800 kronor, medan till kollegii nuvarande amanuenser utgår ett sammanlagdt arfvodesbelopp af 12,600 kronor.

Jämväl utgifterna för flitpenningar böra enligt kommitténs mening kunna för framtiden beräknas till lägre belopp än hittills.

Med hänsyn till hvad sålunda anförts, anser kommittén, att för det ifrågavarande anslaget ett nedsatt belopp af 20,000 kronor bör varda fullt tillräckligt.

Kommittén får fördenskull hemställa,

att de i kammarkollegium anställda amanuensernas tjänstgöring måtte, så vidt möjligt, ordnas och aflöningen till dem bestämmas i öfverensstämmelse med ofvan angifna grunder, samt

att till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arfvoden åt amanuenser och flitpenningar i kammarkollegium må uppföras ett anslag af 20,000 kronor.

Medan den för kammarkollegium nu gällande stat, hvilken i bilagan Litt. A. härefter införts, slutar å . . . . . kr. 122,100, skulle enligt kommitténs förslag staten, såsom bilagan Litt. B. utvisar, sluta å . . . . . » 97,800 och således, oaktadt föreslagna aflöningsförhöjningar, understiga nu gällande stat med . . . . . kr. 24,300. *Stat.*

Därest emellertid till slutsumman i den nuvarande staten för kammarkollegium, ... kr. 122,100, lägges beloppet af de dyrtidstillägg, som år 1902 utgingo till kollegii personal, tillhopa . . . . . » 6,990, varder totalsumman . . . . . kr. 129,090, hvilket belopp med 31,290 kronor öfverstiger slutsumman af den stat, kommittén föreslagit.

Härvid bör dock erinras, att icke hela sistnämnda belopp kan för statsverket varda inbesparadt. Såsom redan i det föregående är berördt, måste nämligen ett bifall till kommitténs förslag om fullföljd direkt från ortmyndigheterna till Kungl. Maj:t af besvär i åtskilliga mål, däri kammarkollegium nu är mellaninstans, i viss mån föranleda till ökning af arbetskrafterna annorstädes. Å sid. 24 är i detta hänseende antydt, att, därest besvärsmål rörande kommunikationsväsendet skulle komma att fullföljas från ortmyndigheterna direkt till Kungl. Maj:t, detta skulle nödvändiggöra inrättande af en ny byrå inom jordbruksdepartementet. I stället för en af de kammarrådsbefattningar, som enligt kommitténs förslag skulle borttagas, komme därför att träda en byråchefstjänst i Kungl. Maj:ts kansli, så att minskningen i tjänster af tredje lönegraden blefve blott två, likasom minskningen i tjänstebefattningar inom kammarkollegium i öfrigt komme att till en del uppvägas af den å den nya byrån i jordbruksdepartementet nödiga kanslipersonal. Att emellertid äfven efter

de afdrag, som häraf betingas, ett ej obetydligt belopp kommer att kvarstå såsom inbesparadt, är otvifvelaktigt. Hvad beträffar det tillskott i arbete, som kommitténs förslag skulle medföra för andra departement än jordbruksdepartementet, eller tilläfventyrs för andra ämbetsmyndigheter, synes detsamma i intet fall vara af den betydelse, att någon ökning af arbetskrafter varder påkallad.

Huru förhållandena uti ifrågavarande afseende skulle ställa sig, för den händelse en regeringsrätt varder inrättad, lärer ligga utanför kommitténs uppdrag att utreda.

Öfvergångsförhållanden.

För att underlätta genomförandet af den reglering af löneförhållanden m. m. vid kammarkollegium, hvarom kommittén i det föregående framställt förslag, aflåter kommittén, samtidigt med afgifvandet af detta betänkande, underdånig framställning till Kungl. Maj:t därom, att i afvaktan på frågan om den föreslagna regleringens genomförande ledigblifvande befattningar i kammarkollegium måtte varda tillsatta allenast medelst förordnande tills vidare.

Äfven under förutsättning af bifall därtill torde emellertid, därest den föreslagna regleringen vinner godkännande, kunna inträffa, att vid tiden för dess genomförande fortfarande finnas i ordinarie befattningar hos kammarkollegium fast anställda personer, för hvilka ordinarie befattning icke kan enligt den nya staten beredas. Då emellertid regleringens genomförande ej lärer böra däraf uppehållas, torde nödigt blifva att öfverflytta dylika befattningshafvande å öfvergångsstat, med de aflöningar, till hvilka innehafvande fullmakter berättiga, samt med tjänstgöringsskyldighet efter kollegii beprövande.

Hvad denna tjänstgöringsskyldighet angår, håller kommittén före, att å öfvergångsstat förflyttade ordinarie tjänstemän böra, i mån af innehafvande tjänstegrad, kunna påkallas att — i stället för eljest erforderlig tillfällig personal — biträda vid de ökade arbeten, som för kammarkollegium må föranledas af prästlöneregleringskommitténs förslag samt upprättandet af nya jordeböcker, därest sådant kommer till stånd, m. m.

Men därutöfver synes af de tjänstemän i första lönegraden, som må varda å öfvergångsstat förflyttade, kunna påfordras, att de besörja sådana göromål, för hvilka eljest skulle behöfva användas amanuenser. Därigenom skulle antalet af dessa tills vidare kunna i motsvarande mån minskas och

sålunda besparas statsverket en del af det till vikariatersättning m. m. inom kammarkollegium anslagna belopp.

Då emellertid ännu icke låter sig med någon bestämdhet afgöra, i hvilken omfattning en öfverflyttning till öfvergångsstat af ordinarie befattningshafvande i kammarkollegium må blifva erforderlig, anser kommittén sig icke nu kunna uppgöra något förslag till öfvergångsstat, utan har blott velat lämna en antydan i afseende å ordnandet af ifrågavarande förhållanden.

Sammanfattning.

Kommitténs i det föregående af denna del framlagda förslag kunna hufvudsakligen sammanfattas sålunda:

Kommittén har (sid. 7—14) erinrat, att *i följd af ändringar i beskattningsväsendet och den kamerala lagstiftningen i öfrigt m. m. en begränsning af kammarkollegii ämbetsverksamhet i vissa hänseenden inträdt eller kommer att inträda.*

Till ytterligare begränsning af kollegii ämbetsverksamhet har kommittén föreslagit:

A) i afseende å *upphörande af kollegii befattning, såsom mellaninstans, med vissa besvärsmål:*

att kollegium befrias från att pröfva och afgöra

dels följande besvärsmål rörande kommunikationsväsendet i vidsträckt bemärkelse, nämligen:

om anläggning, indragning eller förändring af allmänna lands- och bygdevägar med broar och färjor samt om sättet och fördelningen till deras underhållande sommar- och vintertiden å landet, äfvensom å städernas ägor, då frågan äfven rörer landet;

om indragning, inrättande eller flyttning af gästgifvargårdar eller skjutsstationer samt om rättigheten och skyldigheten att gästgifveri emottaga, äfvensom villkoren därför;

om skyldigheten att utgöra håll- och reservskjuts, kungs- och kronoskjuts samt regleringen däraf och af skjutsskyldigheten i allmänhet på landet, äfvensom i städerna, då frågan äfven rörer landet;

om flott- och farleder i sjöar och strömmar samt sättet och villkoren för deras begagnande, med undantag af de frågor om uppdämning eller skadeersättning, hvilka, enligt hvad särskildt är stadgadt, på domstols pröfning bero;

om strömrensningar och vederbörandes skyldighet att därtill bidraga; samt

om rätt att å allmän väg hafva grind och om tid för sådan grinds öppenhållande (sid. 15—27);

dels ock följande besvärsmål rörande frågor om allmänna byggnader å landet m. fl., nämligen:

om deltagande i nybyggnad eller reparation af kyrka på landet och i de städer, där bidrag därtill från landet erhålles, äfvensom af andra allmänna byggnader därstädes, hvilka af menigheterna skola underhållas, stället för deras uppförande och byggnadernas beskaffenhet m. m.;

om kronofjärdingsmansbesvärets utgörande;

om tillstånd till s. k. kyrkostugors uppförande och köps afslutande därom i Västerbottens och Norrbottens län, med hvad mera till ordningens befrämjande vid dem är förordnadt och i administrativ väg bör behandlas;

om ordningen och sättet för begagnande af samfälld tångtäkt å rikets hafsstränder;

om tillåtelse till svedjande, där sådan erfordras och frågan därom ej tillhör annan myndighets pröfning;

om rättighet för ägare af sådant utaf nybygge uppkommet skattehemman, hvarå han endast innehar inskränkt dispositionsrätt till skogen, att, för skogsmarks uppodling till åker eller äng, å hemmanet, utöfver husbehofvet och det utsynade årshygget, fälla skog;

om förbud för ägare eller innehafvare af jordegendom på Gottland att tillsvidare anlita skogen å egendomens till skog eller beteshage häfdade mark annorlunda än för husbehof;

huruvida, vid utsyning för försäljning af virke å öfverloppsmark eller oafvittrad skog, skogstjänsteman trädt den ägare eller innehafvare af hemman eller nybygge tillkommande rätt för nära; samt

om anläggning af och frihetsår för krononybyggen, jämväl då beslut härom icke meddelas i sammanhang med afvittring (sid. 27—31);

B) i afseende å *öfverflyttning till de allmänna domstolarna af vissa mål:*

att, med upphörande af den beslutanderätt, som hittills tillkommit administrativa myndigheter, måtte till allmänna domstolarna öfverlämnas att upptaga och handlägga tvister:

emellan församling eller enskilda hennes medlemmar samt församlingens prästerskap, kyrkobetjäning eller folkskolelärare om, huru och till hvad belopp de senares löningsrättigheter skola enligt lag, fastställda löneregleringar eller särskilda öfverenskommelser utgöras; samt

om tydning och tillämpning af gällande bestämmelser rörande barnmorskors löneförmåner (sid. 31—36);

C) i afseende å *öfverflyttning till andra förvaltningsmyndigheter af vissa kollegii mål och ärenden:*

att till domänstyrelsen måtte öfverflyttas vården och inseendet öfver kronans öfverloppsmarker och oafvittrade marker samt vid dem befintliga fisken (sid. 37—40);

att pröfning och afgörande i första hand af ärenden om bortförande från de under kammarkollegii vård och inseende ställda hemman och lägenheter af foder, när tillfälligt öfverskott däraf i följd af odlingar eller andra omständigheter uppstått, likasom uppställandet af de villkor, som i dylika fall kunna finnas nödiga, må öfverlämnas till Konungens vederbörande befallningshafvande (sid. 40); samt

att de, enligt § 8 i instruktionen, kollegium ensamt eller gemensamt med statskontoret tillhörande åligganden i afseende på tillsättande af landsstatstjänstemän samt tjänstledighet, förordnanden och afsked för dem må upphöra (sid. 40—43).

Beträffande *förenklingar m. m. inom kollegii arbetsområde* har kommittén föreslagit:

A) i afseende å *formerna för besvärsmåls förberedande behandling:*

att i mål, som från Konungens befallningshafvande genom besvär fullföljas till kollegium, besvären skola aflämnas till vederbörande befallningshafvande, som, med iakttagande af gifna föreskrifter, infordrar vederbörandes förklaring och insänder handlingarna jämte eget utlåtande till kollegium (sid. 58—63);

B) i afseende å *besvärsmåls afgörande af kammarkollegium såsom sista instans:*

att öfver kollegii beslut i besvärsmål, hvilka enligt kommitténs förslag kollegium skulle hafva att såsom andra instans handlägga, klagan icke måtte få föras (sid. 63—65);

C) i afseende å *formerna för ärendenas registrering, skrifsättet m. m.:*

att i instruktion och arbetsordning för kollegium måtte meddelas bestämmelser, i syfte att

dels förenkling måtte åstadkommas i sättet för ärendenas registrering samt antecknandet af vidtagna åtgärder och fattade beslut, så att dubbelföring icke må förekomma samt äfven i öfrigt den mångfald af särskilda anteckningar, som nu göras i olika böcker och listor eller eljest, i görligaste mån undvikas,

dels protokoll måtte föras endast i de fall, då skiljaktiga meningar förekomma, eller ett ärende enligt sin natur eller gifna föreskrifter bör i protokoll upptagas, eller eljest förordnas, att i särskildt ärende protokoll skall föras, men i öfrigt protokollen ersättas med föredragningslistor,

dels, utan föredragning, förberedande åtgärder för bringande af ett ärende i det för dess pröfning erforderliga skick måtte ankomma på vederbörande föredragande, likasom påminnelser om insändande af delgifningsbevis och stämpelafgifter på den tjänsteman, hvilken tillsynen häröfver åligger, samt

dels förenkling måtte vinnas i sättet för undertecknande af utgående skrifvelser och andra expeditioner;

hvarjämte, i afseende å konceptföringen, expeditionssättet samt sättet för meddelelser emellan verket och dess särskilda afdelningar eller tjänstemän äfvensom emellan dessa inbördes, kommittén påpekat vissa till förenkling härutinnan syftande åtgärder, hvilkas vidtagande kommittén emellertid ansett böra ankomma på kollegium själft, därvid kommittén dock rörande den inom kammarkollegium synnerligen omfattande rubrik- och recitskrifningen särskildt hemställt,

att densamma måtte i möjligaste mån inskränkas och förenklas, i enlighet med de i sådant hänseende af kommittén angifna grunder (sid. 65—81);

D) i afseende å *formerna för ärendenas föredragning och afgörande:*

att, med undantag för nedan angifna mål och ärenden, den kollegiala formen för ärendenas handläggning må upphöra och beslutanderätten öfverlämnas åt verkets chef; dock med skyldighet för föredragande ledamoten att, om hans åsikt icke öfverensstämmer med det af chefen fattade beslutet, låta till protokoll anteckna sin skiljaktiga mening;

att af kollegium samfälldt skola behandlas och afgöras ärenden, som angå:

verkets organisation;

nya författningars utfärdande eller redan befintligas förklarande, ändring eller upphäfvande;

allmänna föreskrifter, som det tillkommer kollegium att utfärda;

besvär, som hos kollegium anföras öfver underordnade myndigheters beslut;

befordringar, undantagandes sådan, som afser återbesättande af ledig kammarrådsbefattning;

extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjäntes antagande;

bestämmande af arfvoden åt amanuenser äfvensom af godtgörelse åt andra extra ordinarie tjänstemän och tillfälliga biträden samt åt extra ordinarie vaktbetjänte;

afsked, tjänstebetyg, förordnanden, äfvensom tjänstledighet, med undantag af semester;

tjänstemäns och betjäntes fel och försummelser i tjänsten;

rikets regalier och dyrbarheter; samt

andra frågor, hvilka kollegii chef finner skäl att göra till föremål för samfälldt afgörande;

att i behandlingen och afgörandet af dessa ärenden skola deltaga chefen samt föredraganden och minst en af de öfriga ledamöterna;

att den nu brukliga inskränkningen i föredragningen under de tre första veckorna af året samt under veckan efter påsk må upphöra;

att åt chefen må öfverlämnas att själf föredraga sådana samfälldt afgörande underkastade frågor, som angå befordringar, extra ordinarie tjänstemäns och vaktbetjäntes antagande, bestämmande af arfvoden åt amanuenser äfvensom af godtgörelse åt andra extra ordinarie tjänstemän och tillfälliga biträden samt åt extra ordinarie vaktbetjänte, afsked, tjänste-

betyg, förordnanden, tjänstledighet, samt tjänstemäns och betjäntes fel och försummelser i tjänsten;

att i blifvande instruktion måtte meddelas föreskrift därom, att, då kollegii chef begagnar semester eller eljest under kortare tid, som ej öfverstiger fjorton dagar, är förhindrad att sitt ämbete förrätta, äldsta tjänstgörande ledamoten skall, därest icke annorlunda af Kungl. Maj:t förordnas, inträda i utöfningen af chefens åligganden; samt

att för registratorn eller den tjänsteman, som eljest må varda utsedd till verkets redogörare, måtte föreskrifvas såsom åliggande: att emottaga och förvalta expensmedel, som till kollegium anordnats, samt för dem redogöra; att i öfverensstämmelse med de föreskrifter, som meddelas honom af kollegium, ombesörja upphandling af skrifmaterialier och ved samt andra inköp och arbeten, som för kollegii räkning erfordras; äfvensom att enligt meddelade föreskrifter upprätta rekvisition å samt utdela och redovisa kollegii aflöningsmedel (sid. 81—93).

Under erinran om det i första delen af betänkandet framställda förslag om utsträckning af arbetstiden inom de centrala ämbetsverken i allmänhet, har kommittén ock hemställt,

att för kammarkollegium måtte meddelas föreskrift därom, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte skola, där ej för särskilda fall undantag, efter pröfning, medgifves, vara å tjänsterummen tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag (sid. 93—94).

I fråga om *villkoren för åtnjutande af de med ordinarie befattning inom kammarkollegium förenade aflöningsförmåner* har kommittén funnit sig böra föreslå de ändringar i de uti första delen af kommitténs betänkande ifrågasatta allmänna aflöningsvillkor:

att beträffande förhöjning af lön efter viss tids fortsatt innehafvande af befattning i samma lönegrad löntagare i kammarkollegium bör få tillgodoräknas den tid, som före den nya aflöningsstatens trädande i kraft förflutit från hans tillträde till befattningen, äfven om han, i följd af frågan om kollegii omorganisation, tillträdt befattningen allenast på grund af förordnande; samt

att föreskriften om skyldighet för tjänsteman, som har sig anförtrodd uppbörd eller kontroll å uppbörd, att begagna sig af semester å tid af året, som af ämbetsverket bestämmes, bör, såsom ej ägande någon egentlig tillämplighet i kammarkollegium, uteslutas från aflöningsvillkoren för detta ämbetsverk (sid. 95—100).

Beträffande *kammarkollegii organisation* har kommittén, hvad först angår *kollegii chef*, föreslagit, att, i samband med beslut om inskränkning af den kollegiala formen för ärendenas afgörande, måtte bestämmas, att den blifvande chefen skall benämnas generaldirektör (sid. 107—108).

Under uttalande vidare af den åsikt, att kammarkollegium bör organiseras på byråer, en för hvarje ledamot, har kommittén hemställt, att *ledamöternas* antal måtte bestämmas till tre, hvilka, under fortfarande benämning af kammarråd, skola vara chefer hvar för sin af kollegii tre byråer (sid. 108—111).

Vidkommande *advokatfiskalen* och *arkivarien* har kommittén icke funnit anledning föreslå någon ändring i afseende å de dem enligt instruktionen tillhörande ämbetsåligganden (sid. 111—114).

Hvad därefter angår *aktuarien*, har kommittén hemställt, att den tjänsteman af första graden, som enligt gällande instruktion är afsedd för bestridande af aktuarietjänsten, måtte bibehållas för uppehållande af en biträdande arkivariebefattning med den förändring i tjänsteåligganden och benämning, som häraf påkallas (sid. 114—117).

Beträffande *registratorstjänsten* har kommittén, som ansett denna tjänst böra bibehållas, uttalat den mening, att det tjänstens innehafvare meddelade förordnande såsom kommissionär hos ämbetsverket bör upphöra (sid. 117—118).

Vidare har kommittén hemställt,

beträffande antalet *notarier* i kammarkollegium, att detta må bestämmas till sex (sid. 118—119); samt

beträffande *vaktbetjäntpersonalen*, att denna må utgöras af en förste vaktmästare samt fyra vaktmästare (sid. 119—120).

För ordinarie tjänstemän och betjänte hos kammarkollegium har kommittén hemställt om de *aflöningar*, som framgå af kommitténs härefter införda förslag till stat och jämväl finnas angifna å sid. 127—129.

Hvad angår *pensionsbeloppen*, har af kommittén föreslagits, att pensionsbeloppet för generaldirektören måtte bestämmas till 6,000 kronor, samt att för öfriga tjänstemän och för vaktbetjänte må tills vidare i fråga om pensionsbelopp gälla, såsom för närvarande, att pension utgår med lönens hela belopp, ålderstillägg däri inräknade (sid. 127).

De *sportelinkomster*, som äro förenade med vissa tjänstebefattningar, hafva af kommittén lämnats utan erinran, med undantag af den *advokatfiskalen tillkommande provision* å medel, som genom hans ämbetsåtgärd tillflyta kronan, i hvilket afseende kommittén föreslagit, att advokatfiskalen icke vidare må åtnjuta sådan provision (sid. 129—131).

Under åberopande af den i första delen af betänkandet uttalade mening, att för de centrala ämbetsverken föreskrifter böra meddelas i syfte att, åtminstone i allmänhet, extra ordinarie tjänstemän må antagas allenast i mån af yppadt behof, och för de extra ordinarie tjänstemännen tjänstgöringen må, såvidt möjligt, ordnas på ett mera likformigt sätt, än nu är fallet, såväl inom hvarje verk som de särskilda verken inbördes emellan; samt att grunderna för aflöningen till extra ordinarie tjänstemän inom de centrala ämbetsverken i allmänhet böra bestämmas af Kungl. Maj:t på förslag af vederbörande ämbetsverk, har kommittén framhållit, att hvad sålunda uttalats bör enligt kommitténs uppfattning vinna tillämpning äfven beträffande kammarkollegium, i den mån så ej redan skett; och har kommittén hemställt, att de i kollegium anställda *amanuensernas* tjänstgöring måtte, såvidt möjligt, ordnas och aflöningen till dem bestämmas i öfverensstämmelse med af kommittén angifna grunder (sid. 132—134).

Det å kammarkollegii nuvarande stat uppförda anslag af 23,600 kronor till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arfvoden åt amanuenser och flitpenningar har kommittén ansett kunna nedsättas till 20,000 kronor (sid. 131—135).

Litt. A.

Stat

för **kammarkollegium,**

fastställd den 14 november 1879.

	Kronor.			
	Lön.	Tjänstgörings-penningar.	Summa.	
1 president	7,600	2,400	10,000	
1 kammarråd	4,400	2,000	6,400	Efter 5 år kan lönen höjas
5 d:o	22,000	10,000	32,000	med 600 kr.
1 advokatfiskal	3,000	1,500	4,500	Efter 5 år kan lönen höjas
1 arkivarie	3,000	1,500	4,500	med 500 kr. och efter
1 tjänsteman i 1:a graden	1,800	1,200	3,000	10 år med ytterligare
11 d:o i d:o	19,800	13,200	33,000	500 kr.
1 förste vaktmästare	800	300	1,100	
1 vaktmästare	500	300	800	Efter 5 år kan lönen höjas
4 d:o	2,000	1,200	3,200	med 100 kr.
Anslag till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arfvoden åt amanuenser och flitpenningar	—	—	23,600	
Summa	—	—	**122,100**	

Anmärkning: I händelse vaktmästare åtnjuter förmån af fri bostad, skall den kontanta lönen minskas med 150 kr.

Litt. B.

Förslag
till
Stat
för **kammarkollegium,** att tillämpas från och med år .....

	Kronor.			
	Lön.	Tjänstgöringspenningar.	Summa.	
1 generaldirektör	7,000	3,000	10,000	
1 kammarråd	4,600	2,400	7,000	Efter 5 år kan lönen höjas med 600 kr.
2 d:o	9,200	4,800	14,000	
1 advokatfiskal	3,500	1,800	5,300	Efter 5 år kan lönen höjas med 500 kr. och efter ytterligare 5 år likaledes med 500 kr.
1 arkivarie	3,500	1,800	5,300	
1 tjänsteman i 1:a lönegraden . . .	2,300	1,500	3,800	Efter 5 år kan lönen höjas med 400 kr., efter ytterligare 5 år likaledes med 400 kr. samt efter än ytterligare 5 år äfvenledes med 400 kr.
7 d:o i d:o . . .	16,100	10,500	26,600	
1 förste vaktmästare	850	550	1,400	
1 vaktmästare	600	500	1,100	Efter 5 år kan lönen höjas med 100 kr.
3 d:o	1,800	1,500	3,300	
Anslag till vikariatsersättning, renskrifnings- och tryckningskostnad, arfvoden åt amanuenser och flitpenningar	—	—	20,000	
Summa	—	—	**97,800**	

Anmärkning: Om vaktbetjänt i sådan egenskap åtnjuter fri bostad och vedbrand, skall lönen minskas med 250 kr

Utdrag af protokollet, hållet hos den af Kungl. Maj:t den 3 oktober 1902 tillsatta kommitté för afgifvande af underdånigt förslag rörande reglering af statens ämbetsverks och myndigheters löneförhållanden m. m.

1903 den 18 november.

Närvarande:

Samtliga herrar kommitterade äfvensom representanten för kungl. kammarkollegium, herr kammarrådet Nehrman.

§ 1.

S. D. Slutbehandlades frågan om reglering af löneförhållanden m. m. vid kammarkollegium; och beslöt kommittén att med underdånig skrifvelse af denna dag till Kungl. Maj:t öfverlämna betänkande och förslag dels angående allmänna förutsättningar och grunder för en reglering af löneförhållanden m. m. inom de centrala ämbetsverken, dels ock angående reglering af löneförhållanden m. m. vid kammarkollegium.

I anledning af kommitténs betänkande och förslag beträffande kammarkollegium afgaf kammarrådet Nehrman till protokollet följande särskilda yttrande:

»Kommittén har hemställt, att den nu brukliga *inskränkningen i föredragningen* inom kammarkollegium under de tre första veckorna af året samt under veckan efter påsk må upphöra. En sådan anordning möter ingen svårighet att genomföra, och jag har ej heller motsatt mig densamma. Men för så vidt af hvad kommittén härom yttrat kan hämtas stöd för den

föreställning, att nyssnämnda tider, under hvilka divisionssammanträden i regel ej hållas, skulle få af tjänstemännen utnyttjas till någon i instruktionen ej afsedd extra frihet eller ferieförmån, har jag ansett mig böra här framhålla, att så icke är fallet. Ifrågavarande mellantider äro nämligen fullt upptagna af arbetena med konceptföring och expedition af närmast därförut föredragna ärenden, hvilkas antal blifvit så mycket större, just emedan man haft att för deras afarbetande påräkna ett efterföljande särskildt rådrum. Med borttagande af ett sådant rådrum måste de föregående divisionsföredragningarna, äfven med fullt arbetsmått, gifva så mycket ringare utbyte, och jag kan fördenskull ej finna, att någon vinst i fråga om arbetsprodukten är af den föreslagna förändringen att emotse. Det torde ock böra uppmärksammas, att, såsom kommittén angifvit, afbrotten i föredragningarna icke gälla plenimålen, och vidare, att samma är förhållandet med alla divisionsmål af någon brådskande beskaffenhet, hvilka — då sådana undantagsvis förekomma — äfven under nu nämnda mellantider i vanlig ordning föredragas. Under sådana förhållanden torde det allmännas intresse icke kunna anses hafva varit genom den hittills följda ordningen i någon mån åsidosatt, men jag har, såsom förut nämnts, mot den af kommittén härutinnan föreslagna förändring, hvilken ur ordningssynpunkt kan förefalla tilltalande, ej något att erinra.

Då för uppassningen i kammararkivet torde böra beräknas två ordinarie vaktmästare och för uppvaktningen i kollegii lokal tre sådana, förutom förste vaktmästaren, har jag icke kunnat biträda kommitténs förslag om inskränkning af antalet vaktmästare utan anser *vaktbetjäntpersonalen* hos kollegium böra bibehållas vid sitt nuvarande antal eller en förste vaktmästare samt fem vaktmästare.

I fråga om *aflöningssatser* för kollegii personal omfattar jag äfvenledes en från kommitténs förslag afvikande mening.

Innan jag vidare yttrar mig därom, kan jag ej underlåta att i detta sammanhang något beröra den af kommittén jämväl för kollegium förordade allmänna föreskrift, att samtliga ordinarie tjänstemän och betjänte skola, där ej för särskilda fall undantag efter pröfning medgifves, vara å tjänsterummen tillstädes minst sex timmar hvarje söckendag. Utan att egentligen taga afstånd från detta förslag, hyser jag emellertid åtskilligt tvifvel, att detsamma är så afgjordt fördelaktigt eller lämpligt. En reglementerad daglig, längre tjänstgöringstid å tjänsterummet må vara af andra skäl — ämbetsverkets lifligare beröring med allmänheten, göromålens mera löpande natur m. fl. förhållanden, som för kollegium mindre än för de flesta andra ämbetsverk äro för handen — än så berättigad och önskvärd; men för så vidt ändamålet därmed skall vara hvad här väl hufvudsakligen åsyftas, nämligen att, i högre grad än andra anordningar förmå, uttvinga tjänstemännens allmänna arbetsplikt, torde den knappt blifva särdeles verksam. För den flitige och plikttrogne tjänstemannen kan den ej i sådant afseende vara behöflig eller eljest hafva annan inverkan än att pålägga honom ett onödigt tvång, som kanske omsider skall minska hans arbetsifver; för den åter, som mindre allvarligt fattat sin uppgift, blir det strängare reglementerandet säkerligen ingen sporre till ökadt intresse för och intensitet i arbetet — fast hellre tvärtom, hvarpå exempel nog icke saknas. Föreskriften om en viss tjänstetid på tjänsterummet, så lång som här är föreslagen, kommer därjämte lätt att utbilda den ingalunda hälsosamma föreställning, att staten utöfver den reglementerade tjänstgöringstiden icke har något kraf på vederbörandes arbete. Detta med afseende å alla dem, hvilkas arbete utan olägenhet kan på tjänstelokalen fullgöras. För andra befattningshafvande åter, hvilkas arbete till mer eller mindre väsentlig del är sådant, att det oberoende af tjänstgöringen på tjänsterummet i allt fall kan bättre utföras, eller t. o. m. måste utföras, i hemmet, blir en längre uppvaktning på tjänsterummet onödigt tryckande. Den föreslagna anordningen kommer på detta sätt att, med hänsikt till den totala arbetstiden, träffa tjänsteinnehafvarne ganska ojämnt. Inom kollegium skola förhållandena i detta afseende gestalta sig så, att af tjänstemännen i första graden somliga blifva mera betungade än de öfriga och kollegii ledamöter ojämförligt mer än de underordnade tjänstemännen, churu

hvad ledamöterna beträffar anledning till utsträckning af den totala arbetstiden, efter hvad jag tror mig kunna påstå, är minst för handen.

Frågan kan i själfva verket vara, om icke för här afsedda ändamål vore lämpligast att, med anvisande åt hvarje tjänsteinnehafvare af ett så strängt arbete, att han för dess behöriga fullgörande i regel *måste* helt ägna sig däråt, så litet som möjligt reglementera om tid och rum därför. Det skulle då ankomma på hvar och en att mera »under frihetens ansvar» samt för öfrigt under förmäns förståndiga ledning och kontroll, hvilken ingalunda för sin effektivitet behöfver förutsätta oaflåtlig personlig närvaro, afleverera så stor produkt han förmådde af ett intellektuellt arbete, hvilket ju i följd af själfva sin natur är så vanskligt att mäta i visst mått af tid, likasom det ej heller alltid låter binda sig till visst rum.

Huru som helst, måste de af kommittén uppställda fordringarna på utsträckt arbetstid i förening med de föreslagna strängare bestämmelserna i afseende å förening med ordinarie statstjänst af andra befattningar eller uppdrag, såsom ock kommittén ansett, betinga en skälig förhöjning af vederbörande löner. Det synes kunna ifrågasättas, om icke ensamt af denna anledning borde påkallas lönernas höjande, hvad angår första gradens tjänstemän, till den nivå, vid hvilken kommittén ansett desamma böra stanna, samt för andra och tredje gradens tjänstemän ännu något mera; äfvensom vidare, om icke jämväl för verkets chef ur denna synpunkt aflöningen borde sättas högre än kommitténs förslag innebär.

I allt fall och då härutöfver, på sätt ock af kommittén iakttagits, hänsyn måste tagas till de stegrade lefnadskostnaderna och i öfrigt till löntagarnes sannolika skyldighet att inom kort få vidkännas bidrag till egen pensionering, kunna de af kommittén för kollegii personal föreslagna aflöningssatser enligt min mening icke anses hålla måttet. För min del har jag trott, att med antagande af enahanda förutsättningar, som legat till grund för kommitténs förslag härutinnan, de af kollegium i dess underdåniga utlåtande i anledning af nådiga cirkuläret den 25 oktober 1901 föreslagna lönesatser, till och med något förhöjda för första gradens tjänstemän, icke skulle vara öfverdrifna, och kan jag därför inskränka mig till att åberopa, hvad ämbetsverket i denna del hemställt och hvarför finnes i kommitténs betänkande redogjordt.

I olikhet med kommittén anser jag slutligen den *advokatfiskalen i kollegium tillkommande rätt att åtnjuta s. k. aktoratsarfvode* böra, om ock med någon inskränkning, bibehållas. Genom den advokatfiskalen hittills i detta afseende förunnade förmån har han, som i öfrigt åtnjutit lön såsom andra gradens tjänsteman, varit i fråga om aflöningsvillkor bättre ställd än sina vederlikar inom tjänstegraden. Och då med hänsyn till denne tjänstemans mera självständiga ställning och ansvarsfulla bestyr nämnda hans företräde också synts mig berättigadt, samt advokatfiskalen, enligt kommitténs af mig därutinnan biträdda förslag, skulle i den nya organisationen för kollegium bibehållas med hufvudsakligen samma åliggande som hittills, har jag redan ur denna synpunkt trott det vara lämpligt att advokatfiskalen fortfarande hade sig tillförsäkrad ifrågavarande extra förmån. En sådan uppfattning å min sida låter sig med kommitténs förslag om advokatfiskalens löneförmåner så mycket mindre förlika, som med den af kommittén för honom ifrågaställda tillökning i lön och tjänstgöringspenningar, tillhopa 800 kronor, bemälde tjänsteman i betraktande af det belopp, hvartill aktoratsarfvodet i genomsnitt för de senare åren uppgått, icke blott icke kan antagas undfå någon effektiv löneförbättring utan till och med kommer i sämre ställning än tillförne.

Men äfven ur en annan synpunkt anser jag det s. k. aktoratsarfvodet böra kvarstå. Ehuru det naturligen måste förutsättas, att advokatfiskalen i de saker, för hvilkas utförande aktoratsarfvodet utgår och hvilka afse ej allenast danaarfs- utan jämväl andra frågor, utan särskild vedergällning skall behörigen fullgöra hvad på honom ankommer, låter det sig nog ej förneka, att han, med utsikt att för egen räkning få behålla någon liten del af hvad han kan tillvinna kronan, kommer att ägna ett ännu mera intresseradt och uppmärksamt aktgifvande på kronans fördel, och detta ej blott i fråga om initiativ, utan jämväl med afseende å sina vidare åtgöranden i vederbörande mål. Det torde kunna förtjäna omnämnas, hurusom de genom advokatfiskalen till kronan inlevererade aktoratsmedel under de tio åren 1892—1901 utgjort sammanlagdt omkring 115,000 kronor, d. v. s. mer än dubbelt mot hvad advokatfiskalen från kronan under samma tid uppburit. Till ett sådant för kronan rätt afsevärdt resultat

af denna gren utaf advokatfiskalens verksamhet torde nog ifrågavarande provision i ej så ringa mån bidragit.

Härmed vill jag ock hafva uttryckt den mening, att provisionssystemet, hvilket kommittén icke synes vilja allmänneligen förkasta, i själfva verket på denna punkt i administrationen har lika stort berättigande såsom aflöningsform som annorstädes inom statstjänsten, där dess anlitande kan komma i fråga.

Emellertid må det å andra sidan gärna tillses, att meranämnda aktoratsarfvode, nu 10 procent, varder begränsadt, så att det icke kommer att uppgå till oskäligt högt belopp. I sådant afseende har jag tänkt mig den förändring, att arfvodet skulle för hvarje år sålunda beräknas, att detsamma efter att hafva nått exempelvis till 500 kronor skulle utgå med allenast 5 procent möjligen med någon ytterligare begränsning, så att det icke under några förhållanden komme att öfverskrida ett visst belopp för år.»

In fidem

Allan Cederborg.